

VOORNA ME
SCHEEPS-TOGT
Van Jonkheer
DITHO FRIDRICH VANDER GREUBEN,

Brandenburgs Edelman,

Na

GUINEA,

Met 2 Keur-Vorstelijke Fregatten,

Gedaan in het Jaar 1682. en vervolgens.

Verhandelende (behalven des Scheeps-voorvallen) de voor-
naamste gelegentheeden van verscheyde Zee-kusten in
Africa en voornamelijk der *Greyn-kust*, *Tand- of Qua-*
qua-kust, *Goud-kust* en verscheyde Koningrijken
omtrent die plaatsen, en des Reyfigers
Togt van daar na *Terra Nova* in
America gelegen.

Als mede

Den Aart, Zeeden, Gewoontens, Gods dienst, Begrassnissen,
Erffnissen, Woon-plaatsen, Kleeding, Wapenen, Musijk-konst,
Eed-sweeren en verdere Zeldsaamheeden dier volkeren.

Door den Reyfiger selfs opgeteekent en nu alder-eerst uyt
het *Hoogduyts* vertaald.

Met noodig Register en Konst-Printen verrijkt.

W. G. GOLD COAST LIBRARY

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER Aa, Boekverkooper, 1707.

Met Privilegie.

VOOR-REEDEN

Aan den Gunstigen

L E S E R.

SALOMON heeft al overlang, in 't 12 Boek van zijn *Predikor*, gezegt; *Van veele boeken te maaken is geen eynde*: waar van sig insonderheyd alle die geene bedienen, die nog boeken maaken, nog veel in de boeken leesen. Edog de wijse Koning spreekt niet van wereldlijke, maar van geestelijke Boeken. Desgelijks, als hy segt, *daar is niets nieuws onder de Son*, soo verstaat hy sulks van de werken der Natuur. *Soo is 't ook beeter van alles wat te weeten, als maar eene saak alleen door en door te verstaan* (schrijft den schranderen en wijd-versogten *Harsdorffer*, in 't derde deel van sijne *Wijfgeerige en Wiskonstige vermaaklijkheden*) En in sijne *Spraak-speelen* segt wel-gemelden schrijver: *Of wel onse Schriften gelijk ook alle andere menschelijke werken, de beswaarissen des beginsen dan de onvolkoomenheyd van het eynde uytwijzen, ook bereyts alle Boek-winkels met Boeken vervult zijn; Soo moet men dog weeten, dat men sig van de Drukkeryen, niet anders als van de haastige afschriften bedient, welkers meenigte, soo sy al geen nut toe en brengen, nogtans niemand schaaden, of hinderlijk zijn. Nogtans moet men sig door de veelte der boeken niet laten afschrikken, om meer te schrijven. Is het soo ten eersten niet alles en yeder voor een Meesters proef te houden, soo is, dies niet te min, het *Welmeynen* prijs waardig; En als wy tot een roem-waardig oogmerk alles uytvoeren, kan ons vergenoegen, dat men segt: 't is niet teer gemist.*

Sommige seggen; dat den opstelder van een Boek,

Geeben,

A

dat

dat hy maar uyt een ander heeft genoomen; daar men sig van de getuygenis van andere ook mag en moet bedienen, en niet altijd alles uyt sijn eygen hoofd moet ter neerstellen. Soo schrijft den wel-geleerden *Martijn Zeiller* in 't eerste Deel van sijn *Handboek* Pag. 100. en 101. Dat my heeft aangemoedigt, om mijne na *Guinea* met God gelukkig uytgevoerden Scheeps-togt op het papier te brengen. Die ik in dese meening ook aan den bescheyden Leser overgeef: Egter geensints met die gedagten, als of ik daar door eenigen naam en aansien by de heedendaagse geleerde Wereld tragt te maaken. Want ik ben met de soete besmetting van 't veelvuldig boek-maaken soo geheelijk niet ingenoomen, dat ik schier niet wel duur soude willen sweeren, dat my in geen en deelen raakte, 't geen den seer vernuftigen *Italiaan*, *Severius de Monzambano* in sijn, hoewel kleyn, maar egter seer veel pit in-hebbend Boekje *Van den Staat des Duytsen Rijks*, aan sijn Broeder *Lelius*, van onsen *Duytsen Land-aard* in 't gemeen, niet dan al te waar schrijft, als hy segt: *dat een onversadelijken schrijf-ziekte de Duytse menschen heeft beseeeten; maar dat het aan seer weynige gegeven was, jets voort te brengen, dat door de schranderheyd van sijn sijnvinding, of aardigheyd des verstands, de toestemming van de geletterde Wereld mogt verkrijgen.*

Maar ik heb alles ter eeren Gods, en tot onderregting van goede vrienden, (waar onder gy gunstige Leser mede gerekent werd) geschreeven, en ik wil ook, dat dit Werkje alsoo en niet anders mag erkent en opgenoomen werden.

Vaar dan wel *Bescheyden Leser*, en oordeelt van mijne *Reys-beschrijving* na de redelijkheyd: En vertrouwestelijk, dat ik uwen getrouwen en eerlijken vriend en Dienaar wil zijn en blijven, soo lang als ik hieten zal.

De Kusten van
GUINEA,
 door een
BRANDENBURGS
EDELMAN,
 met twee
 Vorstelyke Fregatten
 besogt,
 int Jaar 1682.

Milliaris Germanica Communis 15 in uno Gradu.					
25	50	75	100	125	150
Milliaris Gallica Communis quorum 20 in uno Gradu.					
25	50	75	100	125	150

SCHEEPS-TOGT

3

Van Jonkheer

O T H O F R I D R I C H

VAN DER GREUBEN,

Brandenburgs Edelman,

Na

G U I N E A;

Met 2 Keur-Vorstelijke Fregatten, het eene genaamt de *Keur-Prins*, en het ander de *Mooriaan*.*Gedaan in het Jaar 1682. en vervolgens.*

W dat ik my / omtrent de 2 jaren / aan 't hof van sijne Keur-vorstelijke Doorlugtigheyd van Brandenburg in hoedanigheyd van Kamer-jonker had opgehouden / heeft het mijnen aldergenadigsten Heer gellest / my tot seekere saken / met 2 van sijne Scheepen (namelyk de Fregatten den Keur-Prins en den Mooriaan) na de Kusten van Guinea en Angola, beyde in Africa gelegen / en van daar weder tot in America te senden.

1682.
Oorzaak tot des Reyfingers Togt

Daar op ik / tot naakooring van sijn genadigst bevel in 't jaer 1682. mijn Keps heb begonnen / en op den 16. Mey, mijnen vaandrig Selbling, met de toerusting en eenig volk / te water van Berlijn na Hamburg gesonden / welke ik na mijne volkoomene af-vaardiging / neevens 2 my mede-gegeebene Vesting-bouwers (Ingenieurs); Walters en Leugeben, op de post ben gebolgt.

Vertrekt van Berlijn.

Doen ik nu tot Hamburg aanquam / ben ik met mijn volk op het Fregat de Keur-Prins aan boord gegaan / en daar mede in weynig dagen de Elve tot boor Gluckstad in Holsteyn afgesakt / alwaar ik het ander schip het Fregat de Mooriaan mede vond / op 't welk de Vaandrig met een On-

Gaar voor Hamburg aan boord.

1682. der-bevel-hebber/beneffens nog eenige Manschap
 was / die my onse Equipagie-meester/ met nog ee-
 nige meuwwe Soldaten/ die met andere Scheepen
 uyt Zee gekoomen waren / overgaven ; de welke
 ik met eenige Onder-bevel-hebbers op mijn schip
 heb overgenoomen.

Als wy nu ons schip tot Glukstad van alles
 hadden boosien / ligteden wy het anker / en zepl=
 den voor by Fryburg, gelegen in het stigt Bremen ,
 daar wy midts tegen-wind ons anker lieten val=
 len / en eenige dagen na een gunstige wind blee=
 ven wagten / na welken wy tot aan Kokshaaven,
 de Hamburgers toekomende / af-boeren / alwaar
 ons den aanhoudenden tegen-wind niet alleen /
 om te ankeren / maar ook om een tijd lang stil
 te leggen / noodsaakte. Alhier was ons by-na
 een swaar ongeluk overgekoomen : Want als wy
 van Kokshaaven in Zee liepen / stak de wind seer
 op / soo dat se ons dwong wederom te keeren / en
 dus digt by een zand-bank byagt. Wyl wy nu
 in geen dieper water koomen konden / wierpen
 wy onse ankers uyt / alsoo wy niet boven een hal=
 ven badem water nog onder ons schip hadden /
 soo dat by aldien onse anker-kabels waren geboo=
 ken / de wind ons op de zand-bank / daar wy
 soo na by waren / soude hebben gewoepen. 't Is
 seer gevaarlijk de Elve uyt en in te loopen / als
 men geen ervaren loots-man by sig heeft / om dat
 'er soo veel zand-platen in den mond van dese
 rivier leggen / die alle eenige voeten onder water
 verborgen leggen. Doe nu den harden wind weer
 wat bedaart was / wonden wy onse ankers op /
 en begaven ons na de diepte. Na verloop van
 eenige dagen kreegen wy de wind tot ons voor=
 deel / waar op wy 's morgens in Zee staken.
 Soo haast als wy nu de roode Ton / welke het
 eynde der zand-banken te kennen geeft / in 't ge=
 sigt kreegen / reekenden wy ons bupten alle ge=
 vaar te zijn / en lieten onsen loots-man / die ons
 van Glukstad had nabuypen gebragt / te rug va=
 ren / daar beneffens hadden wy onse boot ook al
 bui-

Gevaar om
 te stranden.
 Ongemak-
 ken van de
 Elve.

Gaat in Zee.

binnen boord gehaalt: maar 't eerste ongeluk was/ 1682.
 dat onse sloep/ die mede in 't schip soude gehijst
 worden/ met 3 man daar in wierd omgeslagen/ Ander ge-
 vaar van 3
 mannen en
 de Fregats.
 en brak daar en boven van 't touw los; daar op
 wonden wy/ om onse maats en de sloep te red-
 den: maar wy wierden/ tot ons meerder ongeluk/
 van de Bloed op een zand-bank gedreeven/ daar
 wy ook op vast raakten. Ons ander schip/ dat
 ons te hulp wilde koomen/ raakte mede aan de
 grond: Ondertussen kreegen 2 van onse maats
 het touw/ dat van de sloep los was gebrooken/
 in handen/ de derde hield hem aan de oingesta-
 gene sloep vast/ en dreef daar mede soo lang in
 de ongestupme golven om/ tot dat hy door een Wonderlij-
 ke ontkoo-
 ming,
 breeuid baartuyg (waar van 'er ons over de 800
 volyden) wierd opgevangen/ en hy ons aan boord
 gebracht. Ondertussen saten onse beyde scheepen
 vast/ daarom bragten wy met onse booten de
 ankers verder uyt in de diepte/ en wonden met
 alle magt soo lang/ tot dat wy de scheepen weer
 gelukkig in de diepte kreegen/ dat niet sonder on-
 ser aller groote blijdschap geschiede: Want soo
 wy niet het wassende water/ en een kleyn gun-
 stig windje tot ons voordeel hadden gehad/ soo
 waren onseylbaar beyde de scheepen om een lug-
 je geweest/ overmids het onse al tot verscheyde
 maalen seer hard aan de grond stiet. Na dat wy
 wederom in de diepte waren gekoomen/ lieten
 wy het groote anker vallen/ en overleyden/ hoe
 wy onse sloep nevens een afgebrooken dreg souden
 weder-krijgen; maar wijl nog de gronden niet en Vervorde-
 ren hun
 Reys op hee
 Heylige Land
 aan.
 kenden/ en begeerig waren/ om het land met af-
 le gebaar te gelijk uyt ons gesigt te verliezen/ ver-
 lieten wy de sloep en de dreg en setteden onse reys
 voort/ op 't Heylige Land aan/ dat den Doyst
 van Hollsteyn toekomt/ en alleen van Loots-lu-
 den bewoont werd.

Sez daagen hier na ontmoetten wy een Hol-
 landsen Groenlands-vaarder/ die van daar/ met
 walvis-spek geladen/ te rug quam. Desen vren-
 den wy aan ons boord/ en wijl dese luden ge-

1682.

meynelijk tot 7 sloepen toe / om de walvissen te vangen / op hunne scheepen by haar hebben / soo versogten wy hen / om aan ons eene daar van te willen verkoopen / dat sy ook gewillig deeden.

's Anderen daags daar aan viel een Matroos uyt ons schip buyten boord / die met groote moeyte nog gered wierd / doen-maals begonden soo wel mijne Soldaten als het boots volk zlek te worden.

Spreeken met een Hollandsen Groenlands-vaarder.
Sien eenige Haring-buy-sen.
Orcades Fayarhil, en Sobotland.

Na 2 dagen ontmoetten ons eenige haring-buy-sen / dese deeden ons boord brandewijn en spek (overtmids sy een eed moeten doen / om buyten Holland geen haring te verkoopen) een tamelijke meenigte versse / gezouten en ungezouten haring over.
Dze dagen hier na kreegen wy de Engellsche Eylanden Orcades en Fayarhil in 't gesigt / liepen daar op ter linker-hand Schotland boord by.
In dese streek vingen wy de schoonste en smaaklykste vis / die men soude begeeren.
Dus hebben wy 10 dagen van de Elve tot aan de Orcades, ten deele met boord ten deele ook met tegen-winden gezept / 't welk uytmaakt 150. mijlen / als men 't regt toe regt aan reekent.

Krijgen de eerste doode.

Tien dagen daar na is een Soldaat / Barent Wisch genaamt / overleeden / dien ik na 't avondgebed onder onse vlag / half opgerolt / in de diepte der Zee / heb laten begraven / en in plaats van klokken met een kanon-schoot laten beluyden / na een boord-afgegaan sterf-lied en een treurige schalmepen-klank.

Bea Doode.

Den volgenden dag sagen wy tegens den avond op 't Fregat de Mooriaan op de halve streng de vlag / dat een doods-teecken is / en 't welk de begraaffenis van een Soldaat te kennen gaf / soo ik daar na verstond / doen beyde de scheepen / na 't buyten boord setten van den dooden / digter by een quamen.
Hoewel wy dese tjdning slegt aanstond: Want soo het sterben soo had boord-gegaan / soude het haast met alle mijn volk zijn gedaan geweest.

Begin van 't water-draaken.

Dze dagen hier na begon ons volk water te drijn

dzinken / 't welk sommige / die den stank onge-
went waren / seer vzeemt voorquam. Alsoo heeft
In 26 dagen na onse af-reys het bier sijn afscheyd/
en het water sijn begin by ons genoomen.

Na 2 dagen vernamen wy 4 Scheepen / die
regt op ons aankwamen: Overmits wy nu om-
trent Gibraltar waren / daar sig de Algierse Roo- Gibraltar.
bers meest pleegen op te houden / beelden wy ons
niets anders in / als dat het Turkse Zee-roo-
bers waren: wy rupmden derhalven ons schip Sien 2
op / en maakten ons klaar en gereet / om te slaan: Scheepen.
ondertussen overviel ons de nagt / en wy gin-
gen onsen gang al voort / en verlooren hen te-
gen den morgen uyt het gesigt. Rozt daar aan Scheeps-
passeerden wy de hoogte van de Eylanden de Bar- doop voor
les, die voor Lissabon leggen / weshalven na 't de Barles.
oude scheeps-regt / alle de geene / die hier nog niet
geweest hadden / van de groote ree aan een touw
in 't water moeten ballen en drie-maal na mal-
kanderen gedoopt werden: andere / die niet val-
len wilden / moesten sig met een Dukaat / Rijks-
daalder / of wat minder / na mate en onderscheyd
der Persoonen / daar van vry-kooopen: ja onse
boot en sloep / wierden met 4 sloep wijn / wyl se
de Barles nog niet gepasseert hadden / vry-gekogt.

Doen wy de Barles voor-by waren / begon de Begin des
hitte soo sterk toe te neemen / dat se my uyt de ka- hitte.
suyt dreef / en dwong onder onse scheeps-tent / in
een hang-mat te slaapen. Ter deser tyd kreegen
wy voor de Canarise Eylanden Madera in 't ge- Madera.
sigt. Aldus zijn wy van Schotland tot aan de
Canarise Eylanden / met veele veranderlijke
winden gezept / dat een streek van 500 mijlen is.

Madera is een vrugtbaar Eylant / volkrijk en Beschrijving
met schoone steeden behoutwt / het is gelegen tus- deses Ey-
sen Spanjen en de Canarise Eylanden; hebben- lands.
de 18 mijlen in sijn omtrek; de lugt is 'er gesond
en seer wel gematigt: het werd wegens sijn groot-
te schoonheyd en vrugtbaarheid een Koningin
van alle Eylanden genaamt: want de wijn wast
daar in soo grooten overbloed / dat de ranlien dik-

1682.

wilſſ meer troffen dzyppen / als bladeren dzygen / waar van den wijn de heele wereld door verboert werd: Nog bzyngt het ſeer veel ſupker en veel heerlyke bzyngten voort. 't Is eerst van een Engelman ontdekt / en namaals onder 't gefag van de Portugyſen geraakt / onder de welke het tot nog toe is gebleeben. Chans is het met 3 welbekouwde ſteeden verciert / waar van de voornaamſte Fundekel genaamt werd / 't welk de verblijf-plaats van den Stad-houder en den Biſſchop is. Sy is ſeer vermaaklyk op eenen hoogen berg gelegen / met ſchoone kerken en kloosterſterſ opgepronkt. De andere Stad hiet Monchrico, de derde Sint Bernhard. De Inwoonders zijn geheel zeedig en neeringagtig / haren hoophandel beſtaat in wijn / ſupker / honing / waſch / oranje-appelen en citroenen / 't heeft een beſchutte en beſpige haven / waar in de ſcheepen vooz alle ſtozmen ſeekter / en vooz vyandlyke aanballeſen beſcherint leggen konnen / alſoo ſe met goede en ſterke Waſteelen wel voozſien en bewaart is.

Des ſelfs ſteeden.

Fundekel.

Monchrico.
St. Bernhard.

Koop-handel.

Canariſe Eylanden.

Van Madera voeren wy verder / en ſagen de Canariſe Eylanden Ferro en Palma. Deſe Eylanden zijn 't eerst van een Frans Edelman Jean de Bethencourt in 't jaar 1401. ontdekt / die men daarom den Canariſen Koning noemde. De ſelbe heeft ſe in den naam van de Kroon Spanjen verobert en in beſitting genoomen / welk Koninkryk ſe tot nu toe nog beſit / en een groot voozdeel daar upt trekt. Veel meynen; dat sy deſen naam voeren van het ſupker-riet Canna: andere willen den naam afhaalen a Canibus, van de honden / die ſig in groote meeningte daar op ontielden. Veel houden het daar vooz / dat ſe van de Gelukkige Eylanden der ouden zijn. Heedensdaags zijn ſe nog ſeer beroemt wegens de welſingende Canarie-vogels: Sy zijn 7 in getale / ſyden geen venyng dier / niet tegenſtaande de luyt daar ſeer heet / en al by ongefont is. Het voornaamſte Eyland van alle hiet Groot-Canarien, dit heeft een Stad van den ſelfden naam / gelyk mede

Oorzaak des naams.

Canarie-Vogels.

mede nog eenige andere steeden als ; Allagona, 1682.
 Galdar en Guja. Het andere voert de naam van
 Ferro, dit is ook wel bekient / om dat de ouden
 op dit de Zuylen van Hercules hebben geplaatst
 met het omschryft: Non plus ultra. Ook hebben
 sy aldaar den eersten Meridiaan gestelt. Het der-
 de werd Teneriffa genaamt / dit is het grootste /
 en heeft ook den hoogstan berg / de Pico genaamt /
 die altijd met sneeuw bedekt / en naauwlijks te
 beklimmen is. Desen berg is 8 Duytse mijlen
 hoog / soo dat men hem by klaar weder wel 50/
 of 60 mijlen ver in Zee van de scheepen sien kan.
 Sommige wereld-beschryvers plaatsen op dit Ey-
 land den Primum Meridianum. Het is seer vrugt-
 baar en 't heeft een soo treffelijken wijn / dat men
 jaarlijks over de 28000. Rijksdaalders aan kost-
 lijken Canarie-Sek daar uyt vervoert. De overig-
 ge Eplanden zijn Gomera, Palma Nova, For-
 tentura en Lançerota.

Zuylen van
Hercules.

Pico.

Overvloed
van wijn.

De Spaanse West-Indisch-baarders pleegen ge-
 meenelyk met de na huys koomende Silber-bloot
 by de Canarise Eplanden haar Rendevous, of
 sarnel-plaats te houden / en bevel te wagten / in
 wat haven sy in Spanjen moesten inloopen. Wat
 de Eplanders aanbelangt / die zijn sterk van lig-
 haam / bruyen van vertw / breed van neus / leven-
 dig van geest / hoogmoedig / en seer Oorlog-sug-
 tig / alsoo sy hunne goederen en persoonen steeds
 wel moeten waarneemen / wyl de Turkse Zee-
 roovers daar omtrent gestadig krupssen / beele
 vyandelijke inballen doen / en de Inwoonders
 met hunne goederen gebankelyk mede sleepen.

Sarnel-
plaats der
Spaanse
West-Indisch
vaarders.
Gedaante
aart en Zee-
den der In-
woonders.

By Madera kreegen wy de voor ons gunstige
 Oost Passade: dien dag vingen wy den Koning
 van de bissen / een vergulden Dolphijn.

Koning des
vissen.

's Anderen daags heel vroeg deede sig van ver-
 re omtrent het Epland Palma, dat op 28 graden
 legt / een schip aan ons op / 't welk / midts wy
 beter bezeylt waren / op den avond inhaalden /
 en sagen ; dat het een Hollandsch Oost-Indisch-
 vaarder / zijnde het Epland Mauritius genaamt /

Ontmoeten
een Hol-
landse Oost-

1682. was; 't was een schip van 500 last / 't welk 500 menschen na Oost-Indiën voerde. Obermidg het nu had gessen / dat wy alle neerstighepd aanwendeden / om het te bezeplen / had het ons vooreen Zee-roover aangesien / en dieghalven sig / om te slaan / klaar gemaakt / alle zeplen tot op 3 na ingehaalt / en wagte ons in die gestalte in.

Indisch-vaarder.

Begroeten malkanderen met geschut.

Doen wy nu by-een quamen / en ons booz bylenden te kennen gaben / begroetten wy malkanderen met 5 Kanon-schooten / en bedankten malkanderen met nog 3 andere schooten. Terwyl wy nu van malkanderen afschepd namen / liet hy sijn geheele muskettery / om te toonen / dat hy om te begten klaar was geweest / los byanden: maar daar was by-na uyt onagtsaamhepd van dese muskettiers een Kapiteyn nevens nog ander volk op ons schip geraakt geworden: wy sulck jok niet verstaande / hadden heel ligt malkanderen in 't hayz geraakt / soo den bevelhebber sijne Soldaten / om hunne onvoorsigtighepd / niet had bestrast / en tegens ons sig beleest had ontschuldigt. Dien selven avond verlieten wy den Oost-Indisch-vaarder / en liepen hem uyt het gesigt; maar obermidg wy het Fregat den Moorjaan wijd van ons agter uyt sagen / leyden wy ons in den wind / om daar op te wagten: 't selve quam / om met ons te spreken / soo digt by ons schip geloopen / dat het geen 5 voeten scheelde / of wy hadden malkanderen in den grond gezept.

Verlaten malkanderen.

Passeeren des kreefts Sonnen-keer-kring.

Twee dagen hier na passeerden wy den Tropicus Cancrī, dat is den Sonnen-keer-kring van den Kreeft / en quamen onder de Zona Torrida, of onder de versengde lugt-streek / met goede wind en groote hitte. Tot hier toe zijn wy van Madera in 6 dagen / en gebolglyk 133 mylen gezept.

Rio d'Onere.

Dese Sonne-wending legt op 23 graden en 30 minuten / legt onder de selve is een Rivier / Rio d'Onere genaamt / van de welke tot aan de rivier Senegal, of Sanagra, dat nog agter Cabo Blanco legt / is niets bysonders te sien / of aan te merken / alleen dat het een doz en een onbrugbaar

baar land is. 't Is waar / daar woenen nog 1682.
 gints en herwaarts eenige arme Mooren, die
 meest van visschen leven / wijl het land niets / als
 wilde dieren / voortbrengt / daar-en-tegen geeft de
 Zee soo veel vis / als men soude begeeren / waar
 van wy 'er ook al een tamelijk deel vingen. De
 Portugysen onthouden sig gemeynelijk met hunne
 scheepen in de Bogt van Rio d'Onere, van waar
 sy daaglijks met hunne booten in Zee varen / en
 heele schuyten vol vis vangen / die sy droogen / of in-
 zouten / en daar-na hunne Oost Indise scheepen daar
 mede op reys voorzien. De Mooren, die hier maar
 half swart zijn / helpen hen trouwelijk: Want
 sy koomen dan aan strand / en helpen hen hun-
 nen vis om een stuk brood / eenen dronk wijns /
 of om een oud heud 5 / of 6 wecken schoon ma-
 ken en in-zouten. Anders is dit land geheel van
 sijn zand / 't welk als men 'er opgaat / onder de
 voeten kraakt als de bevroren sneeuw: voort is
 van Rio d'Onere tot Cabo Blanco 34 mijlen.

Overvloed
van Vis.

Hoe de Por-
tugysen sig
daar van
bedienen.

's Anderen daags bereyken wy Cabo Blanco, Cabo Blanco
 anders gesegt het Witte Hoofd, alsoo genaamt / levert veel
 om dat dit land ypt woeste en onvrugtbare wils-
 te steen-klippen bestaat / op de welke nog loof /
 nog gras wast / ten zy hier / of daar een doorn-
 bosje: waarom ook de Portugysse vissers sig
 'r hups van allen voorraad voorzien / en die me-
 de brengen moeten. Daar is een soo groote mee-
 nigte van vis / dat op verscheydene maalen de ge-
 heele ruyne Zee rondom ons schip geheel met
 bissen overdekt was / van welke wy een brave
 party met grooten lust vingen. De Portugysse
 vissers onthouden hen in een bepligen Bogt agter
 Cabo Blanco. Niet ver van daar loopt de Riv-
 vier Rio Sint Antonio 40 mijlen dieper land-
 waarts in: langs dese Rivier legt het stedtje Ca-
 ragoli, alwaar beele / dog seer arme Mooren wo-
 nen / die alle op de Portugysse vissers passen / en
 de selve ten dienst staan. Om kort te gaan / soo
 dient dese geheele Land-streek van des Kreeft's
 Sonnen-keer-kring / (Tropicus Cancri) tot aan de
 Ri-

Cabo Blanco
levert veel
vis.

1682.

Rivier Senegal tot niets anders / als om te vissen: Dese Rivier legt van Cabo Blanco 85 mijlen.

Beschrijving
van de Ri-
vier Senegal,

Sinnegaal, of Senegal is een breede stroom / die over de 100 mijlen diep in 't Land loopt / en kan men met groote Scheepen 5 / of 6 mijlen over dese Rivier op-loopen / met jagten 20 / en met booten / of sloepen meer als 50 mijlen / om met de Inwoonders aldaar te handelen; welker Hoopmanschap bestaat in Olijfhants-tanden / Amber de grys / Tand van Zee-paarden / Hupden en Honing / waar voor men hen brengt Brandewijn / Wier / Bekkens / Ketels / Glase-kooraal-snoeren / en Silesiger-Linden. Dog moeten de Hoopluipden behoedzaam zijn / en wel op den haspel passen / alsoo dit volk seer ontrouw / woest en wild is: Doortg zijn se pek-swart / leven seer armelikh / en men noemt se Sanaga Loison, se eeten stinkend verrot vlees / en andere vuple spijs / voornamelikh de Vis / die se soo lang op-hangen / tot dat 'er de wormen uytloopen / dan braden se de selve op gedroogde Hoep-mist / en eeten se sonder brood met een wepnig Milie, of Turkse tarw. Aan den Zee-kant is 't Land onbrugtbaar; maar dieper in begint het meer en meer te groenen. Sy bidden den Duppel aan / die / als hy van hen om raad gebragt werd / sig aan hen vertoont / en laat sien; sy bedienen sig van klepne Vaartuygen / in 't gemeen Canoës genaamt / om te vissen / en van de eene plaats na de andere te varen. Maar wijl in desen stroom / sig veel Zee-paarden onthouden / is het gevaarlijk in dese Canoës te varen. Want meentigmaal / als de Zee-paarden de selve gewaar worden / koomen sy 2 / of 3 gelikh in-springen met de voorste pooten op het Vaartuyg / werpen het dus om / en breeken dan de Swarten, die 'er in zijn / op.

Leven en
Zeeden der
Inwoonders.

Die de Duy-
velen aan-
bidden.

Sware hitte.

Ma dat wy Sinnegaal voor-by waren / kreegen wy seer groote hitte / die ons noodsaakte / onse Duytse wolle kleederen af en linnen aan te trekken; eyndelikh quamen wy den sesden dag van den Tro-

Tropicus Cancri tot aan Cabo Verde. Cabo Verde, dat is het Groene Hoofd, of Uythoek, legt 20 mijlen van den stroom Sinnegaal op 15 graden 36 minuten. Dit is een vrugtbare en met boomen rijkelyk bewassen Land. Bysonder brenge het veel Palm- of Cocos-boomen voort / Cabo Verde.
 wylt welker top de Swarten den Wijn de Palma, als by ons de boeren het Berken-boomen water / Brenge veel Cocos-boomen voort.
 af-tappen / en den welkeri sy uyt grooten overbloed na andere plaatsen verboeren. Dese Palm-wijn siet 'er wit en melk-agtig uyt. Soo sy niet Palm-wijn.
 vers gedronken werd / soo verderft se ten eersten / en werd in eenen nacht zuur. Regt ober 't Eysland / daar de Scheepen op anker leggen / op 't booz-gebergte is een kleyn dorpje gebouwt / waar in al den Koophandel gedaan werd / die meest Koophandel aldaar.
 met Oliphants-tanden geschiet / welke sy booz staven Wier / Brandewijn / Potten / Ketels / en Linden verhandelen. Booz glase korallen kan men daar eenige Hoenders / Palm-wijn en Landvrugten tot verberfing van 't Volk bekoomen. 4
 Mijlen van dit Dorpje legt een kleyn vlek / genaamt Refusco, welks Inwoonders soo geern 't vlek Refusco.
 den Brandewijn suppen / dat se om een dronk Vader en Moeder souden verraden. By Cabo Verde kreegen wy de eerste Travade, die uyt Travaden.
 groote winden / regen en donder-blagen bestont / en in een uur / of twee weer overging. Men siet sigtbaarlyk een swarte wolk aankoomen / die de Zee onder haar geheel swart maakt; soo ras men dit verneemt / moet men alle Zeylen inneemen / en het Schip / als men in de rupne Zee is / booz den wind laten drijven. By ongeluk kan het dikwils geschieden / dat de Scheepen van de sterke en schielijke ruk-winden worden om-geslagen.
 Op even desen selben dag sagen wy 't grootste Zee-vergift / dat 'er te vinden is / booz ons Schip Zee-vergift Bezaantje genaamt.
 heen drijven / 't werd van de Schippers Bezaantje genaamt / overmits het een voet lang en hoog uyt het water / als een rood en blaauw zeyltjen boert / van gedaante als een Bezaan-zepl / waer mede

1682.

mede het tegeng den wind kan labereen / en / waat
het heen wil / zeplen / onder is een geelen sijn /
dat eenig leven in sig heeft.

Matroos
gestorven.

Twee dagen hier na quamen wy ober een Zand-
bank / wy wierpen ons diep-loot / en vonden 8
bademen water. 's Avonds stierf een Matroos /
Jan Janssen Dood genaamt / dien wy 's anderen
daags zyn begraaffenis in de Zee maakten.

Inwoonders
tussen Cabo
Verde en
Cabo Roxo.

Van Cabo Verde, tot Cabo Roxo zyn de In-
woonders seer vals en loos / overmits men hog
water / nog hout / of ook eenige vruchten van 't
Land mag halen / sonder voor-afgaande Ge-
schenken aan de Heeren des Lands te doen : de-
se zyn Koningen / Capiscirs, of Edellieden / Prie-
sters / Fidalben, en Opper- en onder-Kapiteynen/
of ook nog aan de langs het strand woonende
Mooren : welk gebruyk de Hollandse, Engels-
se en Franse Scheepen ingeboert hebben. Dese
bereeringen bestaan gemeenelyk in een anker bran-
dewijn / eenige staven pser / een snaphaan / de-
gen / buskruyt en meer andere diergelijke din-
gen / daar se lust toe hebben. Wat de Portu-
gen aangaat / de selve doen groote bereeringen
aan de Moorse Koningen / om der selver gunst
te winnen / wyl sy niet alleen onder de Swarten
bermengt wonen / maar ook Swarte wijben

Wat Koop-
manschap
aldaar valt.

troutwen. Wat den Koophandel aangaat van
Cabo Verde tot Cabo Roxo, dat 44 mijlen is /
de selve bestaat in Dypden / Wasch / Amber, El-
penbeen / en Rijst / egter werd het meeste Woor-
aan 't strand / als tot Suala en Rio Gambio ver-
handelt / aldaar gelijk ook langs de heele kust
van Guinea hebben se geen geld / maar alleen
waaren / en op sommige plaatsen een vrugt / ge-
naamt Cola, die als Karstansen op hooge boe-
men wassen / bont en purperagtig van verw / een
wepnig wit / en bitter van smaak : De Swarten
eeten daar van een wepnig na de maaltijd / daar
na drinken sy / overmits dese Cola een lieffelijken
smaak aan 't water geeft. Dese Cola wast in
overvloed te Sierra Liona, alwaar se de Portu-
gy-

Vrugt Cola
een gang-
baare munt
aldaar.

gysen opkooopen / om daar na tot Rio Gambio, 1682.
Sualo en Cacheo Slaven daar booz te hande-
len.

In 9 dagen zijn wy van Cabo Verde tot aan het Koningryk van Siërra Liona gezept / dat den naam van een Rivier van dien naam boert / in de welke wy in-Hepen. Siërra Liona legt op 8 graden / en omtrent 100 mylen van Cabo Roxo. Alhier bonden wy een Deens Schip / geboert dooz den Kapiteyn Thomas Sturs, booz anker leggen / dien wy 3 dagen te booren / op de droogte Sint Anna hadden gespooken / alwaar wy ook ligt een ongeluk hadden kunnen krijgen / alsoo 'er ons de wind soo ver had opgedreeven / dat wy somtijds maar 5 bademen water bonden. In 't in-loopen der Rivier ontmoette ons een Engels Kooopvaardp-schip / dat eenige waaren aan de Engelfse Logie, of Pak-hups op 't Eyland Bens gebracht had / en weer te rug na Londen keerde. Het Engels Opperhoofd begelepde het Schip eers tot in de Zee / daar na besogt hy ons op ons Schip. Wat de eygenschap des Lands en van de Rivier van Siërra Liona aangaat / de selve is bequaam en schip-ryk / op de selve kan men van de Inwoonders booz Zout / Brandewijn / He- tels en gedrukte Kottoenen Lij-waat / wederom Oliphants-tanden / Goud / Rijst en Cola in-handelen.

Komst van Cola aan Siërra Liona

Vinden aldaar een Deens Schip

Als ook een Engels

Wat daar valt te verhandelen.

Doen wy hier op de water-plaats waren ten anker gekoomen / hebben wy met 'er haast ons Schip van hout en water voorssen: daar na den ik met eenige jonge Edelluyden in de Negery, die hier dicht by lag gegaan / alwaar wy den Water-Kapiteyn Jan Thomas met omtrent 40 mans en 30 vrouwen bonden / welke wy met onsen mede-gebragten Brandewijn onthaalden. Dese Water-Kapiteyn sprak een wepnig Duyts, dat booz 't meerendeel in dese wepnige woorden bestont: Donder, Sacrament, voor my Kapiteyn Jan Thomassen moet hout en water betalen. De wijven en mannen gingen rond-om ons neer-sitten / daar

Greubengaet in de Negery van de Swarten.

Vind aldaar een Moorsch Water-Kapiteyn.

1682. na dansten sy met hunnen Kapiteyn / op den toorn
 van onse Schalmeyen / die wakker opdeunden:
 Van hun leven / handel en wandel / sal ik in 't
 vervolg spreken :

Aart en Zee-
 den deses
 Volks.

Gerigt des
 Konings.

Uytpraak
 van het
 Vohnis.

Armelijke
 wooningen.

Slaap-plaat-
 sen.

Van Cabo Verde af tot aan Sierra Liona toe /
 en verder leven de Mooren onder het gebied van
 hunne Koningen / die hen / na dat de misdaad is /
 hard / of sagt straffen. Als yemant beledigt / of
 mishandelt is / en daar over regt-dag sal gehou-
 den werden / sit de Koning in 't openbaar / om-
 trent hem staan eenige Edelluyden / of Rigters :
 dan komt den klager te voorschyn / valt op de
 knyen / ondersteut sijn hoofd met sijne elleboogen /
 en spreekt tegens den Koning ; Donda, waar op
 de Rigters antwoorden : Mo. Daar op werd in
 de tegenwoordighepd des Konings / de klagten
 aan een van de Raden voorge dragen / die de selve
 opentlijk aan de andere Rigters vertelt / dit gaat
 soo by de ry om tot aan den laastten / welk de
 klagte nebens het oordeel / dat de andere gesproo-
 ken hebben / aan den Koning vooz-draagt ; die
 dese uytpraak bevestigt / of verandert na sijn
 goed-dunken : Heeft den beklaagde den dood ver-
 dient / soo werden alle sijne goederen tot op sijn
 kindg-kinderen toe verbeurt verklaart / en hy selfs
 werd in den Oorlog gesonden / daar hy booz aan
 de splits tegens den vband / als een lijf-eygene
 sig moet dood begten. Hare wooningen aan-
 gaande de selve zijn seer kleyn / boben op en rond-
 om met riet en Palm-bladen bedekt / van een ron-
 de / of langagtige gedaante / van 12 tot 13 boeten
 hoog / en 8 / of 9 wijd / de deuren daar van zijn
 maar 4 boeten hoog / soo dat men / sonder sig te
 buygen / daar niet in kan gaan. Hunne slaap-
 plaats is een voet hoog van der aarde / in een
 hoek van de hut van leem gemaakt / zijnde 3 boe-
 ten breed en niet een van riet / of blesen gemaak-
 te mat bedekt. De Schoorsteen bestaat uyt 2
 steenen / die midden in dit Paleys leggen / op de
 welke sy Milie, vis en vleys hoocken en bakken.
 De wanden en vloeren zijn uyt den natuurlijken
 grond /

grond / of van een roode leem. Hier nevens heeft 1682.
 elk doorp een bysondere plaats uytgehooren / en
 tot hunne t'samen-komsten geschikt / 't welk bo- Plaats van
 ven de andere hupsen wat uytsteekt en verheeben By-een-
 staat. Onder is dit een voet hoog met leem be- komst.
 strecken en bepleystert.

Aldaar vergaderen sy sig met hunne Bebel-heb- Tabak van
 berg / rooken Tabak / mannen / vrouwen en kin- een yeder
 deren dooz malkanderen / wyl sy van desen rook gerookt.
 soo veel houden / dat se niet alleen gestadig by
 daag rooken / maar ook 's nagts in klepne sak-
 jens de Tabak als een kostelyk Juweel om den
 hals hangen. Haar aangesigt / lijf en handen be-
 snijden en doozherben sy / wryvende daar na de Kerven en
 wonde niet bus-krupd / of een seker krupd / op snijden haar
 dat het lijk-teeken sig te duydelyker soude ver- lighaam.
 toonen. Hoe swarter dat se zijn / hoe schoonder
 dat se meenen te weesen ; Ja sy houden soo veel
 van haar swarte verwo / dat sy sig alle morgen
 van 't hoofd tot de voeten met vet / of oly smeer- Besmeeren
 ren ; Als nu de heete Sonnen-schijn daar op komt / sig met vet,
 smelt dit vet / dat sy dan in hun huyd in-wy- en waarom.
 den / en den heelen dag daar na als een spiegel
 blinken. De oorzak hiet van is twerdelerp :
 Eerst obermits sy daar van swarter worden / en
 ten anderen / dat 'er de hoofd-pijn mede ober-
 gaat / anders soude dooz de onlydelijke hitte / ter-
 wyl sy naakt loopen / hunne huyd op hun lijf
 van een splijten / en haar de hoofd-pijn onver-
 draaglyk vallen / 't welk dit smecten geheel weg-
 neemt / en hun de huyd leenig en sagt maakt /
 gelijk ik selfs gesien en bebonden heb. Dese ge-
 woonte is by alle Swarten gemeyn.

Wat hunnen Gods-dienst aangaat / sy bidden Duyvels-
 alle / soo die van Cabo Verde, Refusco, Suala, dient, ea
 Porta Dela, tot aan Cabo Roxo den Duyvel aan- verfoeylijk
 wien sy jaarlyks een deel van hunne goederen / Menschen-
 maar alle 5 / of 7 jaren yeder een mensch op-of- offer.
 sereu / ook wel 2 / of meer / na dat sy na hun
 seggen van den Duyvel schade geleeden / of
 groote sonden begaan hebben. Haar kerk is een
 Greuben. B rupn

1682.

Hun Kerk.
Grimmat-
zen.

tuyt met palen / als met en Staketsel omringt / die van boven open is. Eer sy 'er intreedden leggen sy alles van sig af tot op hunne Messen toe / dan gaan sy in 't beede-huyt / vallen op hunne knyen / steecken de handen voor-uyt / slaan se over het hoofd te samen / buygen hun aangesigt na de aarde / en bidden van den Duyvel / wat sy van doen hebben. Na dat sy dit gebed drie / of vier-maal herdaan hebben / gaan se wederom terug. Terwijl sy nu hun vet voorhoofd tegens den grond aan-stooten / en 't stof en slijk hen aan de kop blijft hangen / derben sy dat niet af-bee-gen / maar moeten het soo lang daar op laten sitten / tot dat het van selfs daar af valt.

Kleeding
der Man-
nen.

Van hunne kleeding valt weynig te seggen / overmits sy gantsch naakt gaan / uytgenoomen midden om hun lijf dragen sy een band / waar aan sy een stukje linden van een span breed vast maken / en door de beenen door halen / om de schaamte daar mede te bedekken. Maar die dicht aan strand woonen / en wat meer als de gemeene zyn willen / dragen een ouden hoed op 't hoofd / of anders een bonten kottoenen mutz / mitsgaders een hembd van gestreept linden met wijde mouwen.

Ey der
Wijven.

Het Vrouw-volk is seer vermakelyk / om aan te sien / mitsdien het met het boven-lijf gantsch naakt gaat / om het beneden-lijf een bonten / of witten doek draagt / en barreboets gaat: Agter haar dragen se de kinderen in een gordel-doek: Het boven-lijf is van den hals tot aan den navel bont / of veel-verwig met allerley beeld-werk / ja ook op hare borsten (die als Hollandse Koe-upers af-hangen) hebben sy verscheidene blaauwe beschilderingen met bus-kruid ingezant / die sy eerst met de punt van een mes snijden / om boven andere daar mede te pronken. En werd men dese naakte boesemen en borsten soo gekent / (onder de welke ook nog veel wel-gemaakte te sien zyn) dat men schier daar van walgt / om 'er uyt nieuwsgierigheyd na te kijken.

Doortz

A. Een Officier. B. Een Christen Conculyn. C. Een Officiers Wyf. D. Een Gemeen Wyf. E. Een Gemeen Man. F. Een Slaaf.

Doortſ pzonken ſp ook ſeer met haar hapz / dat
 heel kozt / gekrult en ſwart iſ / als ſwarte lam-
 meren-wol. Dit hapz / ſoo kozt als 't mag zyn /
 weeten ſp fraay en net te vlegten / ſommige als
 een kroon / andere als een hupf / of mutz / an-
 dere weer op een andere wijs / daar na beſmee-
 ren ſp het met wit bet / of met oly van Palm-
 boomen / waar mede ſig dan in de Son begee-
 ven / die dit bet ober 't gantsche lijs doet af-drup-
 pen / wrijvende het ſelbe ſterk in haar hupd / en
 ſtinken daar van / als de Gepten-bokken / blinken
 te gelijk / als een ſpiegel.

1682.

Pronken
 ſeer met
 hun haye

Hunne Lak-werken maken ſp meest ſelfs op
 een werk-tuyg / dat ſe in de aarde vaſt ſetten. Sp
 maken mede ſeer konſtige inatjens en ſakjens van
 bleſen / of baſten van boomen / die ſp dan met
 ſeekere boom-bladeren / of rood houd verſcheydent-
 lijk verwen. Sp rooken ſoo ſterk Tabak / dat
 ſe de pijs noopt uyt den mond laten. Hunne ſpijs
 werd van de wijven toe-berepd / als namentlijk
 op ſommige plaatſen Rund-blees en Milie , dat
 een ſoort van koozn iſ / 't welk men eerſt koolit /
 daar na weer droogt / en in houte bakken / ſoo
 klepn als zand ſtoot: daar na werd het door de
 wijven in een pot / of ketel / als pag geſchooten
 rijſt gekoolit / in een houten nap / of ſchootel ge-
 daan / en met de handen tot koekjens gekneed en
 gebakken. Dit geregt / of berepdsel iſ my ten
 eerſten ſoo voor-gekoomen / als wanneer men by
 ons de kapoenen met deeg mengt. Sommige
 ſtampen het ook met een houten ſtamper tot meel /
 daar ſp dan een deeg van maken / en verbolgens
 klepne ronde klooſjens / als erwtot / die ſp in ee-
 nen ſak van boom-baſten doen / en in den rook
 laten droogen. Als ſp droog worden / ſoo eeten
 ſp ſe in plaats van brood / of toe-ſpijs. Sp zyn
 ſoet van ſmaak / maar ſmaken een wepnig na
 den rook.

Maken kon-
 ſtige Lak-
 werken.

Gemeene
 Spijs.
 Milie-
 brood.

Als van andere plaatſen / of dorpen de vrien-
 den malkanderen beſoeken / oin-armen ſp ſig on-
 berling / en de een dat des anders middelfte bin-
 get /

Wijs van
 groetten.

1682.

ger / dien sp / dooz seekere hand-greep / soo uyt mal-
handeren rekken / dat hy kraakt en knapt.

Begraafte-
nissen.

Dinne Dooden begraven sp eerst onder de aar-
de / daar na koomen de naaste vzienden by 't graf /
setten daar op alderhande vzugten / als Wijn van
Palm-boomen / een schotel vol Rijst / Tabak met
een Dijp / en wat sp verder krijgen konnen. Soo
't een handwerks-man is geweest / soo leggen sp
al het werk-tuyg / dat den overleedene by sijn
levens-tijd gebuykt heeft / op het graf; by voor-
beeld soo het een Smid is geweest / soo leggen sp
daar op Tangen / Blaasbalken / Nambeeld /
Koolen en Yser. Is het een Dissen geweest / soo
hrijgen sp Angels / Metten / Dissen / Hengel-roe-
den / en wat meer tot het Dissen noodig is / by-
een : Daar-en-boven maken sp van hout een
kleyn afbeeldsel van een mensch / omtrent van
ander-halven voet hoog / dit stellen sp op 't graf /
dorzvende geen eenige Swart onderstaan / om 't
geringste van 't graf te steelen. De wijven / die
geen diergelijke houte poppen maken konnen /
neemen een stroop-wig / bindende boven aan / in
plaats van den kop / een ronde bol / of pop / en
setten dat op 't graf / om den afgestorvenen al-
dus hier mede de laatste eer aan te doen.

Manier van
bidden, en
warom.

Sp bidden seer neerstig en dat om 4 dingen :
eerstelijk op dat sp daaglijks goed eeten en dzin-
ken mogten hebben / gelijk ook Spaanse Wijn en
Brandewijn. Ten tweeden overmits sp geloob-
ben / dat 'er een weesen aller natuuren / of wee-
sen is / dat van grooter kragt als de haare is.
Ten derden overmits sp 't vast daar voor hou-
den / dat alles van dien grooten Alleen-heerscher /
die alle andere weesens en natuuren regeert / werd
onderhouden. Ten vierden dewijl sp nog een
andere Wereld gelooben / die alleenlijk van eenen
Alleen-heerscher (Monarch) geregeert werd / de-
sen bidden sp / dat als sp na hun dood by hem
sullen koomen / sp by den selven in genaden mog-
ten ontfangen worden / en voor-al rijkdommen
bekoomen : Alsoo sp gelooben / dat in dat leven

penant in plaats van 100 pond Goud / of Elpenbeen / dat hy hier mogt beseeten hebben 1000 pond sal krijgen / wijl tog alle hunne goederen als-dan tien-boudig sullen vermeerdert werden. Ook hoopen sy in geene Wereld verhoogt en tot groote Ampten bevoordert te werden / alsoo dat een geweest Kapiteyn de eer van een Oberste soude bekleeden / om dese redenen staan sy seer sterk naar Ampten / en om Kapiteyns / Fidalbes , Priesters / Capiscirs , en ook Koningen te werden / op dat sy in 't andere leven diez te meer aansien / om te spreken / souden moogen hebben. Insgelyks besoecken sy vlytig en meenigmaal de graven der dooden / om de selve dooz dat opgeregte poppe aan te roepen / overmits sy de dooden by den grooten Monarch vooz hunne begunstigers en voozspraken houden / daarin bidden sy de selve / om by den selven hunne voozbidders te willen weesen ; dat hy se op dese Wereld lang wil laten leeven , rijk en magtig maken , op dat hy ook eens daar na daar in 't andere leven een man van aansien mogt werden. In hun gebed stooten se met hun kop tegens den grond / om te toonen / dat sy niet dat opgeregte beeldetje / maar hunnen vrend in de andere Wereld aanbidden / in dese gedaante maar ter sijner eer en gedagtenis daar ter neer stellen. Na dit gebed / strijken sy ober hun voozhoofd van 't eene oor tot het andere een rooden streep / dien sy tot gedagtenis van hunnen vrend soo lang dragen / tot dat den streep weer van selfs uytgaat.

De Afgestorvene aangebedden.

Met wonderlijke grillen.

Wat de plegtigheden der begraaffentis aange-
langt / op de selve koomen alle de vrenden van den overleedenen by-een tot 3 / of 400 toe ; blijven dikwils 3 dagen by malkanderen / en maken een wonderlijk geraas : Want de een springt / de ander weent / de derde lagt / de vierde speelt / en sy schreeuwen alle in 't wild dooz malkanderen : Daar na stecken sy den dooden alle sijne goudene ringen aan de vingeren / en begraven met hem al sijn Goud / Elpenbeen / Ketels / ja

Lijk-plegtigheden.

1682. al sijn Imboel / op dat hy gints ook mogt rijk
 zyn / en by den Monarch in aansien weesen : 't
 Lijk begeleypden sy t' salmen ten grave / gelooven-
 de ; dat haren dooden / om sijn groot en aan-
 sienlyk gelepde / by den Monarch aanstonts ge-
 hoor sal verkrifgen / en een voozmaan Bevel-heb-
 ber werden.

Veele Potte-
 bakkers.

Onder andere werk-lieden hebben sy veel Pot-
 te-bakkers / die de Potten en 't aarde-werk van
 klep / sonder eenig werk-tuyg / met de handen
 kneeden en rond maken. Daat-en-boven / wijl
 de Christenen hun jaarlyks wel 100000 Staven
 Iser toe-voeren / zyn onder hen ook Smeeden /
 die in de open lugt op 't zand arbeypden / alwaar
 sy een breed pser / in plaats van een aambeeld /
 in den grond staan / sy hebben daat nebens ook
 klepne blaas-balken / die uyt 2 schijven / 2 leedere
 saksen / en eene psere pijp bestaan : daat mede
 blafen sy hunne koolen op / en smeeden vooz sig
 Pijlen / Messen / en meer andere noodige saken.

Smeeden.

Hun Geweer
 en Wape-
 nen.

Vooz hun geweer voeren sy een Boog met Pij-
 len / een Aflagay , of Werp-spies / een Krom-mes /
 sommige ook een Snaphaan / of een Musquet / die
 sy van de Christenen krijgen.

Betalen
 hout en
 water.

Op den derden dag / na onse aankomst / quam
 der voozgemelden Heer Water-Kapiteyn Jan Tho-
 massen aan ons boord / om betaling vooz sijn wa-
 ter en hout / waar vooz wy hem een paar sloop
 Brandewijn / en een paar flessen Wijn gaven.
 Om nu aan ons te toonen / wat vooz een eerlyk
 man / dat hy was / toonde hy ons verscheyden
 Gunst-bzefsiens van veelderley Scheepen / waar
 van ik 'er hier maar een tot een staaltje verhalen
 sal : Den wind waayt uyt het Oosten en Westen.
 Hoed u voor de swarte honden ; want sy zyn
 niet te vertrouwen , wijl sy valsche schelmen zyn ,
 tot uw na-richt : Ik heb gegeeven voor water en
 brand-hout , een Snaphaan , 3 pond Kruid en 3
 flessen Brandewijn. *Sierra Liona*. Het Schip.
 N. N.

Schoone
 Guut-brief.

Da dien tijd ben ik nog eenige malen aan Land
 ge-

gegaan / en nog wel op verscheyde plaatsen / om se te leeren kennen / als ook om de Negeryen te bezoeken. Maar waar wy ons heenen wendeden / blugteden de Inwoonders vooz ons boschwaarts in / soo dat ik niet als hier / of daar een kreupelen / die niet meer kon loopen / en daar nevens een kat / of een hond gebonden heb. Als ik in dese hutten trad / bond ik evenwel niets / als hier / of daar een mes / een houten stamper / een aardden pot / of een matsen : Soo dat den heele huys-raad naauwlijks een schelling / en 't heele Kasteel omtrent 3 schellingen mag waard geweest zijn / zijnde 't selve niet anders / als een hut van de bladeren der Cocos-boomen op-geslagen / welke by ons een boer in eenen halven dag soude konnen toefstellen. En ik mag wel met regt dese luyden gelukkig agten / wyl hunne natuur niet soo weynig te breeiden is. Sy sorgen vooz geen schoenen / kousen / hoeden / of kleederen / drinken water / eeten een weynig rijst / of Milie , dat hen hunne Cupnen en Plantagies in oberbloed geeven / niemant verbied hen de kostelijste en smakelijste vrugten / die ober-al vooz peder een in 't wild wassen / daar by zijn se vrolijk / singen / spinnen / quinkelseeren en verheugen sig / en weeten nog van zorgen / nog van begeerte tot rijkdommen. Wyl den Engelsken Gesag-hebber / welchen wy op onse aankomst op ons Schip onthaaft hadden / ons versogt had / om hem op sijn Eyland te bezoeken ; soo ben ik / na dat wy onse Scheepen hadden klaar gemaakt / met den Kapiteyn / en met beyde de Ingenieurs in onse Sloep na het Epland Bens gebaren / dat 3 mylen de Riber op legt. Onderweegen quamen wy vooz by verscheydene Negeryen , sagen ook / dat se aldaar de heerlijste vissen vangen. Daar na quamen wy aan een Epland / alwaar vooz desen de Engelsken een Logie , of Dak-huys gehad hebben / die se naderhand vooz brand en krijg weer verlooren hebben. 't Selve als ook alle de andere daar-om heen in groote meenigte leggende Eplan-

1682.

De Reyser
ger gaat aan
Land.

Slegten
Huys-raad.

En Hutten.

Sorgeloos
leven deser
Volkeren.

Hun vro-
lijkheyd.

De Schrij-
ver vaart na
Bent.

1682. landen/ zijn seer vrugtbaar in Dadel- Palm- of Co-
cos-boomen / Limoenen / Citroenen / Bananas,
Bacovas, Ananas, Potatoes en veel meer andere
vrugtbaar-heyd van dit
Eyland.

Word seer
wel ontfan-
gen.

Dan hier roepden wy verder op / en raakten
aan 't Eyland Bens. Den Engelsken Gesag-heb-
ber Johan Case quam ons tegen / verwelkomde
ons met 7 Kanou-schooten / en deed ons alle be-
denklijke eer aan / onthaalde ons met kostelijke
wijnen / die onlangs uyt Engeland met het booz-
gemelde schip waren gekoomen / ook met hoen-
ders / lammerey / en een wild swijn / dat dien a-
bond / tot ons geluk / van een Neger geschooten
was ; daar is seer veel van dit wild-bzaad op de-
se Eylanden.

't Eyland
Bens be-
schreeven.

Dit Eyland Bens heeft omtrent een halve mijl
in sijn omtrek / om een goede lucht te hebben / heeft
men by-na alle de boomen daar van omgehakt / op
dat den grond een byper uyt-waassening en weg-
damping van alle besmetting mogten hebben / en de
Son de selve met hare droogende warinte van al-
le sompighed soude reynigen. Op een zijde daar
van / alsoo 't rondom hoog legt / is de wooning
(Logie) der Engelske, die van den Zee-kant met
een muur van 8 voeten hoog is bevestigd / daar
op hebben sy 8 stukken van 2 / 3 / 6 tot 8 pond
toe / staan. Agter de muur staat een huys van
gehouwen steenen opgehaalt / daar den Gouver-
neur in woont / 't welk met een Poort en een
slegte verrotte staketting omset is / alwaar mede
2 twee ponders staan : daar-na siet men aan de
linker-hand nog een Beukery met 4 metale stuk-
kens van 2 / tot 3 ponden. Nog is 'er een ander
huys mede van steen opgehaalt / waar in des
nachts de slaven opgeslooten werden / welke soo
wel by nacht / als by dag / 2 aan 2 aan de voe-
ten geslooten zijn.

Als ook de
Logie.

Negery be-
schreeven.

Onder aan den berg is hunne Negery, waar
in de slaven en slavinnen der Compagny wonen /
die op het Eyland allerley diensten doen moeten.
Daar is ook in een valley een heerlyke Fonteyn
diep

diep in een klip ingehouwen / die heerlijk soet wa- 1682.
 ter uytgeeft. Door de aldaar woonende Christe-
 nen, of Matroosen is 'er een langagtige hut / en
 dan nog 2 bysondere hutjens / in de welke des
 Gouverneurs en der Scheeps-kapiteynen hunne
 Byslaapen woenen / die na hare wyse in zijde
 gekleet gaan / en niets bloots aan haar lijf sien
 laten.

Doen ik de Negers hutjens door-wandelde / *Malaten,*
 quam ik ook by de Bysit (Concubine) van den *Malatinnen*
 laatst overleeden Gouverneur / die een jongetjen *en Castizen,*
 en een meysjen by de selve geteelt had / die half
 swart en half wit waren / egter meest na den
 blanken kant trokken / alsoo sy lang blond hayz
 hadden; dese werden Malaten genaamt: Die gee-
 ne / welke van een Swart en een Malatinne, of
 van een Malaat en een Swartinne voortkoomen /
 zijn mede niet regt swart / en werden Castizen
 genaamt.

Na dat wy nu 3 dagen aan een door den En-
 gelsman braaf onthaalt waren / en met versche
 spysen ons hert opgehaalt en verquikt hadden /
 versag hy nog ten overbloed onse sloep met li-
 moenen / insgelijks liet hy sijne Concubinen ne-
 beng andere Swarten in sijn woning by hem
 koomen / dese moesten Bajaanen, op een werktuyg
 als een stroopen beedel / waar aan onder Calbassen,
 in plaats van het stroo was / boven op houten /
 waar op een Swart met Trommel-stokken sloeg /
 hebbende om sijne handen yfere bellen / die met
 den toon van gemelde houten over-een stemden.

Cyndelijk roepden wy weer aan ons schip / na *Engelsman*
 dat wy den Gouverneur tot een tegen-besoek uyt- *op het schip*
 genoodigt hadden / om dat wy gelegentheid mog- *der Branden-*
 ten hebben / om des selfs beleefdhepd te vergel- *burgse ge-*
 den. Hy sloeg het ook niet af / wijl hy / behal- *noodigt.*
 ven dat 's anderen daags weer een schip wilde
 de rivier af brengen / dat aan de andere Logies
 moest aanbaaren. Als wy nu aan ons schip
 waren gekoomen / verwelkomden wy gemelden
 Gouverneur met 7 schooten / en deden ons uyt-

1682. terste best / om voor soo veel ontfangen vriend-
 schap en beleeftheeden / onse uysterste dankbaar-
 heyd te toonen.

Oesters aan
 de klippen
 gevangen.

Loosheyd
 der Apen.

Bewoonders
 van Sierra
 Liona zijn
 valsc Men-
 schen.

Hun voed-
 sel.

's Anderen daags boeren wy aan de Kaap / of
 uythoek / om aldaar oesters te zoeken / de welke
 de Swarten van den Engelsman soo schoon en
 groot van de klippen afscheurden / dat wy se in
 bieren moesten snijden / eer wy se eeten konden. De
 Negers toonden ons ook een oester-schelp / die
 nog vast aan de rotz hing / in de welke een
 stokje stak / 't selve seyden sy / deeden de Napen (die
 daar by dupsenden zijn) als 't water met de Eb-
 be afsloopt / op dat de oesters hen de pooten niet
 souden klemmen / daar na wecten sy de selve seer
 aardig en knaphandig uyt de schelven te halen.

Door soo veel als ik van desen Engelschen Be-
 bel-hebber (die met alle sijne kooplieden van de
 land-siekte gants kwalijk te pas was) kon ver-
 neemen / en ook ten deele selfs gesien heb / zijn
 de Bewoonders van Sierra Liona valsc en dief-
 agtige menschen / wijl sy niet alleen heymelijk /
 maar ook opentlijk steelen / en daar mede bosch-
 waarts in loopen / en nog daar toe de Christenen
 uytlagchen : Hier neven zijn se seer leuy / nog wil-
 len niet arbeiden / daar 't egter een seer vrugt-
 baar land is / sy teelen twee-maal 's jaars veel
 rijst / die sy opkooiken / en in plaats van brood
 gebzuipken. Anders queeken sy 'er nog koepen /
 of paarden aan / wijl sy 'er niet aarden willen /
 maar sy behelpen sig met vleys van oliphanten /
 geypen / steen-bokken / en hoenderen / als ook
 met de vrugten des lands (waar van ik boven
 gedacht heb) die sy in sulken overbloed hebben /
 dat sy in November en in December, geheele
 scheepen om niet daar mede beladen konnen. In
 October, November, December, January, Fe-
 bruary en Maart is 't by hen Somer en goed stil
 weder : de overige maanden des jaars hebben sy
 hunnen Winter / dat is geduurigen reegen. 't Land
 is 'er blak / uytgenoonien aan de Oost-zijde / daar
 het wat bergagtig is / en Cabo de Leda di Sierr-

ra Liona genaaint werd. In Augustus, Septem-
ber en October, is 't de ongesondste tijd / wan-
neer men sig bysonder moet wagten / voor den
morgen dauw / de Land-vrugten / en voorname-
lijk van de vrouwen.

1682.

't Land is 'er mede seer rijk van gebogelte /
Meerkatten en Papegapen. Bysonder onderregte
ny den Engelsman ; dat, daar ook een slag van Pa-
trijsen / die seer bet waren / en van grootte als een
Kalkoen gebonden wierden ; Nog vertelden sp
ny van een beest / zijnde een slag van een Nap /
't selve soude menschen verstand / in sijn doen en
laten / hebben / alleen dat, hem de spraak ontbreekt /
alsoo 't niet als ho kan spreken ; Doozts rookt
het tabak / neemt een naald / tapt bier / en doet
alles / wat men hem belast. De Koning van Siè-
ra Liona vangt veele oliphanten / die hy met sijn
volk beset / daar na met groot geschreeuw in een
moeras drijft / met pijlen dood / en daar na het
bles onder de jagers ondeelt. By des Konings
hof staat een boom van 17 bademen dik / waar
op seer veele namen staan gesneden.

Vreemde
Dieren.

Zeldsane
Aap.

Jagt van O-
liphanten.

Dikken
boom.

Ik heb boven van oesters gedagt. Dese zijn
alleen in groote meentige in de Rivier van Sierra
Liona, maar ik heb se ook op eenige plaatsen op
de boomen sien wassen / die wel 6 mang lengten
hoog waren : wel te verstaan onder aan de tak-
ken der selve / die van boven neer in 't water
hingen. Van dese heb 'er ik een goed deel ver-
teert / de Limoenen daar in drukkende / die ik
mede langs strand in groote meentige heb ge-
bonden. Seekerlyk sullen het veele voor onge-
looflijk houden / hoe dat het soude moogelijk zyn /
dat Oesters en Citroenen souden aan eenen boom
groeyen : Sulke ongelooovige Thomas-broeders
had ik geern by diergelijke maaltijden te gast ge-
had. Ondertussen was des Gouverneurs swarten
jager weer bosch-waarts ingegaan / en had een
groot wild swijn geschooten / dat ons den Gou-
verneur schonk.

Oesters op
de boomen
gewassen.

Den volgenden dag quam het voorszemde En-
gelsse

1682.

Loopen in
Zee en koo-
men te Cabo
del Monte.

gelfse ſchip aan / daar op begaf ſig den meer-ge-
melden Gouverneur / terwijl wy ondertuffen onſe
ankers ligteden / en in Zee liepen na Cabo del Mon-
te, dat wy ook op den agſten dag berephten. Voor-
waar deſe 2 plaatsē leggen niet heel wijd van
malkanderen. Maar wyl wy de droogteng van
St Anna moeſten ombaren / viel de ſteps wat
langer. Onſe zieken / die wy al meer als 12 had-
den / wierden door de verſſe vzugten weer alle ge-
fond.

Dit booz-gemelde Cabo del Monte legt 91 mij-
len van Sierra Liona, daar wy in 7 dagen qua-
men. Eenige mijlen agter Cabo del Monte be-
gint de Greyn-kuſt, nainelijk by het woud Mata
de St. Maria van de Portugyſen genaamt; dit
Greyn, dat men ook Malaguette noemt / of Gra-
na Paradisi iſ als een ſoort van Peper / hoewel
wat ſcherper. De langte van deſe Greyn-kuſt iſ
40 mijlen / nainelijk van Mata de St. Maria tot
aan Cabo di St. Clement. Het beſte greyn waſt
tuffen Rio des Eſclavos en St. Clement, dat ont-
rent 7 / of 8 mijlen van een lept.

Beschrijving
van het
Greyn, en
Greyn-kuſt.

Elpenbeen
en Goud.

Op deſe kuſt werd niet alleen het Greyn / maar
ook goed Elpenbeen en Goud gehandelt / dat de
Swarten in de Rivier Sint Paoblo en in de Rivier
Lunco vinden. De beſte koopmanſchappen / die
men daar heen kan brengen / zijn ſtaben pſer /
koopere ketels / meſſen / glaſe koraalen / root-
blaauw en geel laken. De bewoonders van de
gantsche Greyn-kuſt zijn groote viſſers / ſy varen
met klepne Canoes 3 / of 4 mijlen in de open Zee /
de daar heen koomende ſcheepen te ontmoet / by
welke als ſy koomen / ſcheppen ſy met de rechter-
hand water / en gieten dat in hunne oogen / ſchreuw-
wende Guipo! dat de Kapiteyn van 't ſchip dan
ook doen moet. Dit iſ als een eed van hunne
vriendſchap / of het Juramentum Amicitiae, als
dit van beyde zyden gedaan iſ / koomen ſy aan
boord / om te koopmanſchappen. Sy gaan ook
voor 't meeren-deel naakt / hebbende de meeſte
maar een lapje doek voor de ſchaamte gebonden /
van

Inwoonders
van de
Greyn-kuſt.

Hun Eed-
ſweeren.

Kleeding.

ban een hand breed. Doozts zijn se seer boose 1682.
 dief-agtige en verraderesse menschen / waarom
 geen Christen te raden is / om uyt hunne Cal-
 bassen water / of uyt hunne Pijpen Tabak te
 dzynten: Want sy konnen soo konstelyk met het
 vergif om-gaan / dat sy / 't is waar / wel eerst
 dzynten / dog daar na het vergift / dat se onder
 hunne nagelen verbergen hebben in den dzynt-
 nap / of in de pijp seer behendig vallen laten / en
 aldus hunne vyanden om een lugtje helpen. Sy
 rooken eerst uyt een pijp / als dan daar na een
 Christen, of wie hy is / de selve ook wil gebruy-
 ken / steeken sy seer hand-gaauw en onbermerkt
 het venijn met de vinger in den Tabaks-pijp / soo
 dat men in een oogenblik door den rook moet
 van een versten.

Konst van
vergiftiger.

Op veel plaatsen is het Land nog woest / en
 aldaar zijn de Inwoonders soo wreed en wild /
 dat sy de menschen op-breeten / waarom niemand
 uyt de Scheepen aldaar onderstaan durft / om
 aan Land te gaan / om van daar de kostelykste
 vrugten / (die op die plaatsen anders in grooten
 overbloed wassen) te gaan halen / als daar is den
 Wijn de Palma, Bacovas, Bananas, Ananassen,
 Limoenen / Oranjen-appelen / en ander smaak-
 lyk Gofte meer.

Zijn Men-
schen-vrec-
ters.

Sy bidden den Dupbel aan / dien sy als een
 God-spraak (Oraculum) om raad vragen / ins-
 gelijks eeren sy de dooden / vperen alle nieuwe
 maanden vteriglyk den Dupbel / singen en sprin-
 gen / spelende daar onder op een werk-tuyg / dat
 als een Crommel is / 3 boeten hoog / uyt een
 Palm-boom gehoutwen / en uyt-geholt / daar na
 met een huyd over-trokken; daar op slaan sy met
 een kneppel / in de andere een schel hebbende / en
 om de armen ptere ringen / dat na hunne mee-
 ning de lieflykste melody geeft / waar op de an-
 dere soo lang danssen en singen / tot dat se van
 verinoepdhepd op de aarde neer-vallen. Men kan
 dit lieflyke klokken-spel by stil weer een myl weegs
 op Zee hooren.

Hun Gods-
dienst en le-
vens-wijs.

Musijk.

1682.

Begraving
hunner
dooden.

Hunne dooden begraven sy met zingen en spyn-
gen / hoopende treffelijke Afnippen dooz den Over-
leedenen by den grooten Monarch te verkrijgen /
waarom sy den gestorbenen vriend booz hunnen
boozspraaek houden / en dooz hem alle noodfak-
lijkheeden aan den grooten Monarch laten booz-
dragen.

Kajuyt-wag-
ter sterft.

Doen wy nu 's avonds aanquamen / en booz
Cabo del Monte het anker hadden geworpen /
sterf onsen Kajuyt-wagter aan de Land-zielite ;
hy was een sterk en gezond Jongeling / en was
in 4 dagen / frif / gezond / dood en begraven.

Canoetje met
Negers
komt aan
boord.

's Anderen daags quam een Negers-Canoetje
aan ons Schip / met 3 Swarten , die sig water
in de oogen gooten / en van ons den eed van ge-
trouwighepd af-bozderden / dien wy ook dedden ;
Egter wilden sy ons niet vertrouwen / maar boe-
ren heen en weer om ons Schip / als de katten
om het spek. Ten laafsten quamen sy nog aan
boord / en beloofden 's anderen daags met Oli-
phant's-tanden weerom te sullen koomen. Haar
brees quam daar van daan / om dat 'er dikwils
Fransche Scheepen koomen / met boozgeeven van
te willen koopmanschappen / die dan daar-na / als
10 / of 12 Negers in 't Schip gelokt hebben / daar
mede weg naar West-Indien varen / en se aldaar
booz Slaven verkoopen.

Reuyling
van Koop-
manschap-
pen.

Op den derden dag quam dese Canoe eerst
weerom met omtrent 1000 pond Tand en : maar
de andere bleeven agter. Dooz dese Tand en reuy-
den sy ketels / konings kleertsens en een Snap-
haan. 's Namiddags boer ik met den Kapiteyn
na Land / om te gaan sien / of sy wel soo veel
Tanden hadden / als sy boozgaven. Doe wy
nu nog omtrent een Pistool-schoot van Land wa-
ren / quamen over de 50 Swarten aan Strand /
schreeuwende ; dat wy soud en aan Land koo-
men ; Maar wy wilden hen niet vertrouwen ;
want sy zyn soo boos en loos / dat se de Christe-
nen dikwils soo lang gevangen houden / tot dat
se sig met een paar duysent Rijks-daalders aan
waa-

List en
cuad-aar-
dighepd der
Swarten.

waaren gedwongen zijn / by en los te kooppen.
 Ook konden wy boven dat niet aan 't Land koop-
 men om de barning / alsoo de Zee daar soo hoog
 op-stoof / dat indien dese Strand-golven onse boot
 hadden in 't naauw gekreegen / sy de selve in dup-
 sent stukken geslagen hadden. Daar-en-tegen
 lieten de Negers niet na / om ons aan Land te
 noodigen / quamen daar tde eerstelyk met een Ca-
 noe aan onse boot varen / daar-na toonden sy
 ons over de 1000 ponden Tandem / seggende ;
 dat sy de selve wel gaarn wilden aan onse boot
 brengen ; maar dat se sig wegens de onstuymig-
 heyd van de Zee niet door de brandingen dorsten
 wagen.

Op den vierden dag nam de Kapiteyn eenige
 koopmanschappen mede / en boer weer na Land
 toe : doen bragten de Negers eerst een Swart in
 onse boot / en begeerden een van ons Volk tot
 Gijfelaar aan Land : Als dit nu geschiet was /
 handelden sy met ons / maar sogten nog egter
 den schelm te speelen / wyl sy hunnen Gijfelaar
 te booren belast hadden / om uyt de boot te sprin-
 gen , en na Land te swimmen , en dan hadden
 wy onsen man met veel waaren moeten by-koop-
 pen. Maar wy merkten dese kneepen / hier-om
 trokken wy onsen Neger een rok aan / en knoop-
 ten dien van boven tot onderen toe / op dat wy
 hem daar by soudeu kunnen vast-houden / anders
 had hy ons met sijn naakte hupd ligt moogen
 ont-glippen en ont-swimmen. Den schelmisen
 Neger daar-en-tegen begon al den rok los te ma-
 ken en sig ter blugt klaar te maken / wanneer
 wy dit vermerkende een touw namen / en hem
 soo lang daar mede vast bonden / tot dat se on-
 sen Matroos weder aan boord bragten / 't wels
 van haar kant met veel bedenking en woorden-
 wisseling toe-ging / wyl sy hem al sogten te be-
 praten / om by hen te blijven. Eyndelyk brag-
 ten sy ons onsen man / en namen den hunnen /
 ons te verstaan gebedende / dat sy wensien om Blan-
 ke luyden by hen te hebben / om hunnen handel
 en

Kapiteyn
vaart aan
Land.

Der Negers
toe-leg ont-
dekt en ge-
steuyt.

1682. en koopmanschap op een beter voet te brengen / sy
 vzaagden ons ook met eenen / of wy niet genee-
 gen waren aldaar een Sterkte te bouwen? Sy wil-
 den ons tot de opbouwning seer gaarne behulpelijk
 zijn: Maar wy ligten onse ankers en voeren daar
 van daan op Cabo Miserado, daar vonden wy
 ons fregat den Moorlaan weer / dat voor 3 da-
 gen by Cabo del Monte was van ons gescheyden.

Voorstel
 door de
 Negers aan
 de Branden-
 burgse.

Gelegen-
 heyd van
 Cabo Mijse-
 rado.

Dood van
 den Vaan-
 drager.

Des selfs be-
 graffenis.

Greuben
 gaat aan
 Land.

Cabo Miserado legt 10 mijlen van Cabo del
 Monte, die men by klaar weer seer wel sien kan.
 Toen wy nu ons anker hadden geworpen / prep-
 den wy den Kapiteyn van 't fregat den Moorlaan
 aan ons boord / die my by sijn aankomst bekend
 maakte; dat ingeval ik nog eenige begeerte had,
 om mijnen Vaandrig nog voor 't laast te sprec-
 ken, ik niet soude vertoeven, om hem te koo-
 men sien, alsoo hy lag en ziel-toogde: Dewyl
 het nu al seer laat was / stelde ik dat besoek tot
 's morgens upt / als wanneer ik hem met mijne
 Ingenieurs besogte. Maar ik vond hem al buy-
 ten spraak / en met de dood worstelen / die ook 2
 uren daar na volgde / en dat ook aan de Land-
 ziekte / alsoo hy zedert 9 dagen pijn in de borst
 had gevoelt / en naauwlijks 3 dagen gelegen
 had. Ik doost my niet verstoppen / om hem aan
 Land te begraven / hoewel ik digt daar-by voor
 anker lag / want ik vreesde; dat de Negers het
 doode lighaam weer opgraven / (gelijk sy plee-
 gen) het hoofd op een staak setten / daarom dans-
 sen en 't lighaam aan den Duyvel op-offeren sou-
 den. (gelijk sulks op de voorgaande Print-verbeel-
 ding van Pag. 29. te sien is) Hierom beval ik den O-
 verleedenen in een deeken te naapen / en met 8 ka-
 non-koegels aan de voeten / onder 't gebalder van 3
 schooten upt het grof geschut tegens den avond /
 na Scheeps-gebruik / in de diepe Zee te begraven.
 Na dat nu den Vaandzager 's morgens om
 10 uren was overleeden / doet ik 's na-middags
 met de Kapiteyns aan 't Land Miserado, sonder
 geweer / alsoo my mijn Kapiteyn had berigt / dat
 dese Negers vreesdame menschen waren / die men
 ligt

ligt doo; het geweer soude verschrikken / en 1682.
 daar doo; den handel en koopmanschap beder-
 ven.

Doen wy nu aan Land gekoomen waren / Toeleg der
Negers.
 sagen wy wel 50 kloeke en sterke Swarten , met
 eenige weynige wyven / en 2 hunner Kapiteynen/
 die in den beginne seer vriendelyk met ons om-
 gingen / maar op 't laaft met malkanderen heyl-
 melijk begonden te lusteren en te spreken / en na
 mijne gedagten te overleggen / op wat wyse sy
 ons alle mogten gevangen neemen ; En 't sou-
 de 'er sekerlyk toegekoomen zyn / soo niet een oud Gelukkig
ontkoo-
men.
 Kapiteyn was tussen beyden gekoomen / en de
 andere hard niet woorzen bestrafst had. Doen wy
 dit begonden te merken / gingen wy te rug naar
 onse boot / alsoo wy beloofst hadden / om 's an-
 deren-daags met veel meer waaren weer te koo-
 men. Ondertussen dankten wy God; dat wy
 heels-huyds weer aan ons Schip gekoomen wa-
 ren. Dit heb ik my tot een gestadige waarschou-
 wing laten dienen / om nooyt ongewapent aan
 Land te gaan ; Want de Negers hadden ons
 maar alle behoeven gevangen te neemen / en dan
 daar na soo veel los-geld te begeeren / als sy ge-
 wilt hadden / sy hadden ons ook (na 't ontfan-
 gen los-geld) alle konnen de kop af-houwen/
 en daar soude geen haan na gekraapt hebben / ook
 souden wy de eerste niet geweest zyn / die se soo
 een poets gespeelt hadden.

's Anderen daags wapende den Kapiteyn de
 Sloep met eenige Matroosen / en voer met een Ander te-
gen-spoed
voor de
Brandenbur-
gers.
 Ingenieur aan Land ; Maar sy souden haast een
 ongeluk gehad hebben : want de Swarten waren
 wel 200 sterk / en ons volk maar 8 man met
 Degen en Pistoolen gewapent / waar mede sy
 weynig hadden konnen uyt-regten / soo dat sy
 hulle waaren moesten geeven / gelyk sy se selfs
 begeerden. Na verrenpling van alle de goederen/
 beloofde hen de Kapiteyn ; dat hy nog meer an-
 dere uyt het Schip soude gaan halen , trad daar
 op met al sijn volk in de boot en voer heen.

1682.

Gaan haar
Boot aan
Land har-
puyfen.

Grenzen laat
zijne Musi-
canten spee-
len.

Den derden dag nam ik 30 gewapende Sol-
daten en 15 Matroosen / met de welke ik nevens
den Kapiteyn en de Ingenieurs aan Land stapte /
om onse lekke boot weer dicht te maken en te
harpuyfen / met voornemen / dat / soo se ons
aantasten wilden / om haar bzaaf te ontfangen /
en ik soude wel hebben dozven onderstaan / met
mijn 50 man tegens 500 van hen te plok-hay-
ren. Maar de Kapiteyn hield het daar voor; dat
se niet by ons souden koomen / als sy het geweer
souden sien. Naauwlijks was ik aan Land ge-
koomen / of ik liet mijne fluyters en schalmeyers
helder onblasen / terwijl dat de andere de Daar-
tuygen op 't Land trokken / om de selve te pek-
ken. Toen wy in 't begin van ons werk wa-
ren / quamen 4 Swarten by ons als Spionnen /
om te bespieden / of wy ook geweer by ons had-
den; Als sy dit nu gewaar wierden / bleeven sy
sonder schroom by ons / riepen de andere ook by
sig / tot dat omtrent 35 menschen by ons qua-
men / ons biddende; dat wy met hen wilden
handelen. Maar wy hen een afflanend ant-
woord toe-boegende / bleeven sy nogtans by ons /
verkoopende ons Hoenders / Rijst en meer an-
dere verberffingen.

Behendig
sieelen der
Negers.

Konnen snel
loopen.

Eed der Ne-
gers.

Enige van ons volk wiesfchen hun linden /
van welke dooz de Negers, dat seer handige
gaauw-dieven zijn / een bonte neus-doek ontstoo-
len wierd; Als ik eenige Swarten wat ernstig
daarom aansprak / begonden sy alle met malkan-
deren soo geswind na het Bos te loopen / dat
men se naauwlijks met een paard soude hebben
konnen in-halen / uytgenoomen 2 van hen-lieden /
die Opper-hoofden waren; dese bleeven staan /
riepen de andere te rug / en moesten de een na den
ander in de kibler gaan / de oogen openen en wa-
ter daar in gieten / dat by hen eenen eed doen te
kennen geeft. Die geene / op de welke ik agter-
denken hadde / moesten hunne heraden uytshud-
den: dat ik hen soo seer niet liet doen / om den
vermisten neus-doek / maar uyt nieuws-giertig-
heid /

heyd / om te moogen weten / wat sy aan hun-
 nen hals hadden hangen / alsoo ik daar aan ee-
 nige snoeren gewaar wierd. Als-doen sag ik op
 hun naakte lijf / raauwe lappen van huyden van
 allerley wilde dieren / waar in sy beelderley Duy-
 vels-werk genaapt hadden als: Tandem / Klaau-
 wen / Stroo / Slangen-koppen / en andere af-
 schouwelijke toover-prullen meer. Waar op ik
 hen vraagde / waar toe dese vuyle prullen dien-
 den? Gaven sy my met half gebrooken Portu-
 gys en half met beduydingen te verstaan: Dat
 sy dit voor den donder droegen, op dat de selve
 hen niet beschadigen soude. Dese nieuws-giertig-
 heyd gaf my aan-leydning / haar op Portugys ver-
 der te vragen: Wie dan daar boven donderde,
 en hoe sy hem aanbaden? Ik liet aan hen ook
 een bronk Brandewijn / en wat brood nevens een
 stuk spek geeven; dat sy met hunne lange mes-
 sen in een oogenblik verdeelden / en seer smakelyk
 opknaptten: Daar op antwoerden sy my; Dat
 boven den grooten Monarch donderde, tot wiens
 eeren sy vervolgens alsoo dansten: Sommige
 namen hunne Assagaayen, andere Messen / een
 deel bromden en sloekten door de neus / daar op
 liepen sy heel behendig als rasende / of dol / met
 seer wonderlyke gebaarden in 't zand rond-om /
 schreeuwden / huppelden en sprongen met hunne
 Assagaayen en Messen / verdraayden de oogen /
 knersten met de tanden / en maakten de wonder-
 lykste gebaarden van de Wereld / tot dat ten laat-
 sten een / mijns eer-agtens / geheel uyt-sinnig van
 yberige aandacht wierd: doen liepen de andere
 toe / wrongen hem met geweld de Dijk / of Af-
 sagaay uyt de hand / en klopten hem soo lang op
 den kop / tot dat hem den yber over-ging / en hy
 sig bedaren liet.

1682.

Zeldsame
 beufelingen
 door de Ne-
 gers op hun
 lijf gedra-
 gen.

Guychel-
 werk voor
 den Donder.

Duyvels-
 dienstig
 danssen.

Ik begeerde ook te weten / hoe sy uyt vreug-
 de dansten? Als-doen versogten sy; dat ik voor
 hen op de Schalmeyen wilde laten blasen: daar
 op beval ik een Poolsen dans op te speelen /
 waar na de Swarten soo behendig huppelden / dat

Negers kon-
 nen behen-
 dig danssen.

1682.

het hen geen dans-meester soude na doen. *Zy* wisten den Cadance soo wel te houden ('t welke alle de Mooren, die ik by duysenden gesten heb / als aangebooren schijnt) als den besten Pool: *sy* liepen met hunne *Affagaayen* seer snel na ons toe / hielden sig in een oogenblik in volken loop sit op / schermden soo in aan-bal als in verweering seer aardig en geswind / soo dat ik my daar over ten hoogsten moest verwonderen.

Wapen-oefening en drillen.

Daar na toonden *sy* my / hoe *sy* tegens hunne *Vyanden* begten / liepen daar op snel van my / en wendeden sig in een oogenblik geswind tegens my / als of *sy* my doozstooten wilden / sprongen daar op ook in de hoogte / gelijk of *sy* over my wilden heenen springen. *Ik* haalde een breed Zabel opt / en riep 'er een toe / dat hy als te voren op my soude aanloopen, doen wilde hy niet / maar antwoorde / dat als *sy* by hunne *Vyanden* geweer sien, *sy* 10 treden ver als-dan met de *Affagaay* daar op werpen. *Ik* nam een *Snap-haan* / seggende; hy soude nu werpen, maar hy sloeg dit ook af / seggende; ik soude hem ook niet kunnen raken, daar op sprong hy soo rad van de eene zijde na de andere als een *Steen-bok*. Als ik dit alles met veel vergenoegen beschouwt en aangemerkt had / namen wy ons afscheyd en vertrokken. Wat de daar by gelegene Landen van *Cabo Miserado* aant belangt / de selve zijn seer bequaam voor alle *Scheepen*; Men kan daar op de *Kusten* gemakkeelyk voor anker leggen op 9 bademen water; ook seer wel hout en water halen. Aldaar zijn ook 2 treffelyke *Rivieren* / in de welke men gemakkeelyk met een boot kan inloopen.

Bequame leg-plaats van *Cabo Miserado* voor de *Scheepen*.

Worden door tegenwind opgehouden.

Op den vierden dag wonden wy onse ankers op / in boozneemen om na *Rio Sester* te loopen; maar wy wierden dooz tegen-wind en de stroom te rug / tot in 't gesigt van *Cabo del Monte* gedreeben.

Alhoewel nu van *Cabo Miserado* tot aan *Rio Sester* maar 25 mylen gerekent werden / soo hebben

ben wy nogtans om booz desen by-gebragte oorz-
 saaken 8 geheele dagen toegebragt / want hoewel
 tegens den avond eenige malen een goeden wind
 kreegen / die onse reys had konnen bekozten / soo
 hebben wy egter 's nagts moeten ten anker koo-
 men / uyt sozj van Rio Sester mis te loopen / om
 dat dit land geen bysonder kenteeken heeft / maar
 gelijk als de andere om-leggende plaatsen sig blak
 op-doet. Wanneer wy nu regt tegens ober Rio Koomen o-
 Sester met onse scheepen labeerden / quamen 2 ver Rio Se-
 kleyne Canoetjes met Negers 3 mijlen booz-uyt ster op de
 by ons / te kennen geevende / dat *Sanguin* regt o- Reede.
 ver ons lang, en dat des selfs Koning ons liet ver-
 soeken, om aldaar te ankeren, sy bragten ons,
 volk met eenen tot op de reede booz Rio Sester.
 Ik moest my op 't hoogst verwonderen / dat de Stoutheyd
 Swarten sig soo wijd in Zee op hunne Canoetjes der Swarten
 dorsten wagen / als de welke niets anders en zijn in 't vaaren
 als een kleyn upgeholt stuk houtz / van onge- over de
 baar 8 boeten lang / en 2 breed / waar mede sy seer Zee, met
 snel konnen vaaren / sittende agterwaarts op hun hunne Ca-
 hurken / met kleyne riemen / of scheppers in de noes.
 handen. Soo de Zee somtijds wat hol schiet / en
 de Canoe omsijnt / weeten sy 'er het water seer
 knaphandig uyt te hoosen / en haar daar weer in
 te slingerden. Onsen Schipper wilde het ook eens
 besoecken / om 'er op te vaaren / maar hy was 'er
 ter naauwer nood aan de eene zijde in gesteege /
 of hy lag al met de andere zijde in 't water.

Soo haast als wy ons anker hadden gewor- Greuben
 pen / voer ik met den Kapiteyn aan land / alwaar vaart aan
 ons veele Swarten verwagteden / die ons berig- Land.
 ten / dat 's anderen daags hunnen Koning, die 3
 mijlen de Rivier op in 't land woonde / aan 't
 strand koomen soude. Ondertussen besogt ons
 den Koninglijken Prins / die my in het dozp / dat
 digt aan de rivier legt / om-leyde / en my na hun
 wijs groote beleeftheyd beweeg: Ondertussen reupl-
 den en vermangelden ons scheeps-volk veel
 rijst en hoenderen booz witte glase koraalen van
 de Swarten.

1682.

De Prins
van Rio Se-
ster komt
aan boord.

's Anderen daags quam de Prins in 't schip / om ons de aankomst des Konings bekend te maaken. Wyl 't nu op den middag was / noodige ik hem aan tafel / en liet geduurende de maaltijd de fluyten / schalmeyen / en vloolen wakker opdeunen. Alhoewel dit musijk voor hem vreemd was / toonde hy 'er egter seer groot genoegen in te hebben. Hy selfs was een wel-gemaakt jong kaarl omtrent 25 jaren oud / hy konde sig in 't eeten en drinken heel wel schikken en voegen : Want hy roerde geen spijs aan / of hy had te vooren afgesien / hoe ik deede ; dit bemerkte ik mede / en nam daarom met 2 vingeren een weyning booter upt de schootel ; De goeden Prins stak daar op haast de heele hand in de booter-schootel / in die gebult soo smaaklyk na den mond toe / dat ons allen den lust verging.

Des selfs
aart en Zee-
den.

Hebben ge-
hoor by Ko-
ning Pieter.

's Anderen daags voeren wy met de sloep na land / daar wy den Koning vonden / (die sig Pieter noemde) aan den Kibier-kant / onder een Negers hut sitten ; (welke Negerij op de Print-verbeelding van Pag 40. te sien is,) de selve ontfing ons seer beleeft met sijne 2 broeders en sijnen gantschen raad / noodigende ons by hem te sitten / en ons tracteerende met wijn de Palma. Gelyk sy nu de manier hebben terstond na de vreemdelingen huime naamen te vragen / alsoo begeerde ook den Koning Pieter te weeten / hoe ik hiete. Dien ik antwoorde Pieter (want ik wilde ook niet minder als den Koning zyn) waar ober hy sig seer verblyde / seggende : Ik Pieter, gy Pieter, Star mingo ; dat is / zijt dies-halven mijn vriend. Het was een oud eerbaar man / upt wiens oogen men wat grootse konde leesen : Anders was hy van de andere Swarten niet te onderscheyden (zijnde de kleeding eenersley) als alleen aan den eerbied / die hem de ongesectene en alle sijne onderdanen beweesen. Na des selfs gesag was soo groot ; dat alsoo ons een bles met brandewijn was upt de boot gestoolen / en wy den dief onder soo veel honderden niet en kenden / een eenig woord des Konings

Heeft groot
ontslag over
sijne onder-
danen.

nings ons de selve weer deed ter hand stellen.

Wy hadden nu wel een uur by den Koning ge-
seeten / doen vereerde hy ons een korf vol rijst / en
een gepten-bok : maar hy liet ons een half uur
daar-na door zijnen Colk om een tegen-geschenk
aansoeken. Dese bragt sijn cierlijke Keeden-voe-
ring aldus voort : Koning Pieter mi segge, ik

Doet ge-
schenken
aan Greuben.

jouw segge, Koning Pieter segge, mi, segge Ko-
ning Pieter, das sie hebbe, mi segge kike das sie.
Dat seggen wil : De Koning Pieter heeft aan my
belast, dat ik jouw soude seggen, dat hy wel me-
de geern sijn vereering wilde sien. Daar op
schonken wy hem een staf yser / een koperen ke-
tel / en een Konings kleedjen. Ondertussen kof-
ten wy alle onse nootsaaklijkheden / vooz weynig
witte koraalen / 2 baten rijst en 30 hoenderen /
waar mede wy van daar scheidten.

Aardig ver-
foek des
Konings.

Het Koninkrijk Rio Sester voert van de Rivier
Sester sijn naam ; 't is vrugtbaar en tamelijk be-
woont des sels inwoonders onderhouden sig meest
van rijst en hoenders / hebben hunnen Koning /
die 3 mijlen land-waarts in woont : sy bidden al-
le den duivel aan. Die aan 't strand woonen
zijn al vry beleefd en bescheiden / veele onder hen
spreeken een weynig Engels, Hollands, en Por-
tugys door malkanderen / soo dat men genoeg te
doen heeft / als men se verstaan wil / en moet
men sig wel 't meest met de spraak van de stommen
bedienen / namelijk het wijsen en bedupden met
de vingeren / als men wat van hen koopen wil.
Anders gaan sy vooz 't meesten-deel naakt / wpt-
genoomen dat hare schaamte met een weynig lin-
den bedekt is.

Gelegent-
heyd des
Lands om-
trent Rio
Sester.

Beschrijving
der Be-
woonders.

In den mond van Rio Sester in te loopen is
seer gebaarlijk / wijl datse vol klippen legt / soo
dat men 'er ook met een boot niet sonder gebaat
kan aankoomen. Ontrent 60 schzeeden vanden
mond der Rivier is een Negery, die my nog het
beste behaagt heeft / van alle die ik gesien heb /
overmids de huysen geheel niet aldaar by mal-
kanderen gebouwt zijn / en de selve met Bananas-

Is seer
quaad, om
aan te doen.

1682.

Konings
Hof.

boomen rondom beplant is. Op de zijde van 't doorp legt des Konings Hof / met een rietten schutting afgetuynt / en bestaande uyt 2 hutten / die met stroope matten zijn behangen / de een is tot sijn slaap-kamer / en de andere tot gehoor-geeving (audientie) geschikt. In desen Hof komt hy woonen / als 'er scheepen op de Rieede leggen / daar hy sig anders gestadig in 't land pleegt te onthouden. Alhier verlooren wy een Matroos / die na scheeps-regt wierd over boord geworpen.

Dood van
een Ma-
troos.
Vertrek van
Rio Sester.

Van Rio Sester liepen wy voort / en bragten het tuffen Sanguin en Bassa. Hier bragten ons de Swarten veel Malaguette, of Greyn aan boord. Daar na voeren wy verder de kust langg na Setra Croe toe / en quamen op Wappo, Nisso, Setre, Paris, tot aan Cabo das Palmas. Dese gantsche streck / waar in de geseyde plaatsen leggen / begimende van Cabo S. Clement tot Cabo das Palmas, werd Signorebo genaamt; gelijk ook mede de Greyn-kust.

Signorebo,
wat streck
foo ge-
naamt.Komst tot
Cabo das
Palmas.
Quaqua-
kust.

In 9 dagen quamen wy van Rio Sester tot Cabo das Palmas, dat 45 mijlen zijn. Van Cabo das Palmas tot Sette Aldeas strekt sig de Tand- of Quaqua-kust, omtrent de lengte van 30 mijlen. Sy voert den naam van de spraak der Inwoonders / die altijd op quaqua uytkomt / en 't staat ny als nog wel boor / dat ik se heb hooren spreken / als of 'er eenen hoop eenden in een plas onder een quakten. Van weegen een handel / die aldaar valt / werd se de Tand-kust genaamt / om dat daar seer veel oliphants-tanden vallen / die de Negers met Canoes aan boord brengen / en boor pier / bekliensg / ketelsg / of arm-ringen verhandelen. Wy vertrouwden ons niet / om aan land te gaan / al-foo 't 'er seer ongesond is / en op veele plaatsen aldaar nog wilde Swarten woonen / die Canibalen, of menschen-vreetersg zijn.

Tand-kust.

Menschen
vreeters.'t Land Al-
deas.

Van Sette Aldeas tot aan den stroom Rio de Sueyro noemt men het land Aldeas; maar het hoort nog onder de Quaqua-kust, wyl des selfs Inwoonders ook niet anders / als met tanden handelen.

In

A. Konings Hof.

B. Konings Huysen.

C. Konings Audientie Huis.

D. Konings Slaap-kamer.

In verscheydene land-kaarten werd dese Kust in 2 deelen verdeelt / waar van het eene Costa de Male Gens (om de woestihed der volkeren) het andere Costa de Bonne Gens genaamt werd / om dat daar het volk pers vrendlijker is. Van Cabo das Palmas tot aan Rio de Sueyro de Costa zijn 73 mijlen / die wy in 16 dagen hebben gezept / maar wy hebben den meesten tijd hier en daar stil geleege / en zijn alle dese na-volgende plaatsen gepasseert / als namelijk: Het doorp Berby, daar wy ankerden: maar om dat 'er geen Canoes aan boord quamen / ons ankers weer ligteden / en naar Dravin zeplden / daar wy wederom stil lagen: Alhier quamen eventwel ook geen Negers aan boord / maar sy staken hier en daar groote vuuren aan / waar mede sy malkanderen de aankomst van vzeemde scheepen te verstaan geeben. Wy deden ons best / om de oorzak uyt te binden / waarom de Swarten sig wantrouwen by ons te koomen / gelyk sy anders plegen te doen / wy sonden daarom onse sloep aan land / om sulks by de Mooren te verneemen / dog met uytdukljk bevel / om niet uyt haar vaartuyg te gaan, ook geene Negers by hen aan boord te laten koomen; maar om alleenlijk van verre met hen te spreken, of men se daar toe brengen konde, om aan de scheepen te koomen.

Hoe ver Cabo das Palmas van Rio de Sueyro de Costa af is.

Berby.

Dravin.

De Negers zijn schuw voor de Brandenburgers.

Doen nu onse sloep een pistool-schoot ver van 't strand bleef leggen / begaben sig de Negers in Zee / en noodigden ons volk / om aan land te koomen / de onse daar en tegen versogten haer aan ons schip. Met eenen quain een Canoe en 3 Swarten by de sloep / om ons volk te spreken: dog sprongen 'er alle 3 in / voozneemeng om onse sloep te vermeersteren / dat seer ligt had konnen geschieden / soo onse 5 mannen / die 'er in waren / niet wel opgepast hadden. Sy keerden weer aan boord / verhalende / wat hen bejeegent was / en daar by / dat se eenige duysent Swarten met booggen en pijlen gewapent gesien hadden / en dat se by-na alle waren verlooren geweest.

Negers soeken de Rey-sigers te verraden.

1682.

2 Kapitey-
nen en 2 In-
genieurs gaan
aan land.

Des anderen daags voeren beyde de Kapitey-
nen met de Ingenieurs aan land / om de oorzaak
des mistrouwens klaarder te verneemen. Maar
de Swarten wilden ons niet lang te spraak staan/
geebende ons met weynig woorden te kennen;
dat onlangs 2 scheepen met witte vlaggen dese
kust waaren gepasseert, en dat die alle de Swar-
ten, die aan hun boord waren gekoomen, met
sig hadden weg gevoert. Toen sagen wy wel
dat hier niet te doen soude vallen: en dieghal-
ven was voor ons den besten raad / verder na de
Rivier Rio Sint Andreas genaamt voort te loo-
pen. Alhier sond ik de Soldaten met 2 Onder-be-
vel-hebbers gewapent na land / om hout te hak-
ken / terwyl dat de Matroosen becsig waren / om
het schip met water te versien.

Hout en wa-
ter in-ge-
noomen.

13 Mannen
door Negers
op seker
tijd ver-
moort.

's Daags daar aan voer ik selfs ook aan 't
land / om den arbeyd van ons volk te sien. Wy
sagen daar nog veele stukken van een aan stuk-
ken geslagen boot / en een doods-hoofd in de strup-
ken leggen. Onsen schipper seyde my; dat over
6 jaren de Swarten eens 13 mannen / die met hun
boot hadden water gehaalt / hadden overballeen / en
hen alle dood-geslagen / gelijk wy de teekenen en
blijken daar van hier aan 't strand nog bonden
leggen. De Swarten liepen hier ook van verre
wel rond om ons heen / met 30 en 40 te gelijk /
maar sy hadden soo veel moed niet / om ons aan
te tasten / alsoo wy 50 man sterk zijnde / ons te-
gens 500 Negers genoeg konden beschermen.
Onderwijlen stierf 'er een boots-gesel op 't ffre-
gat den Mooriaan, welken na dat wy in Zee
geworpen / en ons schip na ons wel-geballeen met
water en brand-hout versien hadden / liepen wy
verder en leyden ons tussen Cattroe, en Cabo La-
hoe. Aldaar quamen de Negers met hoopen met
Tanden aan boord / van de welke onse twee
scheepen 4000 ponden voor 30 baatsjens arm-ri-
gen in-handelden.

Een Ma-
troos sterft.

Steeken in
Zee.

Aart en Ma-
nier deser
volkeren.

Soo dikwils als de Swarten aan boord qua-
men / schreeuwden sy: qua qua qua, dat soo veel
als

als vřtendſchay te kennen geeft. 't Zyn alle ſeer ſterke mammen / ſp dżagen geen eenen dżaad ſinden / of wollen aan hun liř / maar dekken hunne ſchaamte met baſten van boomen / en vlegten hun hayz op veelderley wiře : Eenige altemaal tot ſtrengetjens ſoo dik als bind-gaten / en / op dat het ſoude lang zyn / mengen ſp ſeekeren ſwarten baſt van boomen daar onder : Andere maken het als hoozen / en hangen mede wel klepne bokshoozen daar aan ; Andere vlegten het geheel tot knoopen / en verwen haar gantsche liř root / als een ſcharlaken / kaauwen daar by ſteet het Cola in den mond / nebens een wortel / die het heel root als Vermilioen maakt. Als 't klepn gekaauwt iř / houden ſp het nog wel 2 uren tuřſſen de lippen / om den ſmaak daar van te houden / en ſabberen het met hun tong ſoo ſmaaklijk in hun mond heen en weer / dat 'er eenen hongerigen booz wel 3 dagen den eetens-luřt van ſoude overgaan. Dooztz bijlen ſp hunne tanden ſoo ſcherp / als naalden / en dat ſp als hondsz-tanden van malkanderen ſtaan.

1682.

Hovaardy
en praal met
hun hayz.

Cola kaau-
wen.

Vijlen hun-
ne tanden
ſcherp.

Op den ſelfden dag / als wy wilden 't zepl gaan / quam een Neger met 2 van ſijne wiřben / peder / na den uytwendigen ſchijn / van omtrent 40 jaren oud / aan boozd / om ons de ſelbe booz 40 ſtaben pfer te verkoopen : Maar overmits het leelijke oude Hexen / en als andere Lodippes waren / ſtonden ſp ons niet aan : gold dit gebryk ook by ons / ſoo ſouden ſommige Europiſche wiřben nog wel beter koop / als die van Africa weſen : Wřl meenig man / om van ſijn quaad wiř ontſlagen te werden / haar niet alleen goed koop ſoude willen verkoopen / maar de ſelbe nog wel booz niet / met een vereering booz den kooper daar-en-boven overgeeven ; Dit ſeg ik maar van de booſe : want alle goede zyn přřfens-waardig / van welke ik ook ſelf wel een kooper wilde weſen. Maar 't iř ſeer te beklagen / dat men ſe ſoo weynig vind / alſoo 'er maar een in de heele Wereld iř / en peder meent / dat het de ſone iř.

Koophandel
met wiřben.

Sin-ſpeeling
van Greuben
hier op.

Wřl

1682.

*Iffeni, of
Asseni.
Jaque Jaque.*

Wat men in
Zee een Ke-
tel noemt.

Komst voor
Abeni.

*Rio Sueyro
de Costa.
Goud aan
boord ge-
bragt.*

Kindere
door hun
eyge ouders
te koop ge-
veylt.

Bieden hare
wijven aan,
om te ge-
bruyken.

Wijl mijn Kapiteyn alle sijne arm-ringen soo haast niet konde verpassen / gaf hy se aan 't Fre-gat den Mooriaan ober / dat aldaar moest blijven leggen / om se te verhandelen. Wy voeren on-dertussen na Iffeni, of Asseni, en 's daags daat aan na Jaque Jaque, alwaar wy in Zee een Ke-tel van 2 mylen breed en lang passeeren moesten. Dit noemt men een ketel / om dat het on-afme-telijk diep is / waarom 'er de Stuur-lieden niet bzeese ober baren: want soo sy met stilte daar op koomen / en de stroom hen na 't Land drijft / konnen sy geen anker werpen / om dat 'er geen grond te krygen is / maar sy moeten stran-den.

Opndeljk zijn wy booz Abeni ten anker ge-koomen / en hebben daar ons ander Schip in-gewagt. Den dag te vooren ledden wy ons booz Rio Sueyro de Costa: alwaar ons de Swarten het eerste Goud aan boord bragten. Sy booden ons ook 2 van hunne kinderen / zijnde klepne meysjens van 5 jaren oud / aan / om te verkoo-pen / welke dese grouwsame Ouderen om 3 Mus-quetten ons wilden ober-laten: Het eene / wijl het schoon was / kost den Kapiteyn booz 3 Mus-quetten / en een Cebes Koralen.

's Anderen daags quamen weer veele Negers met Goud by ons / om Musquetten en eenige linne kleederen te koopen. 's Namiddags quam een Canoe met 4 Swarten, welke booz een Bende Goud / Musquetten namen. Bende is een see-ker gewigt ter waardy van 32 Rijks-daalders. Na dat den koop gedaan was / begeerde hun-nen Kapiteyn een vereeringse; tot een gedagtenis, dat se in ons Schip geweest hadden, aan wien ik antwoorde; dat sy my ook souden een gedagte-nis geeven, dat ik *Africa* besogt had; Daar op sepdde hy: Ik sweer by mijnen *Fetise*, kom aan Land, soo sal ik je niet alleen *Palmen-wijn*, Hoenders en Ossen, maar ook mijn wijf tot uw vermaak geeven. Dit gebryk is by haar seer gemeen / dat sy van hunne vrouwen niet soo veel werk

werk maken / als wy Europeers doen / maar soo
wel de openbare / als heymelijke hoornen tot cie-
raad op hunne koppen dragen / leevende na de
leer van Cicero, die hy in Libr. Officiorum heeft
neer-gesteld; namelijk: *Amicorum bona omnia debent
esse communia*: dat is / alle goederen moeten ge-
meen zijn onder de vrienden. Ja by haar zijn
dese goederen soo gemeen / dat men dat geene /
waarom men by ons soo jaloers, of na-pherig is /
niet alleen aan vrienden / maar ook aan ons
bzeinden wilde mede-deelen.

Gemelde Swarten herten-vriend / quam tot my
en den Kapiteyn alleen in den Kajuit / en liet de
deur toe doen / om ons in vertrouwelijckheid ver-
voordeeligs voor onsen handel bekent te maken /
indien hem den Kapiteyn een Snaphaan / en een
lap doek vereeren wilde. Als hem dit nu beloofst
was / seyde hy: Ligt uwe ankers, en loopt na
Iffeni, aldaar sult gy voor uw geweer nog eens
soo veel Goud krijgen, als hier, dewijl sy aldaar
in Oorlog zijn. De Kapiteyn seyde; Ik geloof
je niet, gy mogt my bedriegen. Daar op epste
hy tot een getuygenis / van dat hy de waarhepd
sprak / dat men hem den Fetisse, dien hy aanbad /
soude te eeten geeven. Daar op mengde hy
swart tand-poeder onder eenen lepel wijn / dat
hy met veele voor-afgaande grimmatfen opslok-
te. Dit is den swaarsten eed / dien sy doen kon-
nen / overmits het tand-poepet voor eenen gepoe-
perden Duyvel wierd opgevreeten. Ja sy geloo-
ven vastelijck; dat als sy op dese wijs de waar-
hepd in hunnen Fetisses naam bevestigen / hen
ook het alder-ergste vergif ingegeeven zijnde / als
dan niet en soude konnen schaden.

Aanbieding
van een
Neger.

Swaarsten
eed der Ne-
gers.

Fetisse, dat
den Duyvel
is.

De Goud-kust begint by Rio Sueyro de Costa,
en strekt sig tot aan den Berg Beriqui, name-
lijck aan de Spits das Redas, een langte van 60
mijlen upt. Anders werd het Land by Sueyro
Axim, of Sayana genaamt / alwaar veel Goud
valt / t welck nog eerst ter deegen 4 mijlen agter
Tres Puntas na del Mina toe / sijn begin neemt /
wer-

Hoe ver dat
Cabo das Re-
das van Rio
Sueyro af is,

1682.

De Hollan-
ders zijn
nu Heeren
dezer Kust.
Als eertijds
de Portu-
gy-
sen waren.

Huydigen
roestand der
Portu-
gy-
sen
aldaar.

Loos- en
schrander-
heyd der
Mooren in
den koop-
handel.

werdende voozmaals het meeste Goud ingereuplt tot Accora, Bengo, en Mina, dat alle Hollandse Logien zijn; aldaar leggen steets huune Compagny-Scheepen / die de waaren en koopmanschappen in en weer het Goud te rug na Holland uyt-boeren. Eertijds zijn de Portugysen Heeren van de geheele Goud-Kust geweest / en hebben de arme Swarten in soodanigen dienstbaarcheyd gehouden / dat sy vooz hen om de waardij van 1000 Goud-guldens niet eens wilden de deur / om met hen te handelen / open doen / ja dat se de selve niet eer wilden in-laten / vooz dat se 5 / of 6000 gulden aan waarde by hen hadden / of mede-bragten: Sy hebben ook seer groote winsten van de Swarten getrokken / als sy hen de glase korallen / en ylere vis-haken in gelijk gewigt tegens Goud aan-smeerden. Maar heedens-daags is 't met haar nu al soo ver gekoomen / dat sy niet alleen van de meeste / voozdeeligste en sterkste plaatsen door de Hollanders zijn berooft; maar sy wagten nu ook niet / om niet als vooz 6000 guldens de deur vooz de Mooren te openen / als sy maar 6 guldens te winnen sien / soo loopen sy de selve nu selfs tegen / en danken God soo sy thans 100 Rijks-daalders op 100 moogen winnen. Dat onse Christenen sig selfs moeten wijten / wijl sy de Mooren soo wijs gemaakt hebben / dat sy tegenwoordig meenigen koopman in den koophandel souden beschamen / alsoo sy daar in soo loos en bedreeven zijn / dat sy wel 4 / of 5 uren om de waardij van eenen Rijks-daalder souden staan dingen / en dese en geene koopmanschappen / al lagen se schoon in 't onderste van 't Schip / ter deegen eerst willen besien en begrijsen. En by aldien vooz eene plaats 2 / of 3 Scheepen te gelijk leggen / soo sullen sy om de waardij van eenen stuyper beter koop te hebben / een halve mijl weegs van de een na de ander roepen / ook wel / als 't soo valt / weer by den eersten koomen / om vooz eenen Rijks-daalder / of Ducaat ergens een lap doek / om hun bloote

lijf mede te bekleeden / koopen : Want het Goud is by hen een veel duurder waar / als wy Christenen ons inbeelden / dewijl sy daar mede nu soo wijs en taap zijn en seer omsigtig mede weeten om te gaan. Eerst weegen sy 't selve op 't Land op 't alderscherpst af / daar na doen se het in klepne linne lappen / in 1 / 2 / 3 / 5 / of 6 vierendeel looten verdeelt. Dese bondeltjens stekken sy in een houte doos / of laade / en dan dit t'samen in een langen smallen sak van bast / dien sy op 6 / of 7 plaatsen knoopen / daar na als een koozd om den hals / of om 't lijf stijf toe-binden. Als sy nu in het Schip koomen om te handelen / duurt het nog wel 3 uren / eer men over de prijs eens werd / daar na willen se nog tegens het gewigt krakeelen. Ten laatsten als nu de koop ter deegen geslooten is / dan is dit Goud half met Kooper / of met een goed gedeelte siof vermengt. 't Selve moet een gaauw koopman in een kom / of schaal leggen / en het zand met het kooper / van het goede Goud door blasen af-sonderen. Na dat de koop volbragt is / eyschen sy nog een bereering / (die sy Daffie noemen) welke men hen ook geeven moet / by aldien men se weer wil aan boord krijgen.

Bedriegery omtrent den Goudhandel.

Alle die geene / welke met Goud aan de Scheepen koomen vaaren / zijn gemeynelijk Maakelaars / die van die geene / die Land-waards in woonen het Goud ontfangen / en dewijl sy een wepnig de Portugysse spraak verstaan / het weer aan de Christenen tot boozdeel van den Landman verkoopen. De meeste deser Maakelaars zijn seer loose en doortrapte luden / gelijk my onsen Schipper daar van dit staaltje heeft verhaalt : Dat / als hy over 2 jaren op dese Kust was geweest / een van dese Maakelaars nebens een Land-man aan sijn boozd waren geweest / na dat desen sijn Goud verkogt had / sprak hy tot den Schipper die Goud en Slaven handelde: Nu heb ik u het Goud van desen man verkoft, wat wije my nu voor den keerl self geeven? Is

Hunne Maakelaars zijn snoode schelmen.

Schrikkelijk staaltje daar van.

sta=

1682.

staben pfer maakten den koop. Maar den Schip-
per / die het weegens den eenvoudigen en armen
boer jammerde / joeg den schelmsen verkooper
van hem weg / met verwijt van sijn schelm-
stuk.

Beschrijving
van den
Landaard.

Wat de eppenschap der Inwoonderen in 't ge-
mepn aangaat / sy zijn meest altemaal kloeke /
lange en sterke menschen / lief-hebbers van den
Oorlog / dewijl het eene Opperhoofd met het
ander dikwils 5 / of 6 jaren krijg voert ; sy kon-
nen sig ook wel behelpen met schiet-geweer / als
ik selfs gesten heb. Sy zijn seer boos / verkoo-
pende niet alleen hunne gevangene / die sy in den
krijg bekoomen / maar ook hunne wijden / kin-
deren / en naaste vrienden / waar van ik boven 2
voorbeelden verhaalt heb : Want sy agten hare
vrouwen als de honden / en trouwen 'er soo veel /
als sy betalen kunnen. Wyl nu de prijs kleyn
is / neemt een Swart ook veele wijden / want hy
kan 'er een van hare Ouders / om een Os / of
om een paar Septen-bokken koopen. Dese Os
werd opentlijk gebzaden / de vrienden van weer-
ziden daar op genoodigt / die hier en daar een
stuk van 't pas half-gaare gebzaad afsnijden / het
met tanden van een scheuren / dat het bloed daar
van langs haar naakte lijf af-loopt. Daar na jup-
chen / schzeenwen en danssen sy alle door maal-
kanderen / als onsinnege menschen. Hunne huy-
sen zijn op de voor-gemelde manier gebouwt / ook
is van hunne kleeding bereyts gesprooken / als
de welke maar in een smal lapjen linden bestaat /
dat voor haar schaamte hangt.

Vrouwen
weynig ge-
agt.
Huwelij-
ken.
Wijven-
koop.

Gevaarlijke
Eiffenis.

Als een Neger sterft / die eenige rijkdom na-
laat / soo heeft den naasten vriend van den afge-
storven het meeste regt daar toe. Als dese dat
wil erven / soo moet hy sijn leven stellen in han-
den van des gestorven oudste vrouw / de selve een
groot mes in de handen geeven / dan voor de sel-
ve neder-knielen / en den blooten hals aan haar
toe-repken. Soo 't wijf nu begeert de nalaten-
schap selfs te erven / soo heeft se regt en magt / om
den

den vriend met 3 sneeden den hals af te snijden / en daar na behoud sy dan de goederen / maar sy moet dan met schande / als een hoer / onder de gemeente leven. Heeft daar-en-tegen de vrouwe de eer lief / soo staat sy den vriend met de vlakke hand in den nek / en laat hem leven. Als-dan geeft haar den vriend een kleyn onderhoud van de nalatenschap / en de weduw blijft eerlijk. Hier moet ik my verstanten / om den gunstigen Leser te vragén ; Indien sulke erffenissen ook by ons een Lands-gebruik waren , of 't wel raadzaam soude zijn , ons leven alsoo in de beleeftheyd van de vrouwen te stellen ? Ik soude vreesen ; dat de gierighepd by meenige soo veel mogt uytwerken / dat se uyt liefde daar toe / alle vrienden souden den hals af-snijden : Maar dit versta ik alhier van de gierige wijven.

Aanmerking daar op van den Schrijver.

Als de man gestorven en met groot gehuyf en geschreeuw ter aarden is gebracht / beweenen hem de wijven nog 5 / of 6 dagen lang. Beduuren-de desen tijd koomen haar hare vrienden en bloed-berwanten bezoeken / koomende dikwils over de 100 wijven te samen / die onder malkanderen een seer zeldzaam misbaar maken. Na dese treur-dagen koomen de andere vrienden / en beschenken dese rouw-dragende met goude ringen / geblomte kattoenen doek / als sy om hun lijf binden en dragen. De vriend / die sy by 't leven gespaart heeft / bezoekt sijne weldoenderinne ook / vereert aan haar eenige ringen / kleederen / ook wel een heele Olyphant's-sjaart / dien sy boven met root / of geel doek bennaapen / het overige bestrijken sy vet met Oly / en polijsten desen sjaart soo swart / dat hy blinkt / als een spiegel. Daar na hangen sy dien / om mede te pronken / om haren hals / en jagen daar mede sig de bliegen van 't lijf. Desse sjaarten werden van de Tand-kust gebracht / en geld'er daar-na een over de 10 Ducaten. Veel le van hen dragen se ten praal aan haar geweer / want sy ziju seet raar aan de Goud-kust.

Beweenen der Doode.

Vereeringen aan de Weduwe toegebracht.

Doen wy nu vooz Abeni 3 dagen hadden stil

Greuben. D ge-

1682. gelegen / quamen dagelijks eenige Swarten met
 Goud aan boord. Den eersten dag beliep ons
 een seer swaar onweer van donder / blixem en re-
 gen / daarin geen onweer van Europa mag by
 vergelijken: want booz eerst regende het soo sterk /
 als of het met bakken en emmers van den He-
 mel wierd af-gegooten / daar by sloeg den donder
 soo verbaatlijk omtrent 18 slagen rond-om ons
 Schip / dat ons allen de hapren te berge reesen /
 en dat op peder slag het Schip scheen te sulken
 verpletteren en te vergruysen. De blixem-straa-
 len waren soo klaar en helder / dat men in den
 donkeren nacht / een halve mijl uyt de Zee van 't
 Schip de boomen aan land sien konde.

Een swaren
 storm, en
 onweer.

Yffelijke
 Dondersla-
 gen en
 Blixemen.

Bravade der
 Negerz.

Des volgenden daags sagen wy de Swarten
 met hoopen langs het strand loopen / en met
 Musquetten onophoudelijk schieten: Daar-na
 quamen 3 Canoes onder een groot gejup en ge-
 schreeuw aan ons boord / ter oorszaak dat hun-
 nen Kapiteyn by hen was / en sijn Krijgs-heyz
 by een had / om tegens die van Isseni ten stryde
 te trekken / tot wiens eere alle dese schooten ge-
 daan waren. Gedagten Kapiteyn kost van ons
 eenige vaatsens met Brandewijn / en ober de 800
 pond Buskrupd / bleef doen niet lang by ons /
 maar sprak: Als ik gelukkig uyt den slag weder te
 rug kom, sal ik morgen weer by u zijn. Daar op
 vervoegde hy sig ten eersten weer na sijn Leger /
 dat hem by sijn aankomst met veele Musquet-
 schooten verwelkomde.

Optogt ten
 Oorlog.

Op den derden dag kreegen wy onse Fregat
 weer in 't gesigt. Ik had wel dupsent-maal ge-
 wenst / soo 't de tyd had willen lyden / den Krijgs-
 togt der Swarten te moogen by-woonen / en hun-
 ne Krijgs-ozder met mijne oogen te moogen aan-
 schouwen / dewyl sy met groote magt ten stryde
 trekken / en boven alles hunne hoosden en Ober-
 sten groote gehoorzaamhepd en ontsag toedzagen.
 Sommige gebruiken Musquetten / andere Assa-
 gaayen, en groote messen / vegtende soo wraak-
 gierig / dat sy gedurende het gevegt niet ligt
 quar-

Hunne
 wraakgie-
 righepd in
 den stryd.

quartier geeven / maar als blind en dol in den strijd toelooopen / en wanneer sy geen wraak konnen neemen / sig met epgene handen het leven beneemen. 1682.

Wat de liefde tot het Vaderland kan uytwerken / heb ik seer gemaklyk aan de wilde Africanen konnen af-neemen: Alsoo ik op veele verscheydene plaatsen veele Mooren heb gebonden / die meer als 10 jaren by die van Europa in de hups-gesinnen der voornaamste en rijkste luyden / als de aauftenlykste hups-geuooten / onder de grootste vyshedy en gunst hunner Heeren hebben geleest / maar egter sig daar-na weer na hun Vaderland hebben begeeben / en hebben dat woeste en atmoedige Africaanse leven meer geagt / als alle de wellusten van Europa. Wanneer ik de reden en oorsaak daar van begeerde te weten / wierd my geantwoord: Een mensch, die sig met weynig kan behelpen, is de rijkste en vergenoegste: In *Europa*, moesten sy van hunne vrienden vreemt en afgesondert leeven, voor eeten en drinken sorgen, daar sy in tegendeel in haar Land by hunne vrienden zijn, de schaamte met een lap van biesen gevlogten bedekken, met eenen dronk water en een hand vol *Milie*, als de alder-vergenoegste en rijkste luyden der Wereld leven konnen. En om de waarheyd te bekenmen / soo moet ik hen by-springen / en tot beslupt seggen; Dat die geene de geluksaligste zijn / *quorum natura paucis contenta*, dat is / welker natuur met weynig te vreden is. Redenen hier over by-gebragt. Lof der vergenoeging.

Den dag daar aan bereykten wy Cabo Sint Apolonia: Alhier quamen de Swarten aanstonts met veel Gouds aan boord. Daar bleeben wel 20 Negers obernagten by ons in 't Schip / dien se met een sulck geraas doorbragten / dat het onmoogelyk was / om een oog toe te doen. 's Morgens kogten sy van ons 500 Musquetten / en 400 pond Bus-kruyd / om hunnen Oorlog / die sy Land-waarts in voerden / voort te setten. 's Avonds quam ons fregat weer by ons / by welk's Komst te Cabo St. Apolonia. Goud aldaar gereuyt. 't Fregat den Mooriaan komt weer by haar.

1682.

Als mede
een Engels
Schip.

Alwaar den
Schrijver
wel onthaalt
wierd.

Verlegen-
heyd van
den Engels-
mans.

Hollandfen
Lorren-
draayer.

Komst te
Axim.

welks aankomst eenige Yanon-schooten gelost-
wierden. Hem volgde daags daar aan een Engelse
Guinees-vaarder / die nog by nacht aan ons boord
sont / om na wat nieuws te vragen. Ik kreeg
's anderen daags seer grooten trek / lust en be-
geerte / om eens een goeden teug bier te proeven /
waarom ik in de sloep trad en aan dat vreemde
Schip aan-boer / alwaar ik niet alleen mijne be-
geerte met het kostelijke Engels Bier voldaan /
maar ook mijne maag met een seer lekkeren En-
gelsen voddig gebult heb. Door welke beleest-
heyd wy den Engelsman weer aan ons Schip
noodigden / en soo wel onthaalden / dat den goe-
den Engelsman, soo wegens het wel-gewapende
Schip / als de veelte der manschap / en onse Mu-
sijk / of Speel-luyden geheel opgetoogen en ook
ontstelt zijnde / sig verlooren meende / wyl hy
ons voor Zee-rooverg hield. Doen hy nu eyn-
delijk van ons boord was vertrofiken / en dat wy
's anderen daags in 't voor-by varen hem aan-
spraken / om eenige supker te koopen / soo be-
dankte ons den Engelsman nogmaals / seggen-
de : Hy kon onse Guineesse vaart nog vatten, nog
begrijpen, want soo een leven kon geen voordeel
aanbrengen. Maar den goeden Engelsman kon
sig niet inbeelden / dat by ons na een vroljk uit
een seer magere maand plag te volgen.

Wy hadden omtrent 3 uren gezeelt / doen ont-
moette ons den Hollandfen Lorrendraayer
Thomas Sturs, die een Deensche Last-brief (Com-
missie) en Plagge boerde / den selven hadden wy
op de Elve voor Glukstad, en ook in Sierra Lio-
na gesproken. Gemelde Kapiteyn noodigde my
aan sijn boord / en onthaalde my met seer goed
Serbster bier / dat my / om sijn heerlijke smaak /
den halben nacht in sijn Schip hield. Als wy
van malkanderen schepdeden ligten wy wederom
onse ankers / en boeren tot in 't gesigt van 't Va-
steel Axim, upt het welk 2 Hollandets aan ons
boord quamen / die ons den volgenden dag met
Cocos-rooten en soete Oranjen-appelen / voor
on-

onze beleeftheyd / die wy hen aan ons boorz had- 1682.
den beweezen / beschonken.

Dit Axim is het eerste Hollandse Fort op de Dat het eer-
ste Hollandse
Fort is.
Kust van Guinea, en (gelijk alle de Guineesse Sterkten / uptgenoomen Mina) meer tot schrik van de Swarten, als tot wederstand van de Blanken gebouwt. Het is een kleynen vierhoek / gelegen op een tamelyk hoogen berg / aan wiens voet een loopend soet water langs een kleyne Negery, boorz-by vliet / en van de Mooren na boven in 't Kasteel gedragen werd. Dese Negery legt aan beyde zyden van den Berg. Doozts heeft dese Sterkte geen meer besetting van Christenen, als een Hoopman / een Assistent, een Corporaal en 11 Soldaten / die bequaam genoeg zijn / om sig tegens de Swarten te beschermen. Want groote Slepte
sterkten in
Guinea.
Sterkten met sware Besettingen in Guinea te onderhouden / kan den hedensdaagsen Goudhandel niet opbrengen / dewyl de Lorendaavers de Guineesse Kust / gelijk ik al gesegt heb / geheel verdoerven / om dat de Negers alle hunne nood- Verdorven
Goud-han-
del.
saaklykheeden van de boorz-by varende Scheepen koopen / soo dat de Sterkten en Logies geenen afstrek van hunne Cargesoenen hebben / en om dese redenen geen groote kosten tot der selver onderhouding kunnen aanleggen. Daarom alle de Natien, die maar eenige Forten / of Logies op de Kust van Guinea hebben / als daar zijn de Franssen, Engelsken, Deenen, Portugysen en Hollanders, in hunne beste Kasteelen niet ober de 20 Soldaten / en in hare Logies niet meer als een Opper- en Onder-Commis, houden / gelijk ik selfs in verschepdene Forten en Logies gesien en bevonden heb.

Wyl 't niet onze Handel boorz Axim niet wel boorz wilde / ligten wy al wederom ons anker / van wil zijnde / om regt toe na Commende te baren / wy liepen derhalven sonder enig vertoeven Cabo de tres Puntas, Tacorary, Boutru, Samma boorz-by / en wierpen het anker boorz Commende in den grond / waar van ik straks nader sal melden.

1682.

Protest van
de Hollan-
ders aan
Graeven ge-
daan.

Wat ant-
woord daar
op gegee-
ven.

Doen wy een dag in 't gesigt van Commende en het Kasteel del Mina gelegen / ook al een redelijke menigte van Goud ontfangen hadden / sond den Koopman Generaal Thomas Ernsthuyzen, (die men Directeur Generaal van de Kust van Guinea noemt) sijnen Opper-Koopman Jan Pelt, met 2 Assistenten aan ons Schip / protesteerende; dat wy hen groote schade aan hunnen Koophandel deden, overmits wy nergens eenig regt hadden, om op de Kust te handelen: Waarom sy ons versogten, om ons niet ons Schip weg te pakken; Andersints souden sy sig van de natuurlijke regten moeten bedienen, en ons met magt en geweld daar van daan verdrijven. Daat op hielden wy krijgs-raad / en gaben aan dese Gedeputeerden tot antwoord: Dat wy gehouden waren, ons na de ordre van sijne Keurvorstelijke Doorlugtigheyd van Brandenburg te gedragen, en dewijl sy sig Heeren van de geheele Goud kust noemden, wy ook wel te vreedden waren; dat sy hunne Onderdanen de *Negotie* en Handel met onse Scheepen verbooden; Maar overmits sy dit niet doen konden, was 't een klaar bewijs, dat het vrye Landen zijn, in de welke aan een yeder door de Ingesetene toegelaten werd, om te koopmanschappen. Wilde voor 't overige den *Generaal Directeur* de natuurlijke middelen gebruyken, soo souden wy den uytslag daar van verwagten, en onse vryheyd met die magt, die de natuur mede aan ons verleent had, voorstaan en hand-havenen. Daar op onthaalden en tracteerden wy dese Afsgezondene seer hofflijk en swierig / latende by hun vertrek onse geheele laag en de Musquettery dapper buur geeven / om daar mede aan te toonen / dat wy altijd en aanstonts gereed en klaar waren / om die geene / die ons van dese Commendische Kust berduyben wilde / in te wagten.

's Anderen daags sonden wy uytgedrukt bevel / aan 't Fregat den Moorlaan, dat in ons gesigt lag / om sig aanstonts by ons te koomen verzoegen / dat ook daags daar aan geschiede. *De-
bong*

beng hen quain nog een Zeeuwfen Lorrendraayer/
 wlens Schip Graauw gat genaamt wierd / en ley-
 de sig niet ver van ons. Wy bestooten / om
 nog 6 dagen vooz Commende stil te leggen / en af
 te wagten / wat de Hollanders doen / of laten sou-
 den / en wy maakten ons klaar om te staan. Als
 wy nu in dees staat den byand bleeden wagten /
 quamen gemelde 3 Afgesandten 's anderen daags
 weerom / en versogten ons heel vrendelyk in den
 naam van hunnen Generaal en van de gantse
 Guineesse Maatschappy , om hen de behulpelyke
 hand te willen bieden / om den gedagten Zeeuw-
 fen Lorrendraayer / die omtrent een Kanon-schoot
 van ons lag / te neemen / en hem aan 't Kasteel
 del Mina te brengen: Daar vooz booden sy ons
 aan / vooz alle schaden / die ons daar upt mog-
 ten ontstaan / in te staan / en de helft van den
 buyt met ons te sullen deelen. Waar over wy
 andermaal Vrijgs-raad hielden / en hebben wy
 dit gesamentlyk toegestaan en 't versoek van den
 Generaal ingewilligt. Daar op lieten wy de Ge-
 deputeerden vooz ons koomen / die wy alsoo ant-
 woordeden: Dat wy hadden goed gevonden, hen
 de behulpelyke hand te leenen , hoewel wy van
 den buyt niet het geringste en begeerden , maar
 dit tussen onse en hunne Compagny ter af-hande-
 ling wilden over-laten: Waar mede wy onse an-
 ders met een boeg-reep / of met een anker touw
 lieten weg ghyen / en den Lorrendraayer agter
 de bodden saten / de welke al het geene / dat by
 ons ominging / gemerkt hebbende / sig tot loopen
 (waar op sig alle de Lorrendraayers verlaten) al
 klaar gemaakt had: hy liep dan aanstonts Zee-
 waarts in / en wy hem met onse bepde Schee-
 pen en alle zeplen soo sterk na / als wy konden.
 Maar tot ons ongeluk brak onse groote mars-
 zepls ree / dat ons soo veel in onse vaart ophield/
 dat in de tyd van 2 uren ons den Lorrendraayer
 al upt het gesigt was geloopt: En of wy hem
 al eenige Kanon-schooten na de bodden gaben /

Zeeuwse
Lorren-
draayer.

Verzoek der
Hollanders.

Krijgs-raad
daar over
gehouden.

Laten hun
besluit aan
de Hollan-
ders weeten.

Vervolgen
den Lorren-
draayer.

Dog te ver-
geefs.

1682.

het ſchip was kleyn / en voorbedagtelijk / om
nieze te loopen / gebouwt / waar in ſijn kragt en
beſcherming beſont. Dewyl nu onſe na-jagt
gantsch voor niet was / keerden wy weer te rug /
en vaardigden de Gedeputeerden af / om den ge-
neraal bekent te maken ; dat het aan onſe naar-
ſtigheyd niet had ontbrooken , maar dat ons den
Lorrendraayer was te gaauw in 't zeylen geweest.

*Greuben daar
over be-
dankt.*

's Anderendaags ſoud den Generaal aan ons
een brieſ door een Swart, ons voor onſe blyt en
byſtand bedankende: En deelde ons daar by ook
volmagt mede / over alle Lorrendraayers van
hunne Natie / om de ſelve, waar ſy ook gevon-
den wierden, na ons believen te moogen wegnee-
men.

*Komſt voor
Boutru al-
waar een
Hollands
ſchip vin-
den.*

Dewyl dat ons nu ſeeliere ſaken na Tres Pun-
tas riepen / voeren wy te rug na Samma, dat een
Hollandſe Logie is met 2 Aſſiſtenten beſet. Dan
daar voeren wy voor Boutru, aldaar bonden wy
een Hollands Compagnys ſchip / het Waapen van
Siciliën genaant / met een Admirala's vlag op /
dewyl het den nieuwen Generaal had overgebracht.
Het wierd gebooden door Kapiteyn Vos, die de
Dader van onſen Kapiteyn was. Ik ſtapte ne-
bens den ſchipper in de ſloop / en voer aan 't ſchip /
om den Kapiteyn te ſpreken / maar ik bond hem
niet aan boord / alſoo hy in 't Fort by den koop-
man te gaſt was: weghalven ik recht daar na toe
liet roepen. De koopman en den Kapiteyn Vos
ontſielden ſig ſeer / dat wy Brandenburgers ons
vertrouwden / om aan hunne Forten te koomen ;
Maar als wy hen den brieſ van den Generaal
bertoonden / waar in hy ons verſogt / aan alle
Hollandſe ſcheepen te varen / en hunne Commiſ-
ſien, dat is Beſtellings brieven / te leeſen / of ſy
geen Lorrendraayers waren / waren deſe Hollan-
ders nog al meer daar over verwondert. Ik maak-
te ondertuſſen weynig Complimenten, maar ſet-
te my aan een wel opgediſte en met ſpijs gedekte
tafel / daar my alles wel ſmaakte / voornament-
lijk wyl ik in langen tijd geen ſoo verſte land-koſt

*Vaaren al-
daar tot aan
het Fort.*

*Alwaar de
Brandenbur-
gers wel ont-
haalt wier-
den.*

had

had gegeeten/ als eestelijck een groen zalaadje/ vers
brood van Millie en upsteekende wijn de Palma, 1682.
nevens een goede vles Bronswijker mom / en an-
dere goede spijs meer. Dese gasterp wilden wy
ouder ons niet laten: derhalven noodigde ik de
Hollanders, om onse scheepen de eer aan te doen/
om morgen middag onse gasten te willen weesen/
dat ook geschiede/ wanneer wy den Kapiteyn Vos,
den Koozman / en een Assistent na ons vermoo-
gen onthaalden.

't Selve aan
de Hollan-
des weder-
om gedaan.

Daags daar aan noodigde ons den Koozman
in de Sterkte te gast / onthaalde ons deftig wel / en
liet al sijn swarte Jufferschap in de zaal roepen/
die niet een groot geschreeuw en geraas quam
aantreden / en ook allerhande danssen / grimmat-
sen en gesangen / rondom eenen Oranjeboom spijn-
gende / voor ons maakte. Onder de selve wa-
ren 3 Malatinnen, dat al geen beetsens waren om
te verpuzplen / nog soo heel verwerpelyk niet en
waren / overmits sy sig menschelyk genoeg te-
gens ons konden aanstellen en gedragen. De een
was de Concubine van den koozman.

Dans van de
Swarte Juf-
fers.

Wat de Sterkte aangaat / de selve legt op ee-
nen Berg / met andere hooge en woeste bergen
omringt. Het is een vier-hoek 6 roeden lang / en
4 breed. 't Heeft een voor-kamer / zaal en pak-
huys: voor het Fort zijn de Barakken der Solda-
ten. De geheele Besetting bestaat upt een Kooz-
man / Assistent, Korporaal en 8 Soldaten. Aan
geschut heeft het 4 drie ponders en 6 twee ponders.
Onder aan den berg legt de Negery, die in wep-
nig huysen bestaat / langs de welke een Kiviertje
voor-by loopt.

Beschrijving
van het Fort
Bourris.

Den derden dag versogt ons Kapiteyn Vos te
gast / die ons deftig onthaalde / en groote eer aan-
deede.

Daar op gingen wy 's morgens vroeg onder
zepl / en quamen met groote moeyte in 2 dagen
voor 't doorp Attaba, alwaar wy te land stapten/
en veele Negers ten deele in nieuwe / ten deele in
half opgebouwde hutten / vonden woonen / wyl

Komst tot
Attaba.

1682.

de oude / geduurende den Oorlog / waren afge-
 bzant / dese gingen ober-al met ons in hun doorp
 om-wandelen / onthaalden ons daar na met een
 Pourrepons, zijnde een drank / gemengt van Bran-
 dewijn / Limoenzap en Zuyker / en by de Engelften
 seer gemeen. Wy wilden aldaar eenige steenen en
 water in neemen: maar den Obersten (Capiscir)
 van het doorp begeerde 10 Hollandse guldens vooz
 een boot water / dat nog by dik en stinkend was.

Daar se met
 Pourrepons
 onthaalt
 werden.

Van daar trokken wy ons schip aan een werp-
 anker over de 2 mijlen stroom-waarts op / en qua-
 men ander-maal vooz een kleyn doorp te leggen /
 dat sy weer begonden op te bouwen / dewijl sy eben-
 vens dooz den krig van daar waren verdreeven
 geweest. Dese Negers bragten ons veele Ananas-
 sen en wijn de Palma te koop. Wy onthaalden
 hen alle met brandewijn / en maakten soo wel de
 wijben / als de mannen / gants dzonken: Daar
 vooz de swarte Kapiteyn weer sijn dankbaarheid
 wilde betoonen / latende een hoen met Malaguette
 toe-bereyden / en noodigde ons daar op te gast. Daar
 op wierden wy in een kleyn leemen hupsje ge-
 bragt / dat 4 ellen lang en hoog / en 3 breed was.
 Daar in ging ik met een Scheeps-kapiteyn en een
 Ingenieur ter tafel sitten / elks zijde was van een
 paar swarte Dianen bekleet. Rondom ons heen
 was het hupsje geheel met Mooren verbult / wel-
 kers tegenwoordigheyd een seer heerlijken reuk ver-
 oorzsaakte / wyl eenige na sweet als de bokken /
 andere met hunne wozmen en sweer-gaten in de
 beenen seer aangenaam rooken / dat een deftig
 middel was / oin ons lust en honger te maken.
 Daar by quam nog het swarte Opper-hoofd / stak
 alle de vingeren in de schootel / en proefde daar
 mede de sop / op dat wy vooz geen vergif souden
 bekommet zijn.

Moeten het
 schip voort
 boegsee-
 ven.
 Greuben gaat
 te gast by de
 Negers.

Aardig ge-
 regt der
 Negers.

Ik stond in twijffel / of ik mijne oogen aan de
 aangename Lufferfchap / of mijn maag aan het
 smakelijke hoen versadigen soude. Ten laastem
 bediende ik my van bepdg / om aan de Swarten
 eenig genoegen te geeven. Ik had schier 't straap-
 ste

ste van dit geheele gastmaal vergeeten / namelijk het beknopte Tafel-cieraad / dat altemaal van eenen stof was / namelijk van aarde: want onse Tafel / Schootels / Tafelborden / Lepels / Tafellaaken / Serbetten en Banken waren alle van aarde.

1682.

Aardig be-
knopt Tafel-
cieraad.

Na gehouden maaltijd gingen wy weer in de lugt / alwaar wy ons overig vroude-volk allerley vermaak en vzeugde sagen bediÿven. Terwijl ik ontrent dese beschouwing van haar-lieder vzeugd en vermaak mijne gedagten had ingespannen / quam een roof-vogel dicht ober ons hoofd gevloogen; Ik nam mijn snaphaan en schoot aanstonds den vogel in de vlugt / dat hy by ons dood neder viel. Daar op begonden de Swarten te schreeuwen en my geluk te wenschen / als of ik 10000 mannen had verslagen / sy hielden het vooz een groot wonder-werk / en ik had weynig moeyten van doen gehad / om my vooz een wonder-mán by hen upt te geeven; maar ik was met hunne geluk-wenssingen niet seer gedient / wyl se my mijn kottoene kleetje / met na my toe te dzingen / by-na aan lappen scheurden. Ten laastien liet ik mijne gedagten ober dese onleggende land-streken met ernst gaan / en ik vertrou onder 't geleyde van de vzeugd-bediÿvende Negery weer van daar na ons boord toe / en wy liepen na de eerste spits / of upthoek van Cabo de tres Puntas, daar wy met groote moeyte by raakten / obermids wy ons schip vooz 't meesten-deel met boegzeeten hebben moeten voozt krijgen: Aldaar legt een groot lang dorp / Accoda genaamt / dat na dat het anker was buyten boord geset / Kapiteyn Philip Blanck dien selven avond nog ging besien.

Den Schrij-
ver schiet
behendig
een vogel in
de vlugt tot
groote ver-
wondering
van de
Negers.

't Dorp Ac-
coda.

's Anderen-daags / wyl ons den tegen-wind en stroom verhinderden / om te zeplen / ging ik mede met den Scheeps-kapiteyn en een Ingenieur aan land. Daauwlijks hadden wy die heerlijke Land-streek en des selfs gelegenheyd met den eersten opslag gesien / of sy gebiel ons soo wel; dat ik by de Capiscirs, of Overstien aanhield / of sy

ons

1682. ons wilden toelaten, aldaar een *Brandenburgse* Sterkte te bouwen; dat sy my met blijdschap toestonden. Waar op ik hen alle des anderen-daags versogt in de *Fregat* den Keur-Prins te koomen / belovende / dat sy door onse Kapiteynen op de scheeps-vaartuygen souden werden afgehaalt. Waar op 's morgens vroeg de Kapiteyns na land voeren / en mijne 2 schrybers nevens den kamerdienaer / om voor Gijelaers aan land te blijven / met haar namen / sy bragten ook 's namiddags 8 Capiscirs aan boord / met de welke ik voor eerst mondeling een verbond heb geslooten / met voornemen / om het daags daar aan op het papier te brengen / en te onderteekenen. Na dat alles was vereffent en afgedaan / liet ik hen boven onder de tent / alwaar een tafel was gedekt / brengen / en door mijne Besting-bouwers (Ingenieurs) soodanig onthaalen / dat men se alle / wegens hun smooz-dronkenschap / met een takel in de sloep moest nederlaten / want sy wilden ook niet eer van 't schip / voor dat ik se alle een vereering had gegeven. Of schoon ik en beyde mijne Kapiteyns seer twijffelden / of 'er wel een bequamer plaats op de gantse kust van Guinea soude te vinden weesen / soo wilde ik evenwel niets schriftelijk / met die van Accoda sluyten / voor dat ik de Capiscirs, aan de welke ik was afgesonden / had gesproken / en de Land-streken van haar gebied mede had gesien.

Alwaar met de *Negers* over een Sterkte handelen.

En der selver *Capiscirs* lustig aan boord onthaalen.

Gaan nog een andere plaats be-lien.

Gelegenheyd van het Dorp *Accoda*.

Wat de gelegenheyd van Accoda aangaat / aldaar is tot het opbouwen van een Sterkte een half *Epland* / dat sig 30 roeden ver in Zee uytsteekt / en een soo goede haven maakt / dat men in den quaden tijd daar niet alleen kan aankoomen / maar ook een tamelyk groot vaartuyg voor alle stormen en winden kan bezijden / daar en tegen heeft dese plaats wel eenige bergen om sig leggen / maar men kan 'er niet geen vaartuygen bykoomen / om dat 'er de Zee geduurig soo sterk op stoot / soo dat het onmoogelyk is / om eenige stulken gesehut daar op te brengen.

Dog om weder op mijn voorig verhaal te koo-
me / ik voer dan met beyde mijne Ingenieurs en
de 2 Kapiteyns na land / om den nacht ober daar
te blijven / en vervolgens met het aanbreeken van
den dag met mijn vaartuyg na Cabo de tres Pun-
tas te varen / om aldaar mijne last by de Capiscirs
af te leggen / en des lands gelegenheyd te gaan
besien. De Inwoonders van Accoda waren seer
beleest en gediensigt / en onthaalden ons dien nacht
ober na hun vermoogen. Doen wy 's morgens
opstonden / beloofden sy ons / alle trouw en hulp
tot den opbouw, en ons alle gemak en diensten
daar toe te sullen toebrengen: Waar op wy heu-
reenen silveren degen te pande lieten / dat wy sou-
den weder-koomen / terwyl wy upt de Vaap roep-
den.

Waar in sy
vernagten.

Even op dese upt-baart ontmoette ons den
koopman van Boutru, met eene groote en veele
klepne Canoes, by hem hebbende sijne Concubi-
nen, eenen Assistent, en hun geheele geselschap.
Wy kenden hem heel wel / wyl hy ons / en wy
hem weer tot Boutru getracteert hadden: Waa-
rom wy hem vraagden: waar heen? Sijn ant-
woord was: Ik ben gefonden van den Generaal
van *Mina*, om in *Accoda* mijn verblijf te gaan nee-
men, waarom hy ook hier en daar soo lang ee-
nige huysen tot mijn verblijf heeft laten opbou-
wen, tot dat hy een degelijke *Logie* sal doen kon-
nen vervaardigen; En daar-en-boven is alhier by
my een *Capiscir* van *Accoda*, die my heeft afge-
haalt. Daar mede voer hy aan land / en liet sijn
vlag op een hups steeken.

Koopman
van Boutru
komt met
sijne Concu-
bines by de
*Brandenbur-
gers*.

Maar wy / doen wy ons bedroogen sagen /
boeren hem na / en verweeten aan de Swarten
hunne ontrouw / die ons wel van herten geerne
hadden behouden / en dat half Epland tot onsen
vesting-bouw willen schenken / by aldien wy be-
geerden met de Hollanders in Compagny te lee-
ven. Wyl ons dese aanbiedingen niet aan en ston-
den / boeren wy aan ons schip; maar met het vallen
van den nacht / namen wy onsen weg na onse *Capis-*
cirs

Greuben gaat
aan boord
en vertrekt.

1682. scirs in Tres Puntas: Ondertussen labeerde onse andere fregat den Mooriaan, met een sterken hoewel tegen-wind op / en leyde sig booz de water-plaats; in 't selve hebben wy een gedeelte van den nacht dooz-gebragt.

Gaat met de sloep aan land om hunne Capiscirs op te soeken.

Als 't nu volkoomen dag was / stapten wy weer in de sloep / in meening / om onse Capiscirs te soeken / want ons was wel de Land-streek / waar omtrent sy sig onthielden / maar niet stiptelyk het iupste dooz bekend / waarom wy eerst aan de water-plaats roeyden / om te sien / of wy daar water genoeg booz onse beyde scheepen konden hebben. Van daar klautwoterden wy over hooge bergen / grouwsame klippen en digte boschagien / en raakten eyndelyk op een vermaakelyke blakte / daar wy wel veel brugtbare boommen / maar niet als verlatene en verwoeste Negers hutten bonden. Wy meenden dat onse sloep ons soude volgen / dog sy bleef aan de water-plaats leggen / daar wy se gelaten hadden / soo dat wy schier van doozt meenden te versmagten: want de Son scheen soo heet / dat wy 't soo geen uur meer souden hebben kunnen uytstaan / soo niet heel toeballig mijn Kapiteyn een weynig water uyt een Rots-steen had sien affspelen / waar mede wy onsen matten greeft laafden en verquikten: maar hoe neerstig dat wy alles ondersogten / soo vonden wy dog ober-al niets anders / als verwoestingen.

Liiden grooten oorft.

Groeten besiet een Berg.

Ten laastten woterden wy eenen hoogen Berg ge-
 waar / maar die nog een halve myl van ons aflag.
 Dewyl nu de andere geheel vermoeyt waven en ons niet konden volgen / ging ik alleen met Kapiteyn Philip dertwaarts / hoopende daar op eenige Swarten te ontmoeten / die ons bescheyd van onse Capiscirs konden geeven: maar wy bonden ons in onse hoop bedzoogen / en bonden evenwel niets / als de verwoesting en uitroeying van een groote Negery; 't welk by ons wonderlyke gedagten verdoosfaakte. Terwyl wy nu met de ware geschapenheyd en vette gelegenheyd van desen berg

Krijgt kundschap van eenige Negers.

berg van na by te beſien / en ter deegen op te neemen / (als de welke ons tot op bouwning van een Fort, of Sterkte ſeer bequaam vooꝝ quam) beſig waren / quamen 'er 18 Swarten, met muſquetten gewapent / met hare wijben den berg opklimmen / die ons bekent maakten; dat alle de Inwoonders van deſe omgelegene Landſchappen, door die van *Adom* verdreeven, en verſlagen waren, welk ongeluk ſeekerlyk ook onſe Capifcirs ſal getroffen hebben. Daar op gingen ſp hunnen en wy onſen weg.

Doen wy weer by ons volk quamen / berigten wy hen; dat den berg wel onbewoont / nochtanſ ſeer bequaam was / om aldaar een Fort op te maken. Hier op ſonden wy onſe by ons hebbende Negers na ons vaartuyg / met vooꝝneemen / om 's anderen daags de gelegenhepd van den berg nog beter en naauwer te onderzoeken; Ondertuſſen gingen wy alle / om eenige verkoeling te hebben / en vooꝝ de onberdzaaglyke en onlydelijke hitte ons te bergen / tot aan den hals toe in 't water / en wy vingten met onſe bloote handen veel viſ / die ſoo haast / als wy ſe aan land droegen / ons van de roof-vogelen wierden uyt de handen gehaalt / waarom wy om beurt by den viſ met den blooten degen in de hand moeſten ſchild-wagt houden. Spndelyk quam ons vaartuyg / dat wegens de ſware ſtoꝝting der Zee niet aan land konde koomen / maar wy moeſten tot aan de klippen gaan / en voeren doen aan vooꝝd / alwaar wy ons met ſpijs en drank weer berquikten.

Komt wederom by ſijn volk.

Vis met de handen gevangen.

Daags daar aan voer ik met mijne 2 Beſing-bouwers (Ingenieurs) en met Kapiteyn Vos na 't land / om de gelegenhepd van den berg uyt den grond te dooꝝzoeken en hem ter degen af te meeten. Als dit geſchiet was / ſagen wy 1000 ſchreeden van den berg af een kleyn ribiertje / dat wy naderden / en als wy des ſelfs diepte / die omtrent 5 / of 6 voeten was / wilden meeten / vonden wy aldaar ſeer lekkere oesters in groote

Gaat den Berg nogmaals beſien.

meer.

1682.

Krijgt we-
derom
kundschap
door de Ne-
gers.

Komt we-
derom aan
Land.

Besluit, om
op desen
berg Post te
vatten, ge-
nomen.

Voorstel aan
de Soldaten,
en hun ant-
woord.

Trekken te
samen aan
Land.

Vinden 2
Capiscirs op
den Berg.

meenigte / waar van sig onsen lust en begeerte
eenige dagen na malkanderen bediende. Onder-
tussen wierden wy op nieuw eenige gewapende
Swarten , die tegens ons over gingen / gewaar /
die ons uytvoerighlyk berigt deden / hoe de 3 Ca-
piscirs waren om t' leven gekoomen / en de In-
woonders verdoeven geworden / waar van 'er
berschepdene te land-waard in waren geblugt / die
met ons (als 't ons beliefte / om 's anderens-
daags weer te koomen) byeder souden koomen
spreken. Hier en tussen / quam ook ons ande-
re Fregat de Keur-Prins aangezejlt / en wierp
het anker by de water-plaats / daar wy ons na
toe verboegden / en den nacht over uyt-rusteden.

's Morgens vroeg gingen wy weer aan land /
maar kreegen egter geene van onse verdoevene
Negers te spreken ; waar uyt wy merkten / dat
ons de andere Mooren, uyt hoop / om van ons
grootte geschenken te krijgen / soo lang hadden
om den tuyn geboert.

Na dat wy den Berg tot het maken van een
Sterkte / soo bequaam / als ergens een plaats
op de geheele kust van Guinea mag weesen / had-
den geoordeelt / liet ik beyde de Kapiteyns en de
beyde Ingenieurs by my roepen / en wy besloo-
ten te samen / sonder eenige verdere omstandig-
hejd / om op den selven post te vatten : waar op
ik de mijne dede t' samen koomen / aan hen voor-
stellende / hoe ik willens was , om een Fort op
desen berg te maken : en dat allen , die lust had ,
om seekeren tijd aldaar in besetting te blijven ,
sig konde aangeeven : Waar op sy sig altermaal op
sekerere voorwaarden bywillig daar toe aanbod-
den.

Al dus trofken wy na lossing van 5 Stukken
Geschut met Ketel-trommen en Schalmeyen aan
Land / en bevonden op onse aankomst / dat 'er 2
Capiscirs op den Berg waren / waar op ik my
met vliegende Vaandel / Ketel-trommen en Schal-
meyen by haar na boven begaf / alwaar sy my
zyn tegen gekoomen / en in een oude opgeworpen
hut

Hut versogten by hen te willen kooptien / daar ik 1682.
aan hen mijn voornemen heb te verstaan gege-
ven / en hen niet weinig woorden tot mijn wil
en begeeren gebragt heb. Nog op dien selfden Alvria fy
Post vatten.
dag heb ik 6 drie-ponders / langs een naauw pad
en opgang boven op de Spits doen op-trekken en
sleepen : Dat sonder hulp van de Swarten on-
moogelijk had konnen geschieden / wijl dat den
Berg soo hoog / en den weg soo rouw en strob-
lig was / ook liet ik voor my nog dien selfden
dag een Tent van een Schreps-zepl op-staan / en
ik bleef dien nacht over aan Land.

Des volgenden daags / zijnde den 1. January
1683. bragt Kapiteyn Vos de groote Keur-Brand- 1683.
enburgse Vlag van het Schip / die ik met Trom- Keur-Brand-
enburgse
vlag op den
Berg ge-
plant.
melen en Trompetten heb afgehaalt / met alle
mijne Soldaten in 't geweer staande heb ontsan-
gen / en aan een hoogen Vlagge-stok heb doen
ophalen / en daar by met 5 met scherp-geladene
Stukken het nieuwe Jaar geschooten / de welke
peder Schip met 5 schooten heeft beantwoord /
en ik weer met 3 bedankt. En wijl dat de naam
van sijne Keurvorstelijke Doorlugtigheyd door de
geheele Wereld groot is / soo doopte en noemde
ik ook met eenen den Berg / Den Grooten Frid- Werd des
Grooten Fri-
drichs Berg
genaamt.
richs Berg. Desen dag sloegen onse Soldaten hun-
ne Barakken op / en ik liet door de Negers
voor my en voor mijne Onder-Bevelhebbers
ook een langwerpige Barak op-regten. On-
dertuffen beriep ik mijne Bevel-hebbers nebens de
2 Capiteins by my in de Tent en gaf hen mijn
voornemen nogmaals te verstaan / en wilde my
van hunne getrouwigheyd door een eed verseeke-
ren. Waar op sy my antwoordeden : Dat ik daar Verbond
met de
Capiteins.
aan niet had te twijffelen , by aldien ik met hunnen
Fetise wilde suypen ; dat wy het insgelijks trouw
met hen meynden , hen niet souden verlaten , en
tegens hunne Vyanden souden beschermen. 't
Welk doen ik hen had ingewilligt en toegestaan / 't Plezuelijken
Eed van ge-
trouwig-
heyd.
wierd een schaal met Brandewijn voor den dag
gehaalt / en bus-krupd daar door geroert ; daar

1683.

upt moest ik die onaangename gesondhejd eerst
driinken / de heyde Capiscirs volgden my na / en
besmeerden met de rest de tong van de gemeene
Swarten , op dat sy mede getrouw souden blij-
ven.

Na berrigting van dese heerlijke plegtigheeden
beschonk ik soo wel de Capiscirs , als ook de om-
staande Swarten rijkelijk / in meening ; dat ik niet
meer soude behoeven vereeringen upt te deelen :
maar den tijd heeft my naderhand wel anders
geleert. Dien selven dag bragten wy nog 2 ses-
pouderg op den Berg.

De vesting-
bouwers
steeken het
Fort af.

's Anderen daags werd door de Ingenieurs het
Fort afgestookten / door de Swarten Stoin-
pallen aangebragt / en die van mijne Soldaten ge-
set.

Door de
Hollanders te
laat belet.

Terwijl wy met ons werk beesig waren / quam
sig een Capiscir van Axim by ons aangeeven /
die een Hollandse Vlag by hem had / met last
van hunnen koopman / om de selve van de hoog-
te te laten af-waayen , by aldien wy 'er nog geen
Post gevat hadden : maar hy moest / gelijk hy ge-
koomen was / weer vertrekken. Vervolgens pas-
seerden dagelijks veele Capiscirs met hunne On-
derdanen den Berg / (wyl hier den gemeynen
Heeren weg langs liep) die by-na alle ons eens
quamen bezoeken / ons met een schootel rijst / of
met een koppel hoenderen beschenkende / waar
voor ik aan hen weer de waardij van eenige
Rijks-daalders en 't lijf vol Brandewijn moest
geeven.

Onderling
geschenk
met de Ne-
gers.

Enige der selve vertrokken weer / gaande van
daar se gekoomen waren / en andere bleeven by
ons / en maakten voor sig hutten op den Berg /
terwijl dat ons volk en de Negers in hunnen ar-
beyd voort-voeren. Op desen dag gaf Kapiteyn
Blanck (dien ik tot Gebieder (Commandant) van
de Sterkte had aangestelt) aan Kapiteyn Vos sijn
Schip ober / en quam by my op den Berg sijn
verblijf neemen. Kort daar op quam 'er een
Engels Schip / dat het eerste is geweest / 't welk

Kapiteyn
Blanck tot
eersten Be-
velhebber
van de
Sterkte aan-
gestelt.

onse Vlag met Kanon-schooten heeft begroet / en 1683.
 by ons is geankert. Daar na vertrok Kapiteyn
 Vos met het Fregat den Mooriaan na Cabo St.
 Apolonia om te handelen.

Een Engels
 Schip eert
 het eerst de
 vlag.

Hier nevens kan ik niet nalaten te verhalen de
 swierige beleeftheyd / of liever heb-sugt der Swar-
 ten, wanneer ik se yets vereerde / of beloofde;
 als-dan boogen sy sig tot aan de aarde / vatten-
 de een stukken hout / aarde / of wat sy maar be-
 koomen konden / en staken 't my tot een teeken
 van dankbaarheid in de hand. Wanneer sy my
 een hoen / of een schootel rys bragten / wilde ik
 my ook van hunne manier bedienen: maar 't
 wilde niet door den beugel: alsoo hunne meening
 was / dat dit gebruik maar alleen was by de
 Swarten, en niet by de Blanken.

Gierige be-
 leeftheyd
 der Swar-
 ten.

Maar op dat ik weer op mijn text koome / daar
 quam 's anderen daags een Deenschen Lorren-
 draaper by ons Kasteel ten anker / die ons eben-
 eens met 5 schooten begroette. Nog dien selven dag
 boer ik aan ons Fregat de Keur-Prins, van daar
 aan 't schip van den Lorendraaper / aan 't welk
 ik mijnen matten geest met goed Serbster bier weer
 verquikte / en daar na in den Keur-Prins ober-
 nagte. Doen ik in mijn besten slaap was / quam
 mijn volk my bekend maaken de aankomst van
 een heymelijk gesandschap / dat my spreken wil-
 de. Maar overmits men de Swarten niet in al-
 les mag vertrouwen / boornamentlijk by den
 nacht / en wyl ik de oorzak van dit nacht-besoeck
 niet konde inbeelden / wilde ik in 't eerst geen ge-
 hoor geeden. Maar als sy my geen rust lieten /
 nam ik een paar pistoolen onder mijn rok / en
 liet se voor my koomen. Doen kende ik se voor
 Ingesetene van Accoda, die my beweegen wil-
 den / om onsen berg te verlaten / en by hen een
 Fort te bouwen. Ik bestrafte hen eerst over de
 ontrouw aan ons beweesen / doen sprak den Ge-
 sant: Heer! siet hier ben ik een Capiscir; dese is
 mijn broer, dat is sijn vrouw, en daar is sijn kind,
 die laat ik u tot gijfelaars; begaan wy aan UE.

Een Deens
 schip be-
 groet de
 vlag.

Heymelijk
 gesandschap
 der Negers
 van Accoda.

Hun aan-
 brengen.

1683. eenige ontrouw, soo doet met haar na uw goed-
dunken. Ik bescheyde se 's anderen daags weer
by my / mid's ik voor-af daar over moest raad
pleegen: 't welk geschiede. Daar op kreegen sy
tot antwoord: dat sy gedult moesten hebben, tot
dat wy met God over een jaar met onse scheepen
weder quamen, als dan souden wy bescheydentlij-
ker kunnen sien, wat men hier in doen soude.
Met welke antwoord sy wel niet geheel wanhoop-
pig / maar nogtans met slegte hoop vertrokten.

Antwoord
daar op.

't Verbond
op 't Papier
gestelt.

's Volgenden daags bragt ik het Verbond op 't
papier / dat ik met de Capiscirs (die nu al 14
sterck op den berg waren) had geslooten / dewijl
sy het selfs meermaalen aan my versogt hadden.
Doen ik hen van de besending van die van Ac-
coda gesproken had / waren sy nog mistroutwen-
der / wijl sy in bree's stonden / dat wy hen souden
verlaten. Derhalven riep ik hen by my in mijn
tent / en ging met den Commandeur Philip Blanck,
en de Capiscirs aan een tafel / gaf hen nogmaals
den inhoud van ons verbond op 't Portugys te
verstaan / en begeerde; dat sy 't souden besweeren.
Doen eysten sy eerstelijk eenige waaren van my /
waar voor sy aan onse Maatschappij den Berg
en 't omleggende land in eygendom verkogten.
Daar na liet ik een schaal met Brandewijn Ex-
tract van Alsem en syroop van Diolen toemaken /
nam een lepel in de hand / en vraagde aan den
Oudsten / of hem beliefte te drinken? Dese ant-
woorde daar op: Ja ik drinke, dat ik de voorwaar-
den, die my zijn voor-geleesen, siptelijk sal on-
derhouden en na-koomen, en onder dese Vlag,
die over ons waayt, sal leeven en sterven. Soo
ik mijnen eed verbreek, mag my de groote Mo-
narch in een oogenblik doen sterven. Eenige on-
der hen wilden wel Fetisie drinken / maar kon-
den niet eer met de hunne den berg betrekken / als
over 3 / 4 / of 6 maanden / dit wilden de andere
aan hen niet toestaan.

't Selve
door den
eed gestaaff.

Formulier
van den eed.

Ma dat sy nu alle den eed gedaan hadden / nam
den oudsten Capiscir de schaal in de hand / en be-
geer-

geerde. Dat ik en den Commandeur hen alle souden zweeren; dat ik hen tegens alle hunne vyanden soude beschermen, en in geen nood soude verlaten; dat ik haar wijf nog hunne kinderen niet soude wegneemen, nog de selve soude verkoopen, mitsgaders hen tegens de *Hollandse* Maatschappy soude verdedigen. Dat ik beloofde / aan hen alles te sullen houden, uytgehoomen, als sy aan de *Hollanders* mogten reeden en oorzaak geven, of yets mogten ontvreemden. Daar op stak my den Capiscir een lepel van den vooz-seyden drank in de keel / waar aan ik vooz 6 weeken genoeg had / gelijk ook den Commandeur / de welke (ik weet niet / of in jok / of in ernst / dat ik vooz 't naast soude gelooven) daar op sprak: mag ik nog uwe wijven, nog uwe dogters neemen, soo geeft my een wijf. Een Capiscir viel hem hier op in de reden seggende: als wy na 's lands wijs wilden trouwen, dat dan hare dogters tot onsen dienst waren. Wy naamen dit in jok aan / gaben hen hunne geschenken / en daar by nog een anker brandewijn / en lieten se gaan.

En onderlinge verbintenis.

De Koopman van Axim, liet 's anderen daags sijn komst aan my bekent maken / willende een Last by my af-leggen. Als ik hem nu de gehooz-geebing had toegestaan / quam hy van verre met 2 vaandelen aantrekken aan wien ik eenen Ingenieur te gemoet zoud / met versoek; dat hy dog sijn overige volk nevens de vaandels wilde onder aan den berg laten: alsoo de selve van nu af aan niet meer als eene vlag konde veelen; welk mijn versoek by hem ook plaats vond.

Befoek des Koopmans van Axim.

Hier moet ik den Leeser een weynig ophouden / met de beschrybing van de kleeding en den optogt van den Hollandsen Afgesant. Doen mijn volk sig in orden had geschaart / en de ketel-trommen en schalmeyen sig lustig lieten hooren / sag ik den Heer Ambassadeur den Berg op kloomen / bekleet met een rooden sejarlaken rok / met dooz-lugtige silbere knoopen / hebbende en seer grooten bog linten op de schouder / als ook op den hoed en aan

Optogt en pragt van den Hollandsen Ambassadeur.

1683.

den degen / gelijk als de oude swaart- of heeder-
begters pleeyen te draagen. Daar onder had hy
een leder-verwig Vest voorts een blaauwe sa-
tjyne broek aan / een langen groenen draagband
met geele franje / met een lijf-verwige gebreyde
gozdel om 't lijf. Syne schoenen waren gestikt /
en sijne koussen van witte zijde; agter hem gin-
gen sijne 2 Assistenten by-na in de selfde kleeding.
Daar op volgden 8 Swarten, die op kleyne upt-
geholde oliphants-tanden een naac en zeldsaam
muziek maakten / onder welk aangenaam accoord /
nog een ander haarl op een kleyn Trommeltje
met een krommen haak in de hand daar onder
sloeg. Doen ik hem had in 't Fort genoodigt /
liet hy sig door een Neger ontkleeden / aldus nam
desen Heer eerst sijn gemak / en verquiste sig met
een dronk wijn / daar op quam hy met een Pro-
test vooz den dag (dat van sijnen Generaal niet
ondertee kent was.) Maar ik vaardigde hem
maar kozt af / seggende: Dat wy desen Berg en
desen hoek Lands, van de Swarten hadden gekogt.
Soo sy daar tegens wilden *Protesteeren*, konden
sy 't te *Berlijn* doen: wilde hy voor 't overige met
sijne Maatschappy onsen vriend blijven, souden
wy alle tegen-vriendschap van onse zijde laten bij-

Doet uyt
de naam der
Hollanders
een Protest.

Dat door de
Brandenbur-
gers verwor-
pen wicd.

Ongemak
van de land-
ziekte.

Beyloft
met Greuben
en een Swar-
tinnetje.

Hier na bragten wy nog 2 stukken ses ponders
op den Berg; En mijn volk begon al de een na
den ander ziek te worden. Ik werkte soo lang
met de Swarten, tot dat ook my de sware land-
ziekte door een sterke koozts onder de voet woery.
Als dese koozts op seekeren dag eens wat af was /
quamen onse Capiteins met hunne wijden / en
bragten vooz my / en den Commandeur onse Bruy-
den. Het waren kinderen van 9 jaren oud / wel-
ker naakte lijf met allerley verwen was beschild-
dert. Om 't lijf had elk een vl / of los dun doek.
De wijden lieten my in 't bed geen rust / of ik
miesst my in mijn kamer-rolk met den Comman-
deur

deur ter tafel setten; Aldaar wierden ons onse
 brysters aan de zijden gestelt / de tafel gedekt / en
 de bryploft gehouden / daar ook de wijn niet moest
 ontbreken / soo lang als hem de wijben niet in
 't hoofd voelden. De mannen saten / na 's landg
 wijs / van verre / en soopen sig trouwlyk vol aan
 den brandewijn.

Daar na wierden ons onse Brypden van ha-
 re Ouders overgegeeven en aanbeboolen. Onder-
 tussen dansten de wijben met sulck een geschreeuw/
 dat ik gedwongen wierd / dit aangename gesel-
 schap te verlaten / en het bed te verkiezen. Wyl
 mijn Brypd geen Portugys verstond / liet ik haar
 door mijnen jongen seggen : dat se voor als nu
 wel mogt na huys toe gaan ; en dat , als ik se
 soude van doen hebben , wel soude laten halen ;
 ondertussen gaf my mijne ziekte soo veel te doen/
 dat ik niet alleen mijn Brypd / maar ook al het
 vrouw-volk in den hoogsten graad t' eenemaal
 vergat / of wel mijnen Swarten Engel my in
 mijn ziek-bed dagelijks quam besoecken / hoewel
 dit meer geschiede / om haar hungerige maag te
 vullen / en om wat tot een bereering te krijgen /
 als om wat anders.

Brylofts-
 dans van de
 Wijven.

Des Schrij-
 vers sware
 krankheyd.

Dese boose land-ziekte nam soo sterck de ober-
 hand / dat van 40 mannen / niet meer als 5 de
 wagt konden waar-neemen. Wy andere lagen
 altemaal plat ter neer ; Ik was in de raserny
 van dese quaad-aardige koozts / mijne sinnen
 gantsch blyster / de Commandeur / Ingenieurs, Bar-
 bier / of Heel-reester / nebeng alle de Soldaten /
 konden sig niet roeren / maar storben dagelijks
 weg / de een na den anderen / en dat soo schie-
 lyk / dat men den dag over niet anders te doen
 had / als om graben te maken / die wy met groe-
 ne takken en struyken af-heynden / en de ontziel-
 de lighamen / in Gods naam / daar in hebben
 gelegd. Men heeft my al twee-maal voor dood
 gehouden ; ja ! ik was in soo een elendigen toe-
 stand / dat de Capiscirs sels / alle hunne midde-
 len oysogten en in 't werk stelden / om my te hel-
 pen.

Algemeene
 Land-ziek-
 te onder 't
 volk.

Tover-mid-
 delen te-
 gens de
 pen.

1683.

ziekré, door
de *Negers* in
't werk ge-
stelt.

pen. Wanneer ik eens geheel buyten kennits / in
een groote slaauwte lag / quam 'er een met een
hoop rleinen / of veeters / aan de welke psere
pennen / of pinnen waren / die hy ober mijn
hoofd telde gints en herwaarts / met seekere daar
by-gevoegde woorzen / die van mijn volki niet
houden verstaan werden; 's Anderen daags zee-
gende my weer een ander / buyten mijn weeten /
met een Cy; De derde bzagt een jongen hond /
op den welken hy alle mijne qualen en ziekte
bande / en daar na versoop. Hier en tussen nam de
dood de beyde Ingenieurs, den Secretark / de
Sergeanten / 2 Matroosen en 4 gemeene Sol-
daten mede.

Vertraging
en sleuy-
ring van
den arbejd.

Het begonnen werk bleef stecken / wijl onse 2
Timmer-luyden ook plat ter neer krank lagen.
Tot dat eyndelyk ons andere schip van Cabo St.
Apolonia weer te rug quam; van 't welke wy
15 Matroosen aan land namen / die neben eenige
gesonde Soldaten / het woonhups met de ba-
rakken klaar kreegen / en de stompalen met aar-
de aan-bulden.

Waarschou-
wing voor
een Vyande-
lijken over-
val.

Naaulwylks was ons werk af-gedaan / of een
Capiscir Casparo van Axim, die schier dit heele
Land wil regeeren / vond aan ons sijn Soon /
doende ons dooz den selven waarschouwen; dat
wy op onse hoede souden weesen en goede wagt
houden, alsoo ons de Inwoonders van *A-*
dom binnen 2 dagen met 3, of 4000 man wil-
den overvallen. In dit werk had ik niet veel
sin; want wy waren / met die van 't schip daar
nog by getelt / ontrent 50 gesonde sterk / met
200 wrl-gewapende Swarten.

Vyandelij-
ken aanval
van die van
Adom.

's Anderen daags voozmiddags quamen onse
Capiscirs, biddende; dat wy dog hare wijven,
kinderen, have en goederen souden by ons in 't
Fort nemen, alsoo de Vyand tegenwoordig was:
Te gelyk hoorden wy ook eenige 1000 man / een
half vierendeel murg van ons in 't Bog / sreeks
met hynne musquetten schieten en klateren. Wy
hadden ons mede gereet gemaakt / en ons ge-
schut

schut bzaaf met schjoot geladen. Doen nu de 1683.
 Wyand (die misschien dacht / dat wy van schrik
 souden weg loopen) in een gestadig vuur tot ons
 genaakte / beval ik met een ses-ponder eens en-
 der hen te blasen / die recht dooz 't midden van
 den grootsten hoop dooz-wandelde. Waar mede
 desen heelen oorlog ten eersten geeyndigt was/
 (wyl de Mooren niets minder / als het grof ge-
 schut moogen veelen en verdragen) sy hielden op
 van schieten / en liepen verbaast en in allen haast
 weg / werdende van onse Swarten nog een goed
 stuk weegs na-gejaagt. Misschien had onsen
 Wyand gemeeynt / ons alsoo met vrees weg te
 jagen / als hy vooz ons de Swarte Besitters de-
 ses Bergs gedaan had. Als nu desen krijg uyt
 was / en onse Sterkte in staat van tegen-weer
 gebragt / stelde ik den Commandeur aan het volk
 dooz / gelyk ook de Onder-bevel-hebbers aan den
 gemeenen man.

Die in rook
 verdwijnen.

Den Com-
 mandant en
 Officers
 aan de Sol-
 daten voor-
 gestelt.

Na dat ik eyndelyk van mijn volk en van de
 Capiscirs mijn afscheyd had genomen / begaf ik
 my in 't eerst weer op de fregat de Keur-Prins,
 daar liet ik mijn reys-tuyg op brengen / en ging
 doen weer met mijn kranke lijf op 't fregat den
 Mooriaan over. Alle menschen twyffelden aan
 mijn leven / wyl ik nog meer na een dooden als
 na een levendigen geleek : en dat nog het argste
 was / ik quam in een schip / daar in anders
 niet / als beschimmeld beschuyt / nog 30 pond
 verdozven stokvis / stinkend vleys / en verdozven
 erwten / daar by nog goed speck en gersten-grut-
 te was : hier mede moest sig een zieke verquisk-
 ken. Dese voorraad benam mijn selfs en al mijn
 krank volk de hoop des levens ; want al mijn
 volk / als 1 Hooporaal / 2 Schijbers / 3 Schal-
 meyers / of Wyers / 1 Kamer-dienaar en 1 Jon-
 gen / waren nog alle ziek en bed-leegerig. Maar
 God verlaat de sijne niet ; want doen wy nu
 van mallanderen / soo wel te land als te water
 (overmits het fregat de Keur-Prins was op den
 Slaven-handel vertrokken) het laatsien afscheyd

Greuben
 gaat weder-
 om aan
 boord.

Gebrek aan
 levens-mid-
 delen.

De 2 Schee-
 pen scheid-
 den van
 mallandere-
 ren.

1683.

hadden genoomen / meynden wy regt toe dooz
de Even-nagts-lijn (Linea Aequinoctialis) te zep-
len ; maar een tegen-wind dreef ons / tot geluck
vooz de zieken / langs de kust heen na 't Eyland
Sint Thomas , alwaar wy ons met verkenz / hoen-
deren / zupker / Cocos-nooten / en meer andere
verversingen rijkelyk versagen / waar dooz ik
ook met Gods hulp weer mijn gesondhepd ver-
kreeg. Daar na wendeden wy het weer na de
Goud-kust toe.

Ververst sig
tot *St. Tho-*
mas.

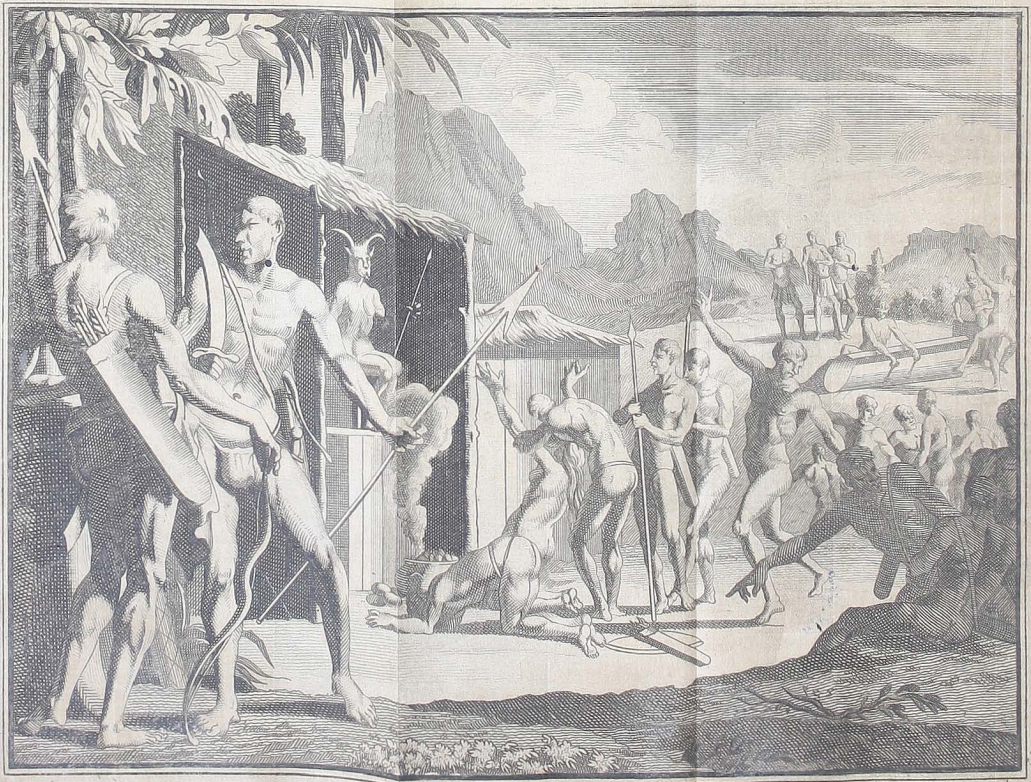
Uytge-
strektheyd
der *Goud-*
kust.

Veblif-
plaats van
den *Hol-*
landsen Ge-
neraal.

Da Axim volgt ons voort de Grootte Fridrichs-
berg , daar aan Cabo de tres Puntas , Accoda ,
Boutru , Samma , Commende , en eyndelyk de
Hoofd-plaats der Hollanders , St. Georgio del Mi-
na. Een sterke plaats / welke de Portugysen op een
krotz-steen aan de Zee hebben gebouwt. De sel-
ve hebben de Hollanders van den Berg St. Geor-
gio beschooten / en na de verovering met groote
blyt meer versterkt. En by aldien desen berg niet
soo na aan Mina was / soo was de plaats niet
ligt in te neemen / om dat se van natuur see
sterk is : maar 't Fort St. Georgio is soo gebaar-
lyk vooz Mina , dat men daar van boden af met
een hand roer peder een in treffen kan. Dit Fort
werd bestiert dooz een Vaandzager / die omtrent
20 man onder sijn gebied heeft. In Mina heeft
een Generaal sijn verblijf / waar toe een koop-
man verkooren werd. / die in de Guineeschen han-
del wel erbaren is. Dese is ook daar na niet
meer als een koopman ; hy voert egter groot
gesag / gebiedende niet vol-magt over alle de Hol-
landse Comptoirren / en de aldaar woonende Chri-
stenen , als mede over alle daar heen-koomende
scheepen. Maandelyk moeten alle de andere Fort-
ten en Logtes / aan hem het ingehandelde goud
nebens de reekening daar van ober-senden / dat
hy dan vervolgens met de scheepen na Holland
versent.

Del Mina,
Cabo Corso.
Dreusen Fri-
drichs-berg.

Da del Mina komt het Engelfse Fort / Cabo
Corso , daar den Deensen Berg tegens ober legt /
waar van men Cabo Corso , als men wil / kan
dwin-

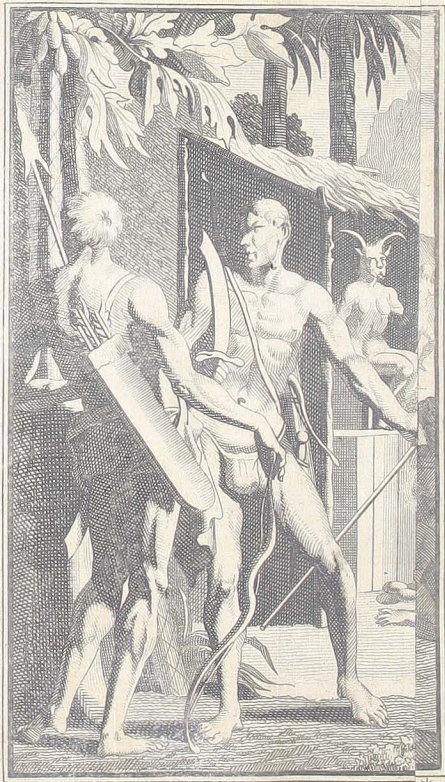

dwingen / zijnde des selfs Fort op eenen hoogen 1683.
 Berg juist tegens Cabo Corso over / en maar een
 musquet-schoot daar van gelegen. Nog zijn op
 dese kust de Sterkten Nassau en Cormentin, die Nassau.
 nog aan de Hollanders toe-koomen. Ook legt Cormentin,
 hier het Deense Kasteel Christiaans-berg, dat den Christiaans-
 Heer Conmandeur / die thans in Portugal een berg.
 voornaam man soude zijn / aan de Portugysen
 heeft verkocht / die het ook nog heedens-daags be-
 sitten. De Hollanders hebben by-na alle de Forts
 ten en Logies op de Goud-kust in / die sy de Por-
 tugysen in den oorlog hebben afgenoomen / en
 hebben geen eene plaats / als alleen het Fort
 Nassau selfs gemaakt.

Van de Goud-kust paalt het Koninkrijk Arder, Arder.
 welks Koning wel aan alle Land-aarden in sijn
 Land den vpen handel / en nog wel Logies / Slaven-hand-
 of Pakhuysen / maar geen Forten / of Sterkten / del.
 wil toe-laten : van welke Logies daar ook al
 veele van verscheidene Land-aarden zijn opge-
 slagen / om Slaven / die sy daar na verboeren /
 in te koopen.

Door dit Koninkrijk loopt de schip-rijke Rivier Rivier Lo-
 Loagos, aan welks oever / onder veele andere een gos.
 groot doorp legt / waar in men een braven handel
 met oliphants-tanden drijft / die de Swarten vooz
 brandwijn / lak / koraal / pser / kopere en pser
 arm-ringen en meer diergelijke verreuplen en ver-
 handelen.

Soo ik pets van de Zeeden der Inwoonders Aart deser
 sal melden / moet ik seggen ; dat se t'eenemaal sla- Inwoon-
 ven des dupvels zijn / die sig van hen niet alleen ders.
 laat aanbidden / en sig dikwils en meenigmaal
 in een siemlijke gedaante aan hen vertoont / maar
 ook als een Gods-spraak / (Oraculum) over al
 hun doen en laten / werd om raad gebraagt. Sy
 offeren hem als hunnen God / danssen en springen
 op den maat-slag van een houte Trommel Hun Duy-
 op sijne feest dagen. Hun dagelijks werk doen vels dienst.
 sy meest by nacht : want in geheel Guinea moet
 men sig vooz de Son en den morgen-dauw seer
 hoe-

dwingen / zijnde des selfs Fort op eenen hoogen 1683.
 Berg juist tegens Cabo Corso ober / en maar een
 musquet-schoot daar van gelegen. Nog zijn op
 dese kust de Sterkten Nassau en Cormentin, die Nassau.
 nog aan de Hollanders toe-koomen. Ook legt Cormentin,
 hier het Deense Kasteel Christiaans-berg, dat den Christiaans-
 Heer Commandeur / die thans in Portugal een berg.
 voornaam man soude zijn / aan de Portugysen
 heeft verhoft / die het ook nog heedens- daags be-
 sitten. De Hollanders hebben by-na alle de For-
 ten en Logies op de Goud-kust in / die sy de Por-
 tugysen in den oorlog hebben afgenoomen / en
 hebben geen eene plaats / als alleen het Fort
 Nassau selfs gemaakt.

Van de Goud-kust paalt het Koninkrijk Arder, Arder.
 wellig Koning wel aan alle Land-aarden in sijn
 Land den vpen handel / en nog wel Logies / Slaven-han-
 of Pakhuysen / maar geen Forten / of Sterkten / del.
 wil toe-laten : van welke Logies daar ook al
 veele van verschepdene Land-aarden zijn opge-
 slagen / om Slaven / die sy daar na verboeren /
 in te koopen.

Door dit Koninkrijk loopt de schip-rijke Rivier Rivier Lo-
 Loagos, aan welks oever / onder veele andere een 304.
 groot dorp legt / waar in men een vraben handel
 met oliphants-tanden drijft / die de Swarten voor
 brandewijn / lak / koraal / pser / kopere en pser
 arm-ringen en meer diergelyke verreuplen en ver-
 handelen.

Soo ik pers van de Zeeden der Inwoonders Aart deser
 sal melden / moet ik seggen ; dat se t'eenemaal Inwoon-
 ven des dupvels zijn / die sig van hen niet alleen ders.
 laat aanbidden / en sig dikwils en meenigmaal
 in een sienlijke gedaante aan hen vertoont / maar
 ook als een Gods-spraak / (Oraculum) ober al
 hun doen en laten / werd om raad gebraagt. Sy
 offeren hem als hunnen God / danssen en springen
 op den maat-slag van een houte Crommel Hun Duy-
 op sijne ffeest dagen. Hun dagelijks werlt doen vels dienst.
 sy meest by nacht : want in geheel Guinea moet
 men sig voor de Son en den morgen-dauw seer
 hoe-

1683.

hoeden en wagten / als de welke (gelijk ik eplaaſſe ſelfs heb onderbonden) groote en ſware ziektenſ berooſſaaken; te meer als men dooz de brugten des lands ſig wil verkoelen / en in 't eeten daar van ſig maar een wepnig te buyten gaat.

Benin.

Uyt het Koninkrijk Arder, komt men in de Stad Benin, die ſig om hare groote een Koninkrijk noemt; Want haar land ſtrekt ſig 18 mijlen in de breedte en 40 in de langte uyt: Sy heeft mede een Konink / dien de Inwoonders groote eere en ontsag toe-dragen / ſy drijven grooten handel met Oliphants-tanden en Peper. Dese Stad legt tuſſen 2 beroemde ſtroomen / als de Ribier Loagos en Rio Formoſo. Van de eerſte is boven geſprooken. Wat die van Formoſo aanbelangt; de ſelbe ſtrekt ſig wel 100 mijlen landwaards in / en werd bewoont van 3 Konink / die ſteets tegens malkanderen oorlogen / waerom men dese volkeren nooyt ſonder geweer bind / om dat ſy aan alle plaatſen hunne vanden bewagten. Op den rug draagen ſy een koker vol vergiſte pijlen / op den ſchouder een hoog / aan de eene zijde een lang bloot mes / in de eene hand een Affagaay, of werp-ſpies / in de andere een krom-mes als een zabel. Sy leeven in geſtadige onruſt / op dat ſy tot den Oorlog ſouden te bequamer zyn: want alwaar 'er maar 2 / of 3 te ſamen koomen / ſoo oeffenen en dillen ſy malkanderen met hare wapenen. Als ſy ſlaven gevangen krijgen / ſoo voeren ſy de ſelbe na de Zee-habens / en verkoopen ſe aan de Chriſtenen, meeſten-deels booz pſer. Sy gaan heel naakt / behalven dat de ſchaamte met een linden lap bedekt is / in welks plaats die geene / die dieper in 't land woenen / baſten van boomen gebuyken. Haar ſpijs zyn Apen / Oliphanten en diergelyke. Ook ſouden ſy in haar kin een gat hebben / waar dooz ſy een tand van een Zibet-kat ſteeken.

Alwaar men met Peper en Elpen-been handel drijft.

Rivier Formoſo.

Befchrijving van des ſelfs bewoonders.

Oorlog-zugtig volk.

Hun dragt.

Voedſel.

Die van Soere zyn Canibalen.

Na Benin volgt het Koninkrijk Soere, welks Bewoonders ſchier nog geheel woest en wild zyn / de-

dewijl sy de Blanken, die sy maar betrappen kon-
nen / op-vreeten. Sy roepen den Duyvel aan/
dien sy op eenen verheeben heubel / een seer konst-
lijken Tempel gebouwt hebben / in den welken
dat sy hem eeren / dienen / aanbidden en om raad
vragen. Als ergens yemant van hunne vrienden
krank legt / vragen sy aan de duyvel / of hy op
koomen, of sterven sal? sterft hy / soo verbzan-
den sy het lighaam tot asch.

1683.

Die mede
den Duyvel
aanbidden.

Dit Koningrijk trekt groot voordeel van de
schip-rijke stroom Forcados, op de welke men
sterk met Elpenbeen en Peper handel drijft. Ee-
nige mijlen op dese Rivier legt het volk-rijke Dorp
Jambum, wiens Inwoonders / gelijk die van
Angola, hunne tanden scherp vijlen / om het half
raauwe menschen-blees daar mede dies te beeter
te kunnen van een scheuren. Het land is 'er on-
vrugtbbaar / waarom sy sig voor 't meeren-deel van
de vis / die de rivier in groote meenigte uytlevert/
moeten onderhouden.

Rivier For-
cados.

Wiens be-
woonders
hunne tan-
den scherp
vijlen.

Op Forcados volgt Rio Reaal. Tussen dese 2
Rivieren werd geen koopmanschap gedreeven /
wyl niet alleen het land onvrugtbbaar van waaren/
maar ook de gaantsche Zee-strand van de eene
bloed tot de andere vuyt en onsupber is / soo van
zanden / rotzen en blinde klippen / op de welke /
indien eenig schip komt te vergaan / en 't volk
daar van / om hun leven te bergen / sig na land
begeeft / soo werden sy van de Inwoonders dood-
geslagen en op-gevreten.

Rivier
Reaal.

Wat levens-middelen / of eet-waren aan-belangt /
als Ossen / Schapen / Gepten / Hoenderen / als
ook de land-vrugten / kan men aan den mond der
Rivier in een kleyn Mooren Stadje om een kleyn-
nighepd bekoomen. De Inwoonders erneeren
sig ook veel van het zout / dat sy selfs maken ;
want de Swarten koomen somtijden met groote
Canoes, of schuyten / die soo groot zijn / dat wel
100 mannen daar in staan en veyten kunnen / de
Rivier affakken. Dese vaartuygen vanden sy
uyt eenen boom / en dat soo konstelijck / dat se op

Levens-
middelen
waar re-be-
koomen.

Zout-hanz
Jel.

de

1683.

Slaven-handel.

Gedaante en zeeden deser volken,

Aart en zeeden der Negers van de Bogt van Camerones.

Schaquini.

Witte Mooren.

Die 's nagts beter sien als by den dag.

Rivier Calbares.

de eene plaats niet dikker zijn / als op de andere. Daar op schilderen sy dan hunne Fetities, of dubvels / die sy aanbidden / hoe leelijker en gedrogtelijker / hoe aangenaamer. Dese Swarten brengen of allerhande vrugten / of slaven mede / die sy aan de Portugysse scheepen / of als die 'er niet en zijn / aan de zout-maakerpen booz zout verkopen.

Wat hunne gestalte en maaksel aangaat / zijn het groote en sterke Menschen / die altijd gewapent zijn / dragende op den rug een schild van dikke huyden / daar geen houtw kan door-dringen. Als sy de Rivier afkoorien / staan 'er gemeene-lijk over de 100 menschen in een vaartuyg / die hunne scherp gebijlde witte tanden toonen / met hunnen bek schupmen / en met een grouwsaam en verbaarlijk geschreeuw een yffelijke en verschriklijke vertooning maken.

De Ingeseetene van de Bogt Camerones, zijn nog heel wild / vreetende niet alleen de Blanken, maar hunne eygene dooden op / en voeren steeds krijg onder malkanderen. Nogtans viint men in dese Bogt nog een plaats / daar de Inwoonders Schaquini genaamt werden / van de welke men pvoit en Peper / die wit is / booz koopere armen been-ringen inreuyt / zijnde dese pets mensche-lijker als de andere.

Men stelt booz vast; dat 150 mijlen dieper land-waarts in / geheel blanke Menschen woonen / die wit gekroest hant / en witte wijn-brauwten souden hebben. Op den dag / als de Son is op-gegaan / konnen dese Blanken niet / of weinig sien / maar scheemeren steeds met de oogen; waarom sy by nacht / wauneer hun gesigt seer scherp is / met de nabuurige Swarten oorloogen / de welke sy ook seer groote schade toe-boegen: want sy begten onbermoept en hoopeloos / nog laten sig niet ligt van pemant gebangen neemen.

Alhier volgt de Rivier Calbares, alwaar veel scheepen steeds hunne slaven laden / die booz yfer verkost werden: Maar sy zijn soo dom als het

onvernunftige bee / soo dat men se beswaarlijk eenig hand-werk / of anderen arbejd kan leeren : waarom se ook niemant gaarne koopt. Dese volkeren leggen regt onder de Middellijn , en hebben hunnen Koning / die schier alle de derwaarts koomende scheepen komt bezoeken / en de selve met slaven beschenkt / op dat men hem ook wat mogte vereeren. Alhier herstelt en kalefactert men de verballene / of beschadigde scheepen / alsoo de Kibler daar seer bequaam toe is : maar ook daar nevens is 'er de lugt soo vergiftig en ongesont / dat het niemant is te raaden / om lang op dese plaats stil te leggen.

I 683.

Is goed om de scheepen te kalefacteren.

Als de scheepen alhier hunne Kroomanschap gedaan hebben / loopen sy na Cabo de Lopo, alwaar sy sig met water en brand-hout voorsien. Dit behoeven sy selfs niet te kappen / maar de Negers brengen het van selfs aan de scheepen. Men verhandelt alhier veel yvoir / honing en wasch / waar van de Inwoonders haar grootste neering en bestaan hebben. Cabo de Lopo legt al op de Oost-zijde van de Linie, en maakt het begin van 't Koninkrijk Angola. Van het eynde der Goud-kust, tot aan Cabo de Lopo reekent men 200 mijlen. Tussen de Linie en de Sonnen-keer-kring van den Steenbok (Tropicus Capricorni) werd wepnig gehandelt / wyl de Inwoonders aldaar nog seer wild en woest zyn / en ook altijd onder malkanderen krijg voeren / behalven op nog eenige plaatsen / daar de Portugysen slaven en oliphants-tanden koomen handelen / als te Bengo, Dando, Ambres, Pinda, Congo, Loando, en in de Bogt van Alauro Martins. In 't Koninkrijk Congo zyn de Portugysen in goede agting / wyl sy den Koning daar van steeds tegens den Koningen van Pinda, Pikin en Missica helpen Oorlog voeren / waarom hy ook aan de Portugysen, die in Loanda wonen / alle sijne gevangene verkoopt. Tot Loanda, dat in 't Koninkrijk Angola legt / hebben de selve Portugysen een kleyn Steedetje St. Paulo genaamt. Der

Cabo de Lopo

Wat waeren aldaar vallen.

Eynde der Goud-kust.

Handel der Portugysen.

Koninkrijk Congo.

St. Pauls.

waarts

1683.

Kasteel Ma-
sengama.

waartg werden alle misdadigers / die de dood in Portugal verdient hebben / heen gesonden / om te-
gens de Negers te vegten / en het Kasteel Mase-
gama te beschermen / alwaar een soo schadelijke
en ongesonde lugt is / dat van 1000 uytgebaame-
ne naauwlijks 20 oopt weeroim koomen. Doortg
zijn de Inwoonders nog seer wild / bidden den
Duyvel aan en vzeeten de Menschen op. Ook
moogen de Kooplieden / die met hen handelen /
wel oppassen en voor sig sien / op dat sy niet al-
le vermoort en opgevreeten werden.

't Eyland
St. Thomas.Sterk Ka-
steel.

Hi keer ik my wederom aan 't Eyland St.
Thomas, alwaar my / tot bevoording van mij-
ne gesondhepd / de wind voor by de Guineese kust
had langs heen gedreeben. Het staat nebens de
2 volgende onder de gehoozsaamhepd der Portu-
gysen, en werd van 5 Regenten bestuurt / van de
welke jaarlijks een het Opper-hoofd is. Het heeft
een sterk Kasteel in 't vier kant gebouwt / wel niet
geschut voorsz / waer in het Opper-hoofd sijn
verblijf houdt: De andere wonen in de Stad /
die 'er uyt siet als een groot doorp. De haven is
'er seer bequaam voor alle scheepen / soo wel als
sy daar in loopen / om suiker te laden / of sig van
water / vzugten en versse spijsen voorszien willen.
Hier voor moeten sy 8 Rijksdaalders aan geld
aan den Commandeur van 't Kasteel en een slaaf
aan de Heeren Regenten geeben.

Ongesonde
luge aldaar.Aart der In-
woonders.

Dit Eyland heeft een seer ongesonde luge / wijl
't regt onder de Middel-lijn legt. Daar woo-
nen veel voorzname luden / die uyt Portugal ge-
bannen zijn. Ook moet ik bekeunen; dat ik van
mijn levens dagen ook geen land heb betreeden /
alwaar valsser en bedriegelijker Menschen woo-
nen / als tot St. Thomas, waer sy maar een
vzeemden konnen bedriegen / of opligten / sullen
sy dat niet alleen niet nalaten / maar ook met allen
voorzdagt en toeleg daar toe arbeypden / dat mijn
beurs wel dapper heeft onderbonden. De In-
geboorne des lands zijn meest heel swart en bru-
ne lieden en leeven / soo wel de voorzname / als
de

Waar se van
leeven en
bestaan.

de arme van hunne Plantagten / die sy alle dooz
slaven laten bearbeyden / in de selve teelen sy al-
lerhande vrugten des lands / als Bananas (die sy
in plaats van brood op 't vuur braden / wyl sy
geen koozn teelen) Baccovas, Cocos en veel meer
andere vrugten / ook veel supker. Ook bestaat
se van de bee-fokkerij / als van Ossen / Geiten /
Barkens en Hoenderen / die sy aan de daar aan-
lopende scheepen verkoopen. Die wat meer als
de gemeene zijn / gaan zelden op de straat / maar
laten sig dooz 2 slaven in een hang-mat dragen /
agter sig hebbende nog 5 / of 6 andere / waar van
'er een een breeden Sonnen-scherin / en den ande-
ren den Degen nadraagt.

Hun Pragt
en groote
hovaardy.

Ik heb eens een voozname vrouw vooz-by
mijn herberg sien dragen / welke 4 slaven en 12
slavinnen alle in eenerhande kleeding had agter
haar na-loopen. Ik moet bekennen; dat dit dra-
gen veel bequamer als het rijden is; wyl de
Swarten veel rasser en gemakkelijker als een ka-
ros met pemant daar heen loopen.

Grootsheyd
der vrou-
wen

Niet wijd van St. Thomas legt het Epland
Isle de Prince: dit behoort mede aan de Portugy-
sen, en is seer vrugtbaar / waarom veele schee-
pen daar heen loopen / om sig met goed vleys en
vrugten te verberffen.

Princen-Ey-
land.

Het derde Portugysse Epland / dat tussen de
Eeven-nagtljn, en de Sonne-keer-kring van den
Steenbok legt is Annaboam, 't welk kleyn / ver-
maaklyk en vrugtbaar is. Het word blootelyk
dooz een eenigen Portugys geregeert / die alle de
Swarten onder sijn gesag heeft. Derwaarts loo-
pen mede veele scheepen aan / om dat de verberf-
singen aldaar seer goed koop zijn.

Annaboam

Doen wy nu dit Epland vooz-by waren / heb-
ben wy onsen weg west-waarts aan op de Oost-
zjde van de Eeven-nagtljn naat hups toe genoo-
men / en dooz een gelukkige Passade onse staps
in Gods naam vooz-geset. Middeierwyl is niets
aanmerklyks vooz-geballen / mids wy daaglyks
niet anders als Wolken en de woeste Zee sagen /

Te rug-reys.

1683.

Gevaarlijke
Travade.Passeeren
ten twee-
denmaal de
Linie.De Zoute-
Eylanden.Verscheyde
benamin-
gen.

en veele storm-winden / of Travaden upt-stonden /
waar van 'er een op sekeren dag ons schip by-
na had omgewaapt.

Terwijl wy nu eenige dagen met tegen-win-
den sukkelden / kreegen wy eyndelyk de lang ge-
wenste / of gesogte West Passaat , met de selve
liepen wy ober de 600 mijlen op de West-zij-
de van de Linie ; Eyndelyk setteden wy onsen
loop (Cours) 2 strecken Noordelyk / en passeer-
den de Linie ten andermaal met een stijbe koelte /
dat onder ons geen klepne vzeugd veroorzaak-
te ; upt oorzaak / dat men by het dooz-baren van
de Linie , in 't gemeen groote stilte heeft te vree-
sen / die wel 6 / of 8 weeken kan dueren / soo
dat sig de scheepen niet van hare plaats konnen
roeren : Soo nu een diergelijke stilte ons mede
had beloopen / soude het ons seer slegt zyn ver-
gaat / wyl wy niet alleen de brandende hitte ge-
duurig / tot versmagtens toe / hadden moeten
uptstaan / maar ook daar nevens grooten hon-
ger en dorst moeten lijden / wyl onse mond-vooz-
raad soo verdozven en afgenoomen was / dat soo
wel ik als de geringste swabber in 8 dagen niet
meer als 2 pond brood / dat nog half verschim-
melt was / dooz sijn Portie / of deel kreeg.

Enige dagen daar na passeerden wy de Son /
en lieten Oostelyk de Zoute-Eylanden vooz ons
leggen / die aldus van de Hollanders genaamt
werden / om dat se seer veel zout voort-brengen ;
de Spanjaarden noemen se Os Ilhas de St. Jago.
De Portugysen , wien sy onderwozpen zyn / noe-
men de selve Ilhas de Cabo Verde , wyl sy na
aan het vooz-gebergte van Cabo Verde zyn gelee-
gen ; van de oude Wereld-beschrybers / werden
sy Hesperides , of Gorgades genaamt : En van de
selve gebeuselt / dat den Hof / die dooz een draak
bewaart wierd / daar op gestaan heeft. Sy zyn
10 in 't getal / brengen anders niets / als een
menigte zout op / en eenige boksh-upden : het
zout werd in verscheydene groeven aan de Zee ge-
maakt / en van de Son gedroogt ; En het valt
daar

daar soo veel / dat het Epland Mayo alleen jaar- 1683.
lijks meer als 200 scheeps-ladingen daar van kan
uitleeveren: 't Hoofd-epland hiet St. Jago, waat
op een Stad legt / die een en den selven naam
draagt / nochtans heeft se weynig inwoonders /
wyl 'er de logt niet seer gezond is. De oberige

Leveren
veel zout
uyt.

Namen de-
ser Eylan-
den.

Eplanden zijn genaamt St. Antonio, St. Vin-
cent, St. Lucia, St. Nicolao, del Sale, Bona Vi-
sta, Magio Friogo en Brave, maar alle dese Ep-
landen zijn niet bewoont / wyl veele daar van
onbzygtbaar zijn / op de welke sig nog eenige
Bandiden op onthouden / die van geypen / of bok-
ken moeten leven. De Zee werd hier om heen
de Groene genaamt / overmids se op sommige
plaatsen strupks-gewijs niet groen en geel krupd
100 overdekt is / dat se wel na een schoone groene
weyde gelijkt.

Groen-Zee.

Na dat wy nu de Zoute-Eplanden booz-by
waren / liepen wy Noord-waarts aan na Terra
Nova van de schippers Terreneuf genaamt /
maar als wy den 40 graad bereyken / voeren
wy / gelijk wy de Zoute-Eplanden gedaen had-
den / mede de Vlaamsche booz-by / die daar van des-
sen naam dragen / om dat se door een Vlaming,
of Nederlander het alder-eerst gebonden en ont-
dekt zijn; Sy voeren anders ook den naam van
haar voornaamste Epland Terçeras, of sy wer-
den mede genaamt Acores, wegens de groote
menigte van Haviiken / die sig aldaar onthouden;
andere noemen se de hooge Eplanden / in berge-
lijking van de Canarise, welke lager na het Zuy-
den leggen / sy staan onder 't Koninkrijk van Por-
tugal, dat een groot boozdeel daar van trekt /
wyl sy bzygtbaar zijn van wijn / koorn / leer / en
meer andere koopmans-waaren. Dese Eplanden
zijn 7 in getal: als Terçera, waar van de hoofd-
stad Angra werd genaamt / Gratiosa, St. Geor-
ge, Fayal, Rio St. Michaël en St. Maria, na de
welke nog 2 andere Eplanden sig aan 't gesigt op-
doen / als Corvo en Flores, op dese hebben vee-
le van de oude Wereld-beschrybers den cersien Me-
ridiaan gestelt.

Loopen na
Terreneuf.

De Vlaamsche
Eylandens

Corvo en
Flores Ey-
landen.

1683.

Beschrijving
van 't Ey-
land Terra
Nova.

Ma dat wy nu de Vlaamse Eplanden boorz-
hy waren / quamen wy op de banken van Ter-
ra Nova, (Terreneuf) die over de 700 mijlen
Noord-waarts van den Eevenaar (Equator)
leggen; zijnde een van de grootste en nuttelijk-
ste Eplanden der gantser wereld / dat in 't jaar
1505 van de Fransse eerst is ontdekt. Het is
seer beguaam boorz de scheepen / wijl het van seer
veel Zee-havens is boorzien / onder de welke de
Fransse Haven Porto de Plaisance boorz de beste
van allen werd gehouden; de Engelsse hebben
sig hier mede om den rijken vis-bangst van de
Cabbelsaauwen (die men by ons Stok-of Berger-
vis noemt) neer-geset / maar doen eens de In-
woonders deses Lands / om 't Epland vrugt-
baar te maken / een groote menigte houts in de
bossen verbrandeden / is al het pek en hars van
alle dese verbrande boomen / doorz de Rivieren in
de Zee gedreeven / waar doorz desen kostelijken
vis-bangst geheele 7 jaren van dit Epland wierd
verbannen / zijnde doorz den reuk / of smaak daar
van de vissen verdreeven. De scheepen / die uyt
Vrankrijk, Engeland, Holland, en Portugal, op
dit Epland baaren / om dzooge vis te laden / loo-
pen eerst aldaar in een haven / daar na maken sy
hunne scheepen aan de klippen vast / slaan een
groote loots / of tent aan land op / van planken /
daar na baaren se dagelijks met sloepen en booz-
ten in Zee / vangen met angels de Cabbelsaauwen
in groote menigte / en brengen se daar-na aan
land / daar dan al scheeps-volk gereet staat / om
den vis te kaaken en te haavenen / en in de Son en
Lugt op de steen-klippen te dzoogen / waar mede
sy soo lang doende blijven / tot dat sy een scheeps-la-
ding daar van gebangen en gedzoogt hebben; dan
bertrekken sy daar mede na huys / en verboeren
se met groot boorzdeel geheel Europa doorz. An-
dere / die men de natte vissers noemt / baaren met
hunne scheepen op de Terreneufse Zand-banken /
die Oost-waarts van dit Epland leggen / en van-
gen met hare angels uyt het schip soo veel van
dese

Op wat wijs
de Stokvis
en Abber-
daan gevan-
gen en be-
reyt werd.

dese Tabbelsjaauwen / als sy selfs willen / met kley- 1683.
ne moeyte. Dese zouten sy in tonnen / en ver-
boeren se eeben-eeng met groot voordeel door de
Christenheyd : men noemt dese plaats daarom een
Zand-bank , wyl de Zee om dese bank heen son-
der grond werd gebonden / maar op de bank /
daar sig de vis onthoud / kan men op 30 / of meer
of min vaademen grond krijgen ; van dese bank af
hielden wy streck Noord-Oost aan na Yerland toe.

Ma dat wy voor-by Terreneuf waren gekoo- Gebrek aan
men / wierden wy gewaar / dat onsen mond-kost Mond-kost.
seer gemindert was / en dat het ons onmoogelyk
soude zyn / met de selve om den Noord tot na
hups toe te koomen ; derhalven heeft ons de
nood gedwongen / om ons voorneemen te veran- Loopen
deren / en binnen deur na 't Canaal toe te steebe- na 't Ca-
nen / midts den weg niet alleen veel nader is / als naal.
agter Schotland om te vaaren / (wyl van Terre-
neuf tot aan 't Canaal 410 mylen zepleng is)
maar ook wyl men gemeynelyk in dit vaar-wa-
ter / verschepdene scheepen komt te ontmoeten / die
den nood-lydende met hare Victualie , of levens-
middelen behulpig zyn / daar men in tegendeel
sig weynig / of niet van dit voordeel by 't Noorden
om kan bedienen.

Als wy nu eenige dagen ten deese met goede / Lijden
maar meer met tegen-wind hadden gebaren / be- groote hon-
gon ons brood (dat sonder dat nu al geheel be- gers-noodt
schimmelt was) soo af te neemen / dat wy ons
sonder het selve moesten behelpen / 't geen nog ligt
geweest was / om uyt te staan / soo maar onsen
anderen voorraad / als vleys / spek / erwten en
grutte / niet mede geheel verrot en verdozven ge-
weest waren : Ook sou dat nog ons soo seer niet
gekenkt hebben / als wy maar nog geen gebrek aan
water hadden gehad / waar van het nog geringe
overblyffel soodanig stonk / dat het rook als het
ergste en vuyfste goot-water. Maar eplaas ! al-
le onse eet-waren (Victualie) welke bestonden in
garsig spek / en sinkend vleys / dat van de pek
was op-gevreten ; als ook in heel beschimmelde

1683.

en doorgaate Erwten / die vooz de eeters meer
 een vergif als voedsel waren / ook de lieve gersten
 grutte / die nog onse lekkerste en beste spijs was /
 strekte in alles niet verder / als vooz 12 dagen /
 ja / wy hadden malkanderen moeten op-breeten /
 of van honger moeten sterben / dewijl wy wegens
 tegen-wind geen land konden bezepelen.

Ontdekken
 een schip.

Terwijl nu den honger ons al tamelijk hard
 begon te knellen / en veele van ons volk / om den
 geduurigen tegen-wind / den moed al lieten sin-
 ken / ontdekten wy onder het avond-eeten van
 verre by stil weer een schip / of 't ons nu wel on-
 moogelijk was / niet allsen wegens de stilte / maar
 ook om den invallenden nacht / het selve te bezep-
 len / setteden wy egter onse sloep buyten boord /
 om aan dat schip te roepen / maar wy moesten
 weerom keeren / om dat ons den nacht overviel /
 die ons ook het schip uyt het gesigt bragt / en was
 aldus dese moeyte en hoop vooz niet.

Krijgen
 versle
 Mond-kost.

's Anderen daags wierden wy met het kriecken
 van den dag nogmaals een schip gewaar / dat
 regt op ons aanzeylde / dit kenden wy vooz een
 Engelschen Terreneufs-vaarder / die Victualie na
 Terra-Nova boerde / om vooz de selve stokvis in
 te handelen / dese schipper deed ons 200 pond goed
 brood / en eenige potten met booter ober / wy wil-
 den wel meer van hen koopen / maar de schipper
 wylde geen Guineesch Goud aanneemen / om
 dat hy het gewigt daar van niet en verstond / ge-
 munt geld hadden wy niet meer : nogtans vie-
 len wy op onse knyen en dankten God van het-
 ten / dat hy ons met dit weynige brood verquik-
 ken en versadigen wilde ; mijn schipper bragt my
 ook een paar stooop bier uyt het Engels schip / met
 het welke hy my soo verheugde / als of hy my
 100 Ducaten aan goud had geschonken ; doet
 heb ik eerst regt erkent / dat goud en geld geen
 waarde hebben / als men niets daar vooz kan
 koopen ; En dit was nog onse grootste brengh
 dat ons den Engelsman onderregt had / dat wy
 nog maar 60 mijlen van 't Canaal af waren /
 waar

waar op wy ook onsen kours met vzeugde voort setteden / tot dat wy op den sevenden dag daar aan het lang gewenste Epland Sorles in 't gesigt kregen / wy konden 't egter nog niet bereyken / wijl ons den wind van daar weer te rug na Yerland toe dreef / weshalven wy ook van boozneemen wierden / om tot Kingsal in te loopen / maar wy moesten ons beslupt weer veranderen / obernids wy naaawlijks 5 mijlen van land waren / doen wy andermaal van een tegen-wind te rug na 't Canaal wierden gejaagt / en aldus heeft de tegenspoedige fortuin met ons / eben als de onbestandige Zee-golven met het beweeglijke schip gespeelt.

1683.

Sien het Eyland Sorles.

Doen nu ons ongeluk sijn moed lang genseg aan ons had gekoelt / en selfs daar van vermoept was geworden / sijn wy ten laatsten met een gunstigen wind het Canaal in-gedreeben / wanneer wy ons niet lang en bedagten / maar een korten beraad namen / en in een haven van 't Epland Wigt in-liepen / alwaar wy ons met verberstingen verquikten / en ons schip met levens-middelen versagen. Of ik nu op dese Reys niet anders als met het gesigt dese 3 Koninkrijken / als Engeland, Schotland, en Yerland, heb dooz-wandelt / soo sal ik my van mijne bereyts over 3 jaren derwaarts gedane reys bedienen / wanneer ik my eenige maanden in Engeland heb opgehouden / en onderbonden heb / dat Engeland en Schotland, dat ook Albin, of Groot Britanniën genaamt werd / nevens het Epland Yerland, onder de Eplanden / die in de Duytse, of Noord-Zee geleegeen sijn / wel booz de magtigste / grootste / en ook vzugtbaarste moogen gehouden werden; men noemt se Groot Britanniën, tot een onderschepd van het Franse Landschap Britanniën, of Bretagne.

Zeylen 't Canaal in.

Loopen in Wigt.

Beschrijving van Engeland.

Groot Brittanjen begrijpt in sig 367 Duytse mijlen / en werd gedeelt in 2 deelen / naimelijc in Engeland en Schotland, dus boert ook een peder deel sijnen bysonderen naam eens Koninkrijks / wel-

Werd in 2 deelen verdeelt.

1683.

welke sig voor weynig jaren met malkandereten hebben verbonden: de klepne Rivier Tiveda is de grens-scheyding van dese 2 kroonen. Wat Engeland aangaat / 't selve werd nogmaals in tweeën verdeelt / te weten in Wallis, of Cambria en in Lægria? Cambria is wat klepn / maar Lægria werd wederom in 4 Districten, of Landschappen afgedeyt. De wijd-beroeinde koop-stad Londen, die aan de schip-rijke Rivier de Teems legt / is het hoofd en de sit-plaats der Koningen / de voornaamste steden / die daar aan volgen / zijn York, Bristol, Oxfort, Cambridge, Cantelberg: tot Cambridge en Oxfort zijn de 2 hooge-schoolen; tot York en Cantelberg de verblijf-plaatsen van 2 Wards-Bisschoppen / aan de welke 24 gemeene Bisschoppen onderworpen zijn / de welke / niet tegenstaande sy van de hervoornde Gods-dienst zijn / dit gebuyk nog van de Roomsche Kerk / waar onder sy mede voormaals geweest zijn / hebben behouden.

Het Koninkrijk Schotland.

Schotland wierd eertijds Calidonia genaamt / heeft onder andere voornamste steden ook Edenburg, dat als nog de Hoofd-stad des Rijks is / en voormaals de sit-plaats (Residentie) der Schotse Koningen was. Dit Koninkrijk is vrugtbaar / en werd nog tot op desen hupdigen dag van veele wilde menschen bewoont: onder ander vee / dat 'er in 't gemeen seer veel is / brengt het groote vette ossen voort / welkers vet / of sineer niet bestalt / of hard werd / als 't eens gesmolten is / maar altijd daar-na als een oyl vloeyt; Onder sijne zeldzaamheeden heeft het een Kots / de Doove Rotz genaamt / als men onder de selve staat / kan men maar 10 treden van sig 't gedonder van een swaare Kanon-schoot niet eens hooren. Ook is daar een Zee van 5 mijlen lang / en anderhalve breed / welke in sig 30 voor 't meeren-deel bewoonde Eplandsens begriypt / waar van 'er een altijd drijft / ook werd Schotland met de Hiberides, en dan nog na 't Noorden met de Orcades in een groote meenigte vermeerderd.

Doove Rotz.

Dese

Dese volgt het derde Epland/ Yerland genaamt/ 1683.
 dat eben-eens een Koningrijk is en Westelyk van
 Engeland af legt/ het is 60 mylen lang/ en 28 Het Ko-
ningrijk
Terland.
 breed/ het soude als Malta geen vergiftig dier
 moogen liden. In de Stad Dublin houd den
 Onder-Koning sijn verblyf-plaats/ hoewel de
 Stad Armac de eygentlyke Hoofd-Stad is/ waar
 in sig een Wards-Bisschop ophoud; dit Epland
 werd eben-eens als Schotland nog van veel wil-
 de menschen bewoont/ 't is ook vrugtbaar en heeft
 een gesonde lugt. Dit is 't alles/ wat ik korte-
 lyk van dese 3 Eplanden heb willen seggen. Nu
 wil ik my weer tot het aannaderend eynde van
 mijnswaren Scheeps-togt keeren.

Na dat wy met goeden wind ons anker in 't Passeeren de
Hoofden.
 Epland hadden geligt/ passeerden wy 's ande-
 ren daags de Hoofden, tussen Calais en Douve-
 ren, alwaar wy een Franse Vloot van 24 schee-
 pen vooz-by liepen/ die haren kours na het
 Noozden namen. Als wy haar uyt het gesigt
 hadden verlooren/ beslep ons een grooten storm/ Storm.
 maar wy kreegen 't Heylige land in 't gesigt/ en
 quamen daar op tussen de Zand-banken/ met dien
 swaren vliegenden storm/ van voornemen om de
 Elve in te loopen/ dat ons alle gewislyk het le-
 ven soude gekost hebben/ indien wy niet een soo
 erbaren stuurman met namen Jacob Lambregt- Groot ge-
vaar.
 zen, op ons schip gehad hadden/ die ons met de
 genadige hulpe Gods/ gelukkig in den mond van
 de Elve gebragt heeft: soo dat ik dit/ hoewel vooz-
 de laatste/ maar ook teffens vooz de gevaarlijk-
 ste dooz-gang (Passagie) van mynen Guineesen
 Togt wel mag agten.

Van hier liepen wy den stroom verder op na Komt te
Hamburg.
 Hamburg, daar ik mijn volk agter liet/ de post Berlijn.
 nam/ en my na Berlijn begaf/ alwaar ik aan
 sijne Keur-Vorstelyke Doorluchtigheyd een om-
 standig verhaal van mijn Gesantschap en Toge
 na Guinea en de Goud-kust heb gedaan/ de wel-
 ke/ God dank/ over mijne verrichtingen wel in
 sijn schik en te breedten was/ en my niet alleen

1683.

Den schrij-
ver beslyt
sijn Reys.

na 3 maanden gunstighk na Pruysen sond/maar
in ook het Hoofdmanfchap der beyde Ampten/
Marienwerder en Riefenburg aldergenadigt ver-
cerde. Alwaar ik alle de mijne nog in goede ge-
fondhepd heb gebonden / uytgenoomen mijn oud-
sten broeder / die voor Weenen, als Majoor, in
een Scharmutfel met de Turken was gebleeben.
Ik heb aldus oy dese Reys 18 maanden toege-
bragt / en de selve / soo als ik se met God had
sangevangen / ook in des selfs naam geepudigt.

E Y N D E.

Der voornaamste saken, vervat in de *Scheeps-Togt* van
OTHO FRIDRICH VAN DER GREUBEN na *Guinea*.

A.	
A ap (zeldsamé) in <i>Sierra Liona</i> gevonden,	27
<i>Apen</i> weeten de Oesters op een loofse wijze te vangen,	26
<i>Abberdaan</i> , op wat wijze te <i>Terreneuf</i> bereyd word,	84, 85
<i>Accoda</i> , een Dorp, naauw-keurig beschreeven,	60
— der selver inwoonders zijn seer beleeft,	61
<i>Afgestorvene</i> werden door die van <i>Sierra Liona</i> aanbededen,	21
<i>Afgoden-dienst</i> , op wat wijze door die van <i>Sierra Liona</i> verrigt werd,	17, 18
<i>Aldeas</i> , wat landschap alsoo genoemd werd,	40
<i>Annaboam</i> , een <i>Portugys</i> Eyland is seer vermaaklijk,	81
<i>Arder</i> , een Koningrijk in <i>Africa</i> ,	75
<i>Axim</i> , een Kasteel der <i>Hollanders</i> in <i>Guinea</i> ,	53
— van hoe veel volk beset is,	ibid.

B.

B ajaaren, een soort van danffen, op wat wijze geschiet,	25
<i>Barent Wisch</i> , een Soldaat, sterft en word in Zee gesmeeten,	6
<i>Barles-Eylanden</i> , waar gelegen,	7
— <i>Scheeps-regt</i> op wat wijze hier omtrent gehouden,	ibid.
<i>Bedriegerij</i> der <i>Swarten</i> omtrent den <i>Goud-handel</i> gepleegt,	47
<i>Begraaffensissen</i> , op wat wijze door die van <i>Sierra Liona</i> verrigt worden,	20

<i>Beleefdheyd</i> (gierige) der <i>Negers</i> omtrent de <i>Brandenburgers</i> ,	67
<i>Benin</i> , een Stad, werd om sijn groote een Koningrijk genoemd,	76
<i>Bens</i> , een Eyland, beschreeven,	24
<i>Berg</i> , door <i>Greuben</i> uytgekoosen, om 'er een Fort op te bouwen,	64
— werd den <i>Grooten Fridrichs Berg</i> genoemd,	65
<i>Beufelingen</i> (zeldsamen) door de <i>Negers</i> van <i>Cabo Miserado</i> , op hun lijf gedragen,	35
<i>Bewoonders</i> van de <i>Greyn-kust</i> zijn groote <i>Vissers</i> ,	28
— zijn verraderlse en diefsagtige menschen,	29
— zijn menschen-vreeters,	ibid.
<i>Bewoonders</i> van de Rivier <i>Senegal</i> beschreeven,	12
— bidden den Duyvel aan,	ibid.
<i>Bewoonders</i> van <i>Sierra Liona</i> zijn valse en diefsagtige menschen,	26
<i>Bezaantje</i> , een Zee-vergift, beschreeven,	13
<i>Bidden</i> werd van de <i>Bewoonders</i> van <i>Sierra Liona</i> , om 4 redenen gedaan,	20
<i>Blanck</i> (<i>Kapiteyn</i>) tot eerste <i>Commandant</i> van het Fort aangesle,	66
<i>Blixem-straaen</i> (yffelike) by <i>Abeni</i> gesien,	50
<i>Bogt Camerones</i> , der selver bewoonders zijn menschen vreeters,	78

<i>Boom</i> , van 17 vadem dik in <i>Sierra Liona</i> gevonden,	27
<i>Borsten</i> , der vrouwen van <i>Sierra Liona</i> ziju seer groot,	18
<i>Bourru</i> , een Sterkte der <i>Hollanders</i> , met des zelfs besetting beschreeven,	57
<i>Bravade</i> (zeldsamer) door de <i>Negers</i> van <i>Abeni</i> gemaakt,	50
<i>Bruyloft</i> tusschen <i>Greuben</i> en een <i>Swartmeije</i> ,	70
<i>Bruylofts-dans</i> door eenige <i>swarte wijven</i> gehouden,	71
<i>Buskruyd</i> , door de <i>Brandenburgers</i> aan de <i>Negers</i> verkogt,	51

C.

<i>Cabo Blanco</i> levert seer veel visch uyt,	11
<i>Cabo Corso</i> , een <i>Engels Fort</i> in <i>Guinea</i> ,	74
<i>Cabo de Lopo</i> levert goed water en brand-hout,	79
— wat koopmanschappen aldaar vallen,	ibid.
<i>Cabo Miserado</i> heeft een schoone leg-plaats voor de <i>Scheepen</i> ,	36
<i>Cabo Verde</i> , waar gelegen,	13
— brengt veel <i>Cocos-boomen</i> voort,	ibid.
<i>Calbares</i> , een <i>Rivier</i> , waar omtrent veele <i>Slaven</i> verhandelt werden,	78, 79
<i>Canarie-vogels</i> , waar van daan koomen,	8
<i>Canarise Eylanden</i> , waar van hun oorsprong hebben,	ibid.
— der selver namen beschreeven,	ibid 9
<i>Canoes</i> , op wat wijze door de <i>Negers</i> gemaakt worden,	77
<i>Capiscars</i> (8) werden destig van <i>Greuben</i> onthaalt,	60
<i>Caragoli</i> , een <i>Steedetje</i> van arme	

<i>Mooren</i> bewoont,	11
<i>Castizen</i> , wat soort van menschen dus genoemd worden,	25
<i>Cola</i> , een vrugt, verstrekt op sommige plaatsen omtrent <i>Guinea</i> voor geld,	14
— werd seer veel van de <i>Negers</i> gekaauwt,	43
<i>Cormentin</i> , een Sterkte der <i>Hollanders</i> in <i>Africa</i> ,	75
<i>Corvo</i> en <i>Flores</i> , waar gelegen,	83
<i>Costa de Male Gens</i> , en <i>Costa de Bonne Gens</i> , waar gelegen,	41

D.

<i>Dans</i> door de <i>Swarte Hoeren</i> op't <i>Eyland Bens</i> gedaan,	25
— door eenige <i>swarte Juffers</i> gedaan,	57
<i>Donder</i> , op wat wijze door de <i>Negers</i> van <i>Cabo Miserado</i> , daar over getedeneert,	35
<i>Donder-slagen</i> (ijsselike) aan de <i>Kusten</i> van <i>Africa</i> omtrent <i>Abeni</i> behoort,	50
<i>Dooden</i> , op wat wijze door de <i>Bewoonders</i> van de <i>Greyn-kust</i> begraven worden,	30
— op wat wijze door de <i>Negers</i> beweent worden,	49
<i>Doods-teeken</i> , op wat wijze door de <i>Vlag</i> word bekend gemaakt,	6
<i>Dragt</i> der <i>Bewoonders</i> van de <i>Rivier Formoso</i> beschreeven,	76
<i>Dublin</i> , de verblijf-plaats van den <i>Onder-koning</i> van <i>Yerland</i> ,	89
<i>Duyvel</i> , laat sig aan de <i>Bewoonders</i> van de <i>Rivier Senegal</i> sien,	12
— werd van de meeste <i>Afri-</i>	ca-

- caners gedient en aangebeeden , 17
- E.
- E**denburg , de Hoofd-stad van het Koningrijk Schotland , 88
- Eed , op wat wijze door de *Negers* van *Cabo Miserado* werd gedaan , 34
- op wat manier het alderswaarst by de *Negers* van *Abeni* gedaan werd , 45
- plegtelijk tusschen de *Brandenburgers* en *Capiscirs* gedaan , 65
- des selfs formulier beschreeven , 69
- Eed-sweeren , op wat wijze van de Bewoonders van de *Greyn-kust* gedaan werd , 28
- Elve , een Rivier , is seer gevaarlijk , om uyt- en in- te loopen , 4
- Engeland , een Koningrijk des selfs beschrijving , 87, 88
- Erffens der *Negers* op een gevaarlijke wijze altijd te bekoomen , 48, 49
- aanmerking van *Greuben* hier over te berde gebracht , 49
- F.
- F**erro , een der *Canarise* Eylanden , 9
- Fetisie , wat by de *Negers* te seggen is , 45
- Forcados , een Rivier , welkers bewoonders kunnen tanden scherp vijlen , 77
- Formoso , een schoone Rivier , werd van 3 Koningen bewoont , 76
- der selver Bewoonders beschreeven , ibid.
- Fort , door de *Brandenburgers* op een Berg gebouwt , 68
- Fundeckel , een Stad op het Eyland *Madera* , 8
- G.
- G**ebrek aan Levens-middelen door *Greuben* geleeden , 73
- Generaal der *Hollanders* in *Guinea* heeft groot gesag , 74
- St *Georgio del Mina* , een sterke Plaats der *Hollanders* in *Guinea* , 74
- Gerigt , op wat wijze door den Koning van *Sierra Liona* gehouden , 16
- Gesandschap , door die van *Accoda* aan *Greuben* gedaan , 67
- Gesant (*Hollandse*) verschijnt met statie by *Greuben* , 69
- Geschenken , op wat wijze aan de Inwoonders tusschen *Cabo Verde* en *Cabo Roxo* geschieden , 14
- (weder-zijds) tusschen *Greuben* en den Koning van *Rio Sester* 39
- tusschen de *Brandenburgers* en *Negers* gedaan , 66
- Gescht op den Berg door de *Brandenburgers* gebracht , 65
- Gevaar van *Greuben* om te stranden , 4
- Gods-dienst der Bewoonders van de *Greyn-kust* beschreeven , 29
- Goud in de Rivieren *Sint Paoblo* en *Lunco* gevonden , 28
- door de *Swarten* aan boord gebracht , 44
- Goud-handel , op wat wijze in *Guinea* verdorven word , 53
- Goud-kust , des selfs uytgestrektheid beschreeven , 74
- Greuben* , sie *Otho Fridrich van der Greuben*.
- Greyn* , des selfs gedaante beschreeven

ven, 28
Greyn kust, waar gelegen, 28
Groene-Zee, waarom soo genoemd, 83
Groetenis, op wat wijze by die van *Sierra Liona* gebruyklijk, 19
Groot Canariën, het voornaamste Eyland van dien naam, 8
Gunst-brief (belagchelijke) door *Jan Thomas* aan de *Brandenburgers* getoont, 22
Guychel-werk, door de *Negers* van *Cabo Misserado* gedaan, 35

H.

Hayr, by die van *Sierra Liona* seer konstig gevlogten, 19
Heylige Land werd alleen van *Loots-luyden* bewoont, 5
Hof des Konings van *Rio Sester* beschreeven, 40
Hollanders besitzen by-na de geheele *Gond-kust* van *Africa*, 46
Hongers-nood onder het *Scheepsvolk* geleeden, 85
Hout en water door van der *Greuben* by *Druvin* ingenoomen, 42
Hutten van die van *Sierra Liona* zijn seer slegt, 23

I.

Jan Pelt met 2 *Assistenten* aan 't *Schip* van *Greuben* gefonden, 54
 — werd defrig aldaar ont-
 haalt, ibid.
Jan Thomas, een *Moorsch Waterkapiteyn*, in 't *Koninkrijk Sierra Liona* gevonden, 15
 — vordert geld voor *Water en Brand hout*, en toont een belagchelijke *gunst-brief*, 22
Jean de Bethencourt heeft eerst de *Canarise Eylanden* ontdekt, 8
Inwoonders van de *Canarise Eylan-*

den beschreeven, 9
 — tussien *Cabo Verde* en *Cabo Roxo*, zijn valsse menschen, 14
 — van 't *Eyland St. Thomas* beschreeven, 80
Johan Cafe, *Opperhoofd* van het *Eyland Bens* verwelkomt *Greuben* seer beleeft, 24
 — werd wederom seer beleeft van de *Brandenburgers* onthaalt, 25, 26

K.

Kajuyt-wagter sterft aan de *Land ziekte*, 30
Kasteel van *St. Thomas* is seer sterk, 80
Kerk, van die van *Sierra Liona* beschreeven, 17, 18
Ketel, wat beduydenis dit woord in *Zee* by de *Zee-lieden* heeft, 44
Keur-Prins, naam van een *Schip*, 3
Kinderen, door de *Ouders* aan de *Brandenburgers* te koop geveylt, 44
Kleeding van die van *Sierra Liona* beschreeven, 18
 — der *Bewoonders* van de *Greyn-kust* beschreeven, 28
 — van den *Hollandsen* *Gelant* aan *Greuben*, 69, 70
Koophandel van *Madera*, waar in bestaat, 8
 — van *Cabo Verde*, waar in bestaat, 13
Koopman van *Boutru* belet de *Brandenburgers* een *Fort* op *Accoda* te bouwen, 61

L.

Lak-werken, werden seer konstig by die van *Sierra Liona* gemaakt, 19
Land-

- Land ziekte woelt wakker onder de *Brandenburgers*, 70, 71
- Lighamen* der Bewoonders van *Sierra Liona* werden gekerft en gesneden, 17
- Lijk-plegtigheeden*, op wat wijze door die van *Sierra Liona* verrigt worden, 21
- Lijst*, der *Swarren*, om de *Brandenburgers* te bedriegen, in 't werk gestelt, 30, 31
- Lozgos*, een Rivier in het Koninkrijk *Arder*, 75
- Logie* der *Engelsse* van het Eyland *Bens* beschreeven, 24
- Londen*, de Sit-plaats der Koningen van *Engeland*, 88
- Lorrendraayer* (*Deensch*) begroet de *Brandenburgse* Vlag, 67
- Lorrendraayer* (*Zeeuwse*) werd te vergeefs van de *Brandenburgers* vervolgt, 55
- Lugt* is seer ongesont op 't Eyland *St. Thomas*, 80
- M.
- M**aakelaars der *Negers* zijn inoode schelmen, 47
- aardig voorval daar ontrent, *ibid.*
- Madera*, een vrugbaar Eyland, beschreeven, 7, 8
- Malaguette*, een soort van Peper beschreeven, 28
- Malaten*, wat soort van menschen dus genoemd worden, 25
- Mannen* (13) op seekere tijd door de *Negers* van *Druvin* vermoort, 42
- Mansengama*, een Kasteel in *Angola*, 80
- Milie*, een soort van koorn, op wat wijze by die van *Sierra Liona* bereyt word, 19
- Monchrico*, een Stad op het Eyland *Madera*, 8
- Mond-kost* (versse) door de *Brandenburgers* van een *Engelsman* bekoomen, 86
- Mooren* dragen groote liefde aan hun Vaderland, 51
- redenen van *Greuben* hier over by gebracht, *ibid.*
- Mooren* (witte) konnen beter by nacht als by den dag sien, 78
- Mooriaan*, naam van een schip, 3
- Musicanten* spelen op blaas-tuygen voor de *Negers* van *Cabo Miserrado*, 34
- Musijk* van de Bewoonders der *Greyn-kust* beschreeven, 29
- N.
- N**assau, een Sterkte der *Hollanders* in *Guinea*, 75
- Negery* van het Eyland *Bens* beschreeven, 24
- seer fraay by *Rio Sester* gelegen, 39
- Negers* zijn loose en schranderé menschen in den bandel, 46
- zijn oorlog-sugtige menschen, 48
- zijn Duyvels-dienaars, 75
- Negers* van *Abeni* vegten seer wraakgierig, 50
- Negers* van *Adom* soeken het *Brandenburgse* Fort te overvallen, 72, 73
- Negers* van *Berby* en *Druvin*, zijn schuw voor de *Brandenburgers*, 41
- sogten de *Brandenburgers* te verraden, *ibid.*
- geeven de oorzaak van hun schuwheid aan de *Brandenburgers* te kennen, 42

- Negers van Cabo Miserado* zoeken de *Brandenburgers* gevangen te nemen, 33
- kunnen seer behendig steelen en snel loopen, 34
- maaken wonderlijke grimazen in hun danssen, 35
- kunnen seer net op de *Schalmey* klank danssen, 36
- op wat wijze hunnen vrand bevegten, *ibid.*
- kunnen seer behendig in hunne *Canoes* varen, 37
- Negers* van de *Zuqua-kust* vlegten hun hayr heel cierlijk, 43
- Non plus ultra*, op wat plaats dit opschrift gevonden, 9
- O.
- Oesters van een ongelooflijke groote aan de klippen gevonden, 26
- op wat wijze door de *Aapen* gevangen worden, *ibid.*
- wassen in de Rivier van *Sierra Liona* op de boomen, 27
- Offer* van menschen, door de *Africaners* aan den *Duyvel* gedaan, 17
- Oliphanten*, op wat wijze te *Sierra Liona* gevangen, 27
- Oliphants staart*, seer hoog by de *Negers* geagt en tot cieraad gedragen, 49
- Ongeluk*, by-na uyt een *Hollandsen Oost-Indisch*-vaarder aan de *Brandenburgers* ontstaan, 10
- Os*, op wat wijze ter eeren van het huwelijk der *Negers* werd gegeeten, 48
- Oibo Friedrich* van der *Grenben* vertrekt van *Berlijn*, en gaat voor *Hamburg* aan boord, 3
- vertrekt van daar en komt te *Kokshaven*, 4
- gaat in Zee, *ibid.*
- passeert de Eylanden *Orca-des* en *Fayrhill*, 6
- passeert de *Barles* en komt om trent *Madera*, 7
- passeert den *Tropicus Cancri*, 10
- komt by *Cabo Blanco*, alwaar sig van visch voorstet, 11
- komt aan *Cabo Verde*, 13
- komt te *Sierra Liona*, 15
- * vaart met sijn Sloep na het Eyland *Bens*, 23
- werd aldaar deftig van den *Engelssen* Gesag-hebber verwelkomt, 24
- gaat aan *Cabo Miserado* aan land, 32
- is in gevaar, om van de *Negers* gevangen genoomen te worden, 33
- komt op de Reede over *Rio Sester*, 37
- vaart aldaar aan land, *ibid.*
- vertrekt van *Rio Sester*, en komt tusschen *Sanguin* en *Bassa*, 40
- komt voor *Abeni* ten anker, 44
- komt aan *Cabo St. Apollonia*, 51
- word seer wel op een *Engels* Schip onthaalt, 52
- komt voor *Axim*, *ibid.*
- vertrekt van daar en komt voor *Commende* ten anker, 53
- word versogt, om een *Zeeuwse* *Lorrendraayer* te nemen, 55
- werd daar over bedankt, en krijgt een volmagt, om de *Lor-*

- Lorrendraayers te nemen, 56
 — komt te *Bouiru* en word
 aldaar treffelijk onthaalt, *ibid.*
 — vertrekt van daar, en komt
 voor 't Dorp *Attaba*, 57
 — houd een gasts-maal over
 en weer by de *Negers*, 58
 — schiet een vogel in de
 vlugt, waar over grootelijks
 van de *Negers* werd geroemt,
 59
 — komt te *Accoda*, alwaar
 aan land gaat, *ibid.*
 — handelt met de *Negers*,
 om een Sterkte te bouwen en
 onthaalt de selve treffelijk, 60
 — vertrekt van daar, 61
 — gaat by *Tres Puntas* aan
 land, 62
 — klauwtert over groote ber-
 gen en lijd grooten dorst, *ibid.*
 — komt wederom by zijn
 volk, 63
 — gaat wederom aan Land,
 om een Berg tot een Fort uyt
 te kiezen, *ibid.*
 — neemt den Berg in besit,
 om een Fort te bouwen, 64
 — word heerlijk aan een
Deensch Lorrendraayer ont-
 haalt, 67
 — vervalt in een sware krank-
 heyd, 71
 — werd voor een vyandlij-
 ken aanvalop zijn Fort gewaar-
 schouwt, 72
 — verdrijft de selve en gaat
 weder aan boord, 73
 — ververst sig aan het Eyland
St Thomas, 74
 — passeert de *Linie* en de *Zou-
 te Eylanden*, 82
 — passeert de *Vlaamsche Ey-*
- landen, *Flores* en *Corvo*, 83
 — loopt het *Canaal* in, en
 komt in *Wigt*, 87
 — passeert de *Hoofden*, komt
 te *Hamburg* en eyndelijk te *Ber-
 lijn*, 89
- P.
- St Paulo*, een *Portugys* Steederje
 in het Koningrijk *Ango-
 la*, 79
Pico, een Berg op *Teneriffa*, is al-
 tijd met sneeuw bedekt, 9
Pieter, Koning van *Rio Sester* noo-
 digt de *Brandenburgers* by sig,
 38
 — doet geschenken aan *Greu-
 ben*, en doet een verzoek daar
 tegen, 39
Pottebakkers werden veel by die
 van *Sierra Liona* gevonden, 22
Portugysen, na *Oost-Indien* varende,
 versien sig van *Visch* omtrent
Rio d'Onere, 11
 — hebben de *Negers* eertijds
 in een sware slaverny gehouden,
 46
 — zijn in groote agting in
 het Koningrijk *Congo*, 73
Pourrepons, een seeker drank,
 waar uyt gemaakt, 58
Princen-Eyland, waar gelegen, en
 des selfs vrugtbaarheyd, 81
Prins van *Rio Sester* komt in 't
 schip van de *Brandenburgers*,
 38
 — des selfs persoon, aart en
 zeeden, *ibid.*
Protest, door de *Hollanders* aan
Greuben gedaan, 54
 — antwoord hier tegen van
Greuben gedaan, *ibid.*

- Q** *ua qua qua*, een teeken van vriendschap door de *Negers* geroepen, 42
Quaqua-kust, waarom soo genoemd, 40
- R.**
R *efusco*, een Dorp, waar gelegen, 13
Rio sint Antonio, een Rivier, waar gelegen, 11
Rio d'Onere, op hoe veel graden gelegen, 10
 — levert veel visch uyt, 11
Rio Reaul, een Rivier beschreeven, 77
 — gedaante en zeeden van des selfs bewoonders, 78
Rio Sessler, een Koningrijk met des selfs bewoonders beschreeven, 39
 — een Rivier, is seer gevaarlijk oin aan te doen, *ibid.*
Rota (Doove) waarom soo genoemd word, 88
- S.**
S *chaquini*, een soort van volkeren, 78
Senegal, of *Sinnegaal*, een Rivier, waar gelegen, 12
 — wat koophandel aldaar voorvalt, *ibid.*
Schoorsteenen van *Sierra Liona* beschreeven, 16
Schotland, een Koningrijk, des selfs beschrijving, 88
Sierra Liona, een Koningrijk, waar gelegen, 15
 — wat waeren alhier verhandelt worden, *ibid.*
 — Aart en Zeeden der volkeren beschreeven, 16
Signorebo, een streck lands van dien naam, 40
Slaven-handel te *Arder* gehouden, 75
Slaap-plaatsen van de Bewoonders van *Sierra Liona* beschreeven, 16
Sloop slaat met 3 mannen om, 5
 — door de *Brandenburgers* van een *Hollandse Groenlands* vaarder gekogt, 6
Smeeden werden veel by die van *Sierra Liona* gevonden, 22
Soere, een Koningrijk, welkers Inwoonders menschen-vreeters en Duyvels-dienaars zijn, 76, 77
Somer, van *Sierra Liona* beschreeven, 26
Spis van de Bewoonders van *Sierra Liona* beschreeven, 19
Steeden (voornaamste) van *Engeland*, beschreeven, 88
Stokvis, op wat wijze te *Terreneuf* bereyt word, 84
Swartheyd, by die van *Sierra Liona*, voor schoonheyd gegagt, 17
- T.**
T *abak* van Mannen, Vrouwen en Kinderen van *Sierra Liona* gerookt, 17
Tafel-cieraad (aardig) der *Negers* beschreeven, 59
Tand kust, waarom soo genoemd, 40
Tanden van Oliphanten door de *Brandenburgers* met de *Negers* voor andere waaten gereuyt, 30
Tanden door de *Negers* scherp gevijlt, 43
Teneriffa, een der *Canarise Eyllanden*, 9
Terra Nova, of *Terreneuf*, waar gelegen, 84
 — le-

— levert veel Stokvis en Abberdaan uyt,	ibid.
<i>St Thomas</i> , een Eyland, onder de gehoorzaamheid der <i>Portugyzen</i> staande,	80
— werd van veele Banditen bewoont,	ibid.
<i>Thomas Ernsthuysen</i> send een Gesandschap aan de <i>Brandenburgers</i> ,	54
<i>Tiveda</i> , een Rivier, scheyd <i>Engeland</i> van <i>Schotland</i> ,	88
<i>Toeleg</i> , der <i>Negers</i> , om de <i>Brandenburgers</i> te bedriegen, mislukt,	31
<i>Tover middelen</i> , door de <i>Capisciers</i> tegen de Land-ziekte in 't werk gestelt,	71, 72
<i>Travaden</i> , een soort van Stormwilden,	13
— seer sware door de <i>Brandenburgers</i> uytgestaan,	82
<i>Tropicus Cancri</i> , op hoe veel graden gelegen,	10

V.

V aandrager van <i>Greuben</i> , gestorven en in Zee begraven,	32
<i>Verbond</i> tusschen <i>Greuben</i> en de <i>Capisciers</i> gemaakt,	65
— plegtelijk door een eed bevestigd,	68
<i>Vereeringen</i> door de <i>Vrienden</i> der <i>Negers</i> aan de <i>Weduwe</i> gegeven,	49
<i>Vergiftigen</i> kan seer konstig van de <i>Bewoonders</i> van de <i>Greyn-kust</i> gedaan worden,	29
<i>Versoek</i> (aardig gebroken) van <i>Pieter</i> , Koning van <i>Rio Sesser</i> , aan de <i>Brandenburgers</i> ,	39
— door de <i>Hollanders</i> , aan de <i>Brandenburgers</i> gedaan, om ten	

<i>Zeeuwsen Lorrendraayer</i> te nemen,	55
<i>Visch</i> werd in groote overvloed by <i>Cabo Blanco</i> gevangen,	11
— door de <i>Brandenburgers</i> met de handen gevangen,	63
<i>Vlaamsche Eylanden</i> , waarom soo genoemd,	83
<i>Viaz</i> (<i>Keur-Brandenburgse</i>) op den Berg by <i>Tres Puntas</i> met groote statie gebragt,	65
<i>Voedsel</i> , der <i>Bewoonders</i> van <i>Sierra Liona</i> , waar in bestaat,	26
— der <i>Bewoonders</i> van <i>Formoso</i> , waar in bestaat,	76
<i>Vonnis</i> , op wat wijze door die van <i>Sierra Liona</i> werd uytgesproken,	16
<i>Voorstel</i> , door <i>Greuben</i> aan sijne Soldaten gedaan,	64
<i>Vrolijkheyd</i> van de <i>Bewoonders</i> van <i>Sierra Liona</i> is seer groot,	23
<i>Vrouwen</i> (<i>Portugysse</i>) van 't Eyland <i>St Thomas</i> houden een groote staat,	81
<i>Vrugten</i> (allerhande) op de Eylanden van <i>Sierra Liona</i> gevonden,	24
— van 't Eyland <i>St Thomas</i> beschreeven,	81

W.

W apenen der <i>Bewoonders</i> van <i>Sierra Liona</i> beschreeven,	22
<i>Wijn</i> , van 't Eyland <i>Madera</i> werd de geheele wereld door vervoert,	8
<i>Wijn de Palma</i> , op wat wijze gemaakt word,	13
<i>Wijven</i> van <i>Sierra Liona</i> , in haar kleeding en manier van leven beschreeven,	18
<i>Wijven</i> , worden door de <i>Negers</i>	12

R E G I S T E R.

te koop geveylt, 43
 ——— sin-speeling hier op ge-
 maakt door *Greuben*, *ibid.*
 ——— door de *Negers*, om te
 gebruyken, aangeboden, 44
 ——— werden seer weynig van
 de *Negers* geagt, 48
 ——— op wat wijze van de *Ou-*
ders kunnen gekogt worden,
ibid.
 • *Winter van Sierra Liona* beschree-
 ven, 26
Wooningen van de Inwoonders van

Sierra Liona beschreeven, 16

Y.

Yerland, een Eyland en Ke-
 ningrijk, des selfs beschrij-
 ving, 89

Z.

Zee-paarden onthouden sig in
 de Rivier *Sénegal*, 12
Zoute Eylanden hebben veele bena-
 mingen, 82, 83
Zuylen van Hercules, waar gevon-
 den, 9

E Y N D E.

Berigt voor den Boekbinder, waar de *Quaeren*
 moet stellen.

- * 1 tegen Pag. 15
- * 2 ————— 18
- * 3 ————— 20
- * 4 ————— 29
- * 5 ————— 40
- * 6 ————— 75

CALO E.D.